ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe Ezgi TAŞKIRAN

KENTSEL MEKANDA PLASTİK SANAT ESERLERİNİN KENT ESTETİĞİ VE KENT KÜLTÜRÜNE KATKISI (ANTALYA ÖRNEĞİ)

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ADANA, 2010

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL MEKANDA PLASTİK SANAT ESERLERİNİN KENT ESTETİĞİ VE KENT KÜLTÜRÜNE KATKISI (ANTALYA ÖRNEĞİ)

Ayşe Ezgi TAŞKIRAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Bu Tez 05/05/2010 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oybirliği/~~Oyçokluğu~~ ile Kabul Edilmiştir.

…..…….....	……..……..	…….….....
Yrd. Doç. Dr. Berrin SİREL	Doç. Suat KARAASLAN	Yrd. Doç. Dr. Cengiz USLU
DANIŞMAN	ÜYE	ÜYE

Bu Tez Enstitümüz Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında hazırlanmıştır.
Kod No:

Prof. Dr. İlhami YEĞİNGİL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL MEKANDA PLASTİK SANAT ESERLERİNİN KENT ESTETİĞİ VE KENT KÜLTÜRÜNE KATKISI (ANTALYA ÖRNEĞİ)

Ayşe Ezgi TAŞKIRAN

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Berrin SİREL
Yıl: 2010, Sayfa: 149
Jüri : Yrd. Doç. Dr. Berrin SİREL
Doç. Suat KARAASLAN
Yrd. Doç. Dr. Cengiz USLU

Plastik sanat eserlerin tarihsel gelişimi ve Antalya Kenti'nde yer alan, seçilmiş 15 adet plastik eserin toplumsal ve fiziksel açıdan çevresi ile ilişkileri incelenmiştir.

Antalya kent halkına ve kente gelen yabancı turistlere yapılan anket çalışmasıyla da kent mekanlarında kullanılan Plastik Sanat Eserlerinin kent estetiğine ve kentsel yaşam kalitesine etkileri hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Görsel sanat dallarıyla uğraşan sanatçılarla yapılan söyleşi sonucunda da araştırma konusu hakkındaki fikirleri alınmıştır.

Bu araştırmada kentin yaşam kalitesini yükselten 6 adet anıt heykel, 5 adet simgesel heykel, 2 adet su gösterisi, 1 adet temalı park, 1 adet temalı sergi içeren toplam 15 adet plastik sanat eserinin mevcut durumunun tasarım ilkeleri ve öğeleri bakımından irdelenmesi yapılmıştır. Bu irdeleme ışığında, mekan plastik ilişkileri incelenip, sanatçı ve seyircilerin görüşleri doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Plastik sanat eserleri, kentsel mekan.

ABSTRACT

MsC THESIS

WORKS OF PLASTIC ARTS IN THE CITY OF URBAN LOCATION AND URBAN CULTURE CONTRIBUTION TO AESTHETICS (ANTALYA EXAMPLE)

Ayşe Ezgi TAŞKIRAN

UNIVERSITY OF ÇUKUROVA
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

Supervisor : Asst. Prof. Berrin SİREL
Year: 2010, Sayfa: 149
Jüri : Asst. Prof. Berrin SİREL
Assoc. Prof. Suat KARAASLAN
Asst. Prof. Cengiz USLU

Historical development of plastic art and selected 15 pieces of plastic work which is located in Antalya city, is examined in relation to social and physical environment.

By the survey conducted to the city of Antalya people and foreign tourists coming to Antalya, Plastic Arts used in the city space to the views of the participants are determined about how the Plastic Arts used in the city effects the urban aesthetic and the quality of life in the city. The opinions of the artists ,who are dealing with visual arts field, are taken about this research by interviews.

In this study, a total of 15 pieces of plastic art, 6 memorial statue, 5 iconic sculpture, 2 water show, 1-themed park, 1-themed exhibition, which improves the city's life quality are analyzed wih respect to the current state of design principles and design elements. In the light of this analiysis, with the plastic place relations are examined, and with the artists and the audience views, the results have been tried to put forward.

Key Words: Plastic arts, urban location.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımı yönlendiren, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyen, moral veren ve çalışmalarımın gelişmesinde katkıda bulunan; Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi, danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Berrin SİREL'e,

Çalışmalar için gerekli bilgi ve verilerin sağlanması ve değerlenmesinde bana yardımcı oldukları için Bülent Özbey'e, Erol İşbilir'e, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Araştırma Görevlisi Fuat Akdenizli'ye, Heykeltıraş Mehmet Işıklı'ya,

Anket çalışmasının oluşturulmasında bana yol gösteren Seramik Sanatçısı Tufan Dağıstanlı'ya,

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimimde daima bilgilerini benden esirgemeyen Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyelerine,

Hayatımın tüm evrelerinde olduğu gibi Lisans ve Yüksek Lisans eğitimimde de maddi ve manevi her türlü desteği benden esirgemeyen canım aileme,

Ve tez çalışmama katkısı olan Sinem Gövercin'e, Havva Şahin'e, Ümit Salcan'a, Aslı Şahin'e, Sinem Karataş'a, Mehmet Ali Derse'ye ve Emin Derse'ye teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER SAYFA

ÖZ I
ABSTRACT II
TEŞEKKÜR III
İÇİNDEKİLER IV
ŞEKİLLER DİZİNİ VI
ÇİZELGELER DİZİNİ IX
1.GİRİŞ 1
1.1. Plastik Sanat Eserinin Tarihsel Gelişimi ve Kent Sanat İlişkisi 3
1.2. Mekân – Plastik İlişkisi 18
1.3. Kuramsal Çerçeve 25
. 1.3.1. Kentsel Mekânlarındaki Plastik Sanat Eserlerinin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre İle İlişkileri 25
. 1.3.2. Görsel Tasarım Öğeleri 27
. 1.3.3. Fiziksel Tasarım İlkeleri 30
2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 35
3. MATERYAL VE YÖNTEM 39
3.1. Materyal 39
3.2. Yöntem 43
3.2.1. Literatür Taraması 44
3.2.2. Ölçütlerin Belirlenmesi 44
3.2.2.1. Plastik Sanat Eserlerinin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre İle İlişkileri 44
3.2.2.2. Plastik Sanat Eserlerinin Fiziksel tasarım ve Görsel Tasarım Ölçütlerinin Belirlenmesi 44
3.2.3. Anket Çalışması 45
3.2.4. Plastik Sanat Eserlerinin Saptanması, Ölçütleri ve Değerlendirme 46
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 49
4.1. Antalya'daki Heykellerin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri 50
4.1.1. Ulusal Yükseliş Anıtı 50

4.1.2. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı 55
4.1.3. Attalos Heykeli 59
4.1.4. Ulusal Birlik Anıtı 65
4.1.5. Türkan Saylan Heykeli 73
4.1.6. Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker Heykeli 78
4.1.7. Venüs Heykeli 82
4.1.8. Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri 86
4.1.9. İşçi ve Oğlu Heykeli 90
4.1.10. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli 94
4.1.11. El Heykeli 98
4.1.12. Portakallı Havuz 102
4.1.13. Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisi 105
4.1.14. Demokrasi Şehitleri Maskları 110
4.1.15. Kumdan Heykeller 116
4.2. Antalya Kenti Plastik Sanat Eserlerinin Kent Estetiğine ve Kentsel Yaşam Kalitesine Etkilerinin Belirlenmesi İçin Yapılan Anket Sonuçları 118
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 131
KAYNAKLAR 141
ÖZGEÇMİŞ 147
EKLER 148

ŞEKİLLER DİZİNİ **SAYFA**

Şekil 1.1. Kefren'in Mit Rahina'da Bulunmuş Heykeli 4
Şekil 1.2. Attikalı Miron'un Disk Atan Atlet Heykeli..... 5
Şekil 1.3. Semadirek Kanatlı Zaferi 6
Şekil 1.4. At Üzerinde Kral Heykeli Motifi..... 7
Şekil 1.5. Rodin'in Calais Kasabasında Bulunan "Calais Burjuvaları" Heykeli 8
Şekil 1.6. Constantin Brâncuşi'nin Sonsuz sütun (Endless Column) Heykeli..... 9
Şekil 1.7. Çin'de Düzenlenen Harbin Buz Festivalinde Yapılmış Napolyon..... 10
Şekil 1.8. Alaska'da Buzdan Yapılan Çocuk Parkı..... 11
Şekil 1.9. İsveç'te Kiruna Buz Oteli..... 11
Şekil 1.10. Antalya Lara'da Düzenlenen Uluslararası Kum Sanatı Festivali'nde Yapılmış Kumdan Heykel 12
Şekil 1.11. Orhun Yazıtları 14
Şekil 1.12. Tuva, Aktoprak-Yazılıkaya Köyünde, Mezarlık Alanındaki 'Balbal' 14
Şekil 1.13. Sultan Abdülaziz'in At Üstündeki Heykeli..... 16
Şekil 1.14. İlk Yapılan Atatürk Anıtı 17
Şekil 1.15. Taksim Cumhuriyet Anıtı 17
Şekil 1.16. Trafalgar Meydanı..... 19
Şekil 1.17. Özgürlük Heykeli..... 20
Şekil 1.18. Rodin'in Düşünen Adam Heykeli..... 20
Şekil 1.19. Calder's Flamingo, Chicago..... 21
Şekil 1.20. Picasso'nun İsimsiz'i, Daley Plaza - Chicago 22
Şekil 1.21. "Balanced Unbalanced Three Triangles" Fletcher Benton – San Francisco..... 22
Şekil 1.22. "The Dancers", George Segal – New York..... 23

Şekil 1.23. "Kuşlu Kadın heykeli" Joan Miro – İspanya..... 24
Şekil 1.24. "Long Term Parking" Arman – Fransa 24
Şekil 1.25. Newton Renk Halkası..... 28

Şekil 3.1. Seçilen Plastik Elemanların Dağılımı 40
Şekil 4.1. Antalya Cumhuriyet Meydanı Ulusal Yükseliş Anıtı Konumu..... 50
Şekil 4.2. Ulusal Yükseliş Anıtı 51
Şekil 4.3. Cumhuriyet Meydanı Ulusal Yükseliş Anıtı 53
Şekil 4.4.Yavuz Özcan Parkında Bulunan Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı..... 55
Şekil 4.5. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı'ın Meydandaki Konumu 57
Şekil 4.6. Gıyasetin Keyhüsrev Anıtı 58
Şekil 4.7. Antalya- Kale Kapısı Attalos Heykeli..... 60
Şekil 4.8. Attolos Heykeli 62
Şekil 4.9. Attolos Heykelinin Meydandaki Konumu 63
Şekil 4.10. Çallı Kavşağı Ulusal Birlik Anıtı..... 66
Şekil 4.11. Ulusal Birlik Anıtı..... 67
Şekil 4.12. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, Birinci Bölüm Kabartması..... 68
Şekil 4.13. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, İkinci Bölüm Kabartması..... 69
Şekil 4.14. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, Üçüncü Bölüm Kabartma 70
Şekil 4.15. Atatürk Parkı Türkan Saylan Heykeli 73
Şekil 4.16. Türkan Saylan'ın Anıtsal Heykeli 74
Şekil 4.17. Türkan Saylan Anıtı ve Konumlandığı Meydan..... 76
Şekil 4.18. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker Heykeli 78
Şekil 4.19. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker'in Heykeli'nin meydandaki konumu 79
Şekil 4.20. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker'in Heykeli..... 80
Şekil 4.21.Antalya Kültür Merkezi- Antalya Altın Portakal Film Festivali Simgesi Venüs Heykeli 82
Şekil 4.22. Antalya Altın Portakal Film Festivali Simgesi Venüs Heykelinin Antalya Kültür Merkezindeki konumu 83
Şekil 4.23. Venüs Heykeli..... 84
Şekil 4.24. Cumhuriyet Meydanı ile Kalekapısı Mevkisi Arasındaki Oyun Oynayan Çocuk Heykellerinin Konumu 86
Şekil 4.25. Seksek Oynayan Çocuklar..... 87
Şekil 4.26. Misket oynayan Çocuklar..... 88

Şekil 4.27. Beştaş Oynayan Çocuklar 88
Şekil 4.28. Çember Çeviren Çocuk Heykeli 89
Şekil 4.29. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Konumu 91
Şekil 4.30. İşçi ve Oğlu Heykeli 92
Şekil 4.31. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Karaalioğlu Parkı'ndaki konumu 93
Şekil 4.32. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Konumu 95
Şekil 4.33. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Konumu 96
Şekil 4.34. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli 97
Şekil 4.35. El Heykeli'nin Konumu 99
Şekil 4.36. El Heykeli 100
Şekil 4.37. El Heykelinin Meydandaki konumu 101
Şekil 4.38. Antalya Havaalanı-Şehir Kavşağında Yer Alan Portakallı Havuz 103
Şekil 4.39. Portakallı Havuz 103
Şekil 4.40. Antalya Cuhuriyet Meydanı – Su Gösteri Havuzu Konumu 106
Şekil 4.41. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu 107
Şekil 4.42. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu 108
Şekil 4.43. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu 109
Şekil 4.44. Demokrasi Parkı'nda Demokrasi Şehitleri Maskları'nın Konumlandığı Yer 111
Şekil 4.45. Demokrasi Şehitleri Maskları 112
Şekil 4.46. Demokrasi Şehitleri Maskları 113
Şekil 4.47. Demokrasi Şehitleri Parkı'nda Maskların Arasında Bulunan Fıskiyeli Süs Havuzu 114
Şekil 4.48. Kum Heykellerin Yapıldığı Alan 116
Şekil 4.49. Kum Heykeller 117
Şekil 4.50. Kum Heykellerin Gece Görünümü 118
Şekil 5.1. Yakılan Venüs Heykeli ve Kaldırılan Aşk Yağmuru (Kadın Erkek Heykeli) 135
Şekil 5.2. Antalya Kültür Merkezi'nde Bulunan Taş Heykel 139
Şekil 5.3. Yanlış Yerde Konumlandırılmış Plastik Sanat Eseri 139
Şekil 5.4. Üzerine Yazılar Yazılmış Plastik Sanat Eseri 140

ÇİZELGELER DİZİNİ **SAYFA**

Çizelge 3.1. Plastik Sanat Eserinin Peyzaj Elemanları ile olan ilişkisinin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri açısından değerlendirilmesi47
Çizelge 4.1. Ulusal Yükseliş Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 54
Çizelge 4.2. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 59
Çizelge 4.3. Attalos Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 64
Çizelge 4.4. Ulusal Birlik Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 72
Çizelge 4.5. Türkan Saylan Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 77
Çizelge 4.6. Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 81
Çizelge 4.7. Venüs Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 85
Çizelge 4.8. Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 90
Çizelge 4.9. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 94
Çizelge 4.10. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 98
Çizelge 4.11. El Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 102
Çizelge 4.12. Portakallı Havuz'un Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 105
Çizelge 4.13. Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisinin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 110

Çizelge 4.14. Demokrasi Şehitleri Masklarının Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi 115
Çizelge 4.16. Ankete Katılan Kişilerin Cinsiyeti 119
Çizelge4.17. Ankete Katılan Kişilerin Yaş Grupları 120
Çizelge4.18. Plastik Sanat Eserinin Ne Demek Olduğunun Bilinip Bilinmediği 120
Çizelge 4.19. "Plastik Sanat Eserleri Ne İfade Ediyor 121
Çizelge 4.20.Çevrenizde Plastik Sanat Eserlerini Yeterli Bulan ve Görmek İsteyip İstemedikleri..... 122
Çizelge4.21. Plastik Sanat Eserlerinin Çevreye ve Topluma Katkıları. 123
Çizelge 4.22. Plastik Sanat Eserlerinin Materyali Hakkında Bilgi 124
Çizelge 4.23. Deneklerin Çevrelerinde Gördükleri Plastik Sanat Eserlerinin Türü. 125
Çizelge 4.24. Çevrenizde hangi tür ya da türlerde Plastik Sanat Eserleri görmek istedikleri 126

1.GİRİŞ

Maddeye biçim verme sanatı olan plastik sanatlar (Görsel Sanatlar) geçmişten günümüze açık alanlarda önemli işlevler üstlenerek farklı biçimlerde yer almıştır. Kentsel mekânlarda tasarlanan plastik elemanlar kentsel peyzajı oluşturan meydanlar, binalar, bitkiler ve diğer kentsel donatı elemanları ile birlikte kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunurken görsel duyum zenginliğine de katkıda bulunarak mekânın estetik kalitesini artırırlar.

İnsanları bir araya getirip kaynaştırma, kültür alışverişini sağlama gibi işlevlere sahip olan plastik elemanlar özgün belirleyici özellikleri ile alanda gerçekleşen etkinlikler ve elde edilen diğer deneyimler ya da algılarla birlikte mekâna ve kente ilişkin bireysel ve/veya toplumsal imgeler oluştururlar (Kurtaslan, 2005).

Plastik sanat eserlerini derinden biçimlendiren üç esas unsur ise kentler, mekân ve çevredir. Heykelde iki tip mekân algısı bulunmaktadır: Birincisi, kütlenin boşluğu kuşatarak veya iç basınçla dışa zorlayarak atmosferi yırtan, çevresinde ya da içinde oluşturduğu, gezilebilen, elle tutulabilen gerçek mekândır. İkinci mekânı ise öznel alanları 'bireyin kendi ölçülerine göre idealize ettiği mekân' oluşturmaktadır (Aksungur, 2008).

Kil, alçı, mermer, ahşap, metal, pleksiglas, fiberglas ve cam gibi malzemelerin yontma, oyma, yoğurma, dövme gibi çeşitli yöntemlerle biçim verilmesiyle oluşan plastik elemanlar tarih boyunca açık alanda farklı biçimlerde yer almıştır.

Dünya tarihinde ilk heykel ve resim İ.Ö. 50.000 sıralarında Buzul Çağı'nda "Cre-magnon" olarak adlandırılan insan tipi tarafından yapılmıştır. Bu çağı kadın, su ve boğa figürlerinin tasvir edildiği Orta Taş ve Yeni Taş çağları takip etmekte Manizm dini ile birlikte primitif halk sanatı olarak görülmektedir. Bu dönemlerde totemizm de sanatsal çalışmalara olanak vermiş, totemlere tapanlar tarafından önemli heykeller yapılmıştır (Kurtaslan, 2005).

İ.Ö. 2550 yılında Mısır heykel sanatının ilk örnekleri firavun ve tanrı heykelleri, obeliskler ve rölyefler olarak ortaya çıkmıştır İ.Ö. 5000 – 4000 yıllarına

uzanan Mezopotamya uygarlığında da savaşçı heykelleri kapı, kale ve tapınak kenarlarına yerleştirilmiştir.

Grek sanatında heykel mimari içerisinde yer alırken, mimari de heykel özelliği taşımıştır. Roma Dönemi'nde Roma'nın kudretini belgeleyen anıtsal nitelikte zafer takları ve hükümdarların zaferlerinin anısına sütunlar yapılmıştır. Ayrıca dünyada ilk kez hükümdarların atlı heykelleri Roma Dönemi'nde yapılmış ve açık alanda sergilenmiştir.

Gotik Dönem'de heykel, yapının içinde ve cephelerdeki nişlerde yer alırken mezar heykelciliği de gelişmiştir. Rönesans Dönemi'nde heykel, meydanların merkezinde, bina girişlerinde ve mimari ile bütünleşmiş olarak görülmüştür.

Barok Dönem'deki heykeller, bir yapıya son görünüşünü vermek üzere süsleme amacıyla ve tek başına bir eser olarak yapılanlar olmak üzere ikiye ayrılır. 19. yüzyılda heykel daha çok halka açık olan meydanlarda ve büyük aristokratik yapılarda yer alabilmiştir.

Yapılan bu öncü çalışmalar daha sonraki dönemlerde görülecek olan heykel çalışmaları için önemli birer adım olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren heykel birincil olarak estetik kaygıyla oluşturulmaya başlanmış, yeni malzeme ve teknolojilerle desteklenerek gelişimini sürdürmüş, kamuya açık alanlarda daha sık sergilenmeye başlamıştır.

Türkiye'de batı anlamında heykel sanatı ise Osmanlı'da Tanzimat Dönemi'nden sonra gelişmiş, Lale Devri'nde Barok ve Rokoko üsluplarından etkilenen mimaride geleneksel bezeme motifleri kabartma heykellere dönüşmüştür. Bu dönemde özellikle çeşmeler birer meydan heykeli görünümündedirler. Aynı dönemde padişahlar için heykel özelliğinde nişan taşları dikilmiş, yapıların dış duvarlarında, bahçe ve bulvarlarda hayvan figürleri yer almıştır. Daha sonraki dönemlerde ise kentlerde bir dizi saat kulesi ile figürsüz mimari anıtlar ortaya çıkmıştır.

Modernleşme ile birlikte Türkiye'de odak noktası özelliği kazanmış anıt-heykeller yapılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nin yeni kent anlayışı içinde kamusal yaşamın önemli merkezleri olan parklar ve meydanlar ve dönemin kamusal yapılarının bahçelerinde Atatürk heykelleri yer almıştır. Söz konusu alanlar Kurtuluş

Savaşı, Cumhuriyet, çağdaşlık ve laikliğin birer göstergesi olmuştur. Batı'da anıtlarla simgeleşen meydan anlayışı, ülkemizde ancak 20. yüzyıl'da benimsenebildiğinden, günümüzde hem anıt hem de diğer açık alan heykelleri kavramı olması gereken yerde değildir (Kurtaslan, 2005).

Türkiye'de 1970'li yıllardan itibaren anıt heykeller dışında kent mekânlarında özgür yaratılar olarak yer alan heykellerin bir kısmı tahrip edilirken bir kısmı da müstehcen bulunarak kaldırılmıştır. Ancak zaman içerisinde kentlilerin sahip çıktıkları pek çok özgün eserde bulunmaktadır.

Açık alanda, özellikle kamusal alanda yer alan plastik sanat eserlerinin beklenen işlevleri yerine getirebilmesi için, bir takım ilkeler doğrultusunda tasarlanıp mekânla bütünleşmesi gerekmektedir. Kentsel tasarımda da belirleyici olan bu ilkeler; birlik, denge, uyum, ritim, zıtlık, egemenlik, denge, hiyerarşik yapı gibi ilkelerdir. Bu ilkeler plastik elemanların çevresi ile olan fiziksel ve toplumsal ilişkileri de ortaya çıkarmakta ve tasarım sürecini yönlendirmektedir (Kurtaslan, 2005).

Peyzajın görsel değerini arttıran, renk, form, biçim ve ölçü özellikleriyle tasarımı daha etkili ve algılanabilir yapan plastik sanatlar anlatım özelliklerinin yanı sıra, zevk verici estetik değerlere sahiptirler (Nane, 1994).

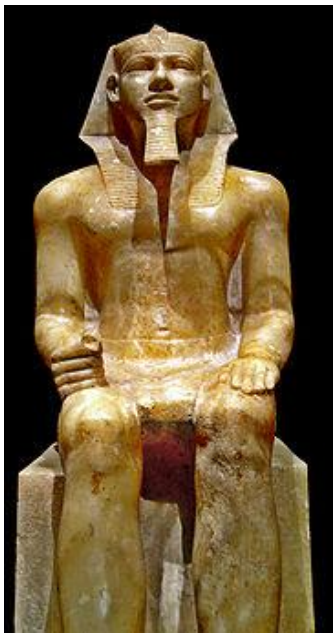
Bu bağlamda yürütülen araştırmanın amacı, özgün bir dünya kenti niteliği kazanma yolunda olan Antalya'da kent estetiğine ve kültürüne katkısı bulunduğu bilinen ve kentin yaşam kalitesini yükselten plastik sanat eserlerinin yarattığı ve olası etkilerinin saptanması, mevcut durum analizi yanında kentin uzun ve kısa süreli kullanıcılarının görüşleri doğrultusunda tasarlanacak plastik sanat eserlerinin nasıl, nerede ve ne amaçla yer alacağının belirlenmesidir.

1.1. Plastik Sanat Eserinin Tarihsel Gelişimi ve Kent Sanat İlişkisi

Dünyada ilk sanat eseri örnekleri İ.Ö. 60.000 – 40.000 yıllarında Buzul Çağı'nda görülmektedir. Bu dönemde prehistorik üzerinde çalışan bilim adamlarınca Cre-magnon (homosapiens) adı verilen insanlar mağara duvarlarına avlandıkları hayvanların resimlerini yapmışlardır. İ.Ö. 6000 – 3000 yılları arasında yaşanan

Ortataş ve Yenitaş Çağında insanların yerleşik bir hayata geçmeleriyle birlikte Tanrı fikri doğmuş, bereketi sembolize eden kadın heykelcikleri, kubbeli taştan mezarlar, anı taşları (menhir) yapılmıştır. Ayrıca Yenitaş Çağı'nda mimari ve süsleme sanatlarının doğduğu ve şematik anlatımla sanatta soyutlamaya (abstraksiyon) giden yol açılmıştır. Primitif (ilkel) halklar atalarına zamanla tanrısal bir nitelik kazandırmışlar bunun sonucu olarak da bu atalara olan bağlılık fikriyle atalarına ait heykeller yapmışlardır (Turani,1983).

Mısır'da heykel sanatının önemli örnekleri İ.Ö. 2600 yıllarında Eski İmparatorluk döneminde verilmeye başlanmıştır. İ.Ö. 2550'de Firavun Kefren'in büyük piramidindeki heykeli, blok anlatımının ve tam vücut formunun en güzel örneği olmuştur (Şekil 1.1). Mısır sanatı Napolyon'un Mısır seferiyle birlikte Batı dünyasında tanınmış ve o dönemde Fransa İmparatorluk sanatı olarak saraydaki eşyalarda etkisini göstermiştir. Mısır heykelinin sağlam arkaik karakteri, yani sağlam ve anıtsal anlatımı, çağımızın başından beri özellikle Alman, Fransız ve İngiliz sanatçıları etkilemiştir. Mısır heykel sanatında kullanılan taş çok sert olduğu için parlaklık yönünden Avrupa heykeline yepyeni bir görüş getirmiştir (Turani,1983).

Şekil 1.1. Kefren'in Mit Rahina'da Bulunmuş Heykeli (Anonim, 2010a)

Mezopotamya sanatına dair en eski bulgular İ.Ö. 5000 ile 4000 yıllarına aittir. Mezopotamya sanatında heykel bir vücut heykelinden çok, bir elbise heykelidir. Ayrıca Mısır heykelinde olduğu gibi figür blok içinde yer almamakta, figür bizzat blok olmaktadır. Bu dönem heykelinde form ve tasvir bir bütün içindedir. Mezopotamya heykelinde insan, natüralist bir fizyonomik özellik göstermez (Turani,1983).

Yunan'da heykel mimarinin içinde yer alırken mimari de bir heykel, bir plastik olmuştur. Yunan heykelinde, kişisel özellikler değil, ortak ideal tip önemlidir. İdeal yüzler, ideal ölçülere uygun insan vücutları Yunan heykelinin başlıca özelliğidir (Turani,1983). Heykel sanatının gelişmesinde ve ortaya çıkmasında olimpiyatlarda başarı kazanan atletlerin kazandıkları başarıların simgelenmesi rol oynamıştır. Yunan heykeli karşıtlıklar ve bunun yarattığı dinamizm üzerine kuruludur. Baş başka, kollar ve bacaklar başka başka yönlere bakarlar (Şekil 1.2) (Anonim, 2010b). Bu durum Yunan heykel sanatçılarının vücut ayrıntıları üzerinde çalıştığını göstermektedir.

Şekil 1.2. Attikalı Miron'un Disk Atan Atlet Heykeli (Anonim, 2010b)

İ.Ö. 3. ile 1. yüzyıl arasını kapsayan Helenistik Dönemde klasik tarzın yerini çok gösterişli ve süslü bir imparatorluk sanatı almıştır. Bu dönem heykellerinde ideal ve tanrısal olandan kişiye ait karakter özelliklerini vurgulayan biçimlere yönlendiği görülmektedir (Turani,1983). Helenistik döneminin en önemli ve güzel örneklerinden biri olarak kabul edilen Yunan mitolojisi zafer tanrıçası Nike'nin İ.Ö. 3. yüzyıldan kalma mermer heykelidir. Semadirek Kanatlı Zaferi veya Semadirekli Nike olarak anılan heykelin, heykel sanatı başta olmak üzere Batı sanatını önemli oranda etkilediği düşünülmektedir (Şekil 1.3) (Anonim, 2010c).

Şekil 1.3. Semadirek Kanatlı Zaferi (Anonim, 2010c)

Roma heykel sanatında sanatçılar kimseyi üstün gösterme çabasına girmemişler, heykelini yaptıkları kişileri idealleştirmemişler; ancak heykelde karakterin yansımasını sağlamışlardır. Romalılar savaş anlarını gösteren rölyeflerde Roma ordusunun kahramanca hareketlerini konu almışlardır. At üzerinde bir kral heykeli ilk olarak Romalılarda görülmüştür (Şekil 1.4) (Turani,1983).

Şekil 1.4. At üzerinde Kral Heykeli Motifi (Anonim, 2007a)

Gotik mimaride yapı ve heykel iç içe geçmiş ve ikisi birlikte ancak bir bütünü temsil eder hale gelmiştir. İnsan psikolojisinin heykellerin yüzünde yansıtıldığı Gotik heykel sanatında manevi güzelliğe ve dekora önem verilmiştir. Bu dönemde ölen kimsenin portresini yansıtmak amacıyla yapılan heykellerle de mezar heykeli yaygınlaşmıştır (Turani,1983).

Barok Dönem'de heykeller iki farklı amaçla yapılmıştır. İlkinde heykel mimari bir yapıya son görünüşünü vermek amacıyla kullanılmıştır. İkinci amaç ise yapılan heykelin başlı başına bir sanat eseri olmasını sağlamaktır (Conti 1997: Kurtaslan, 2005'den).

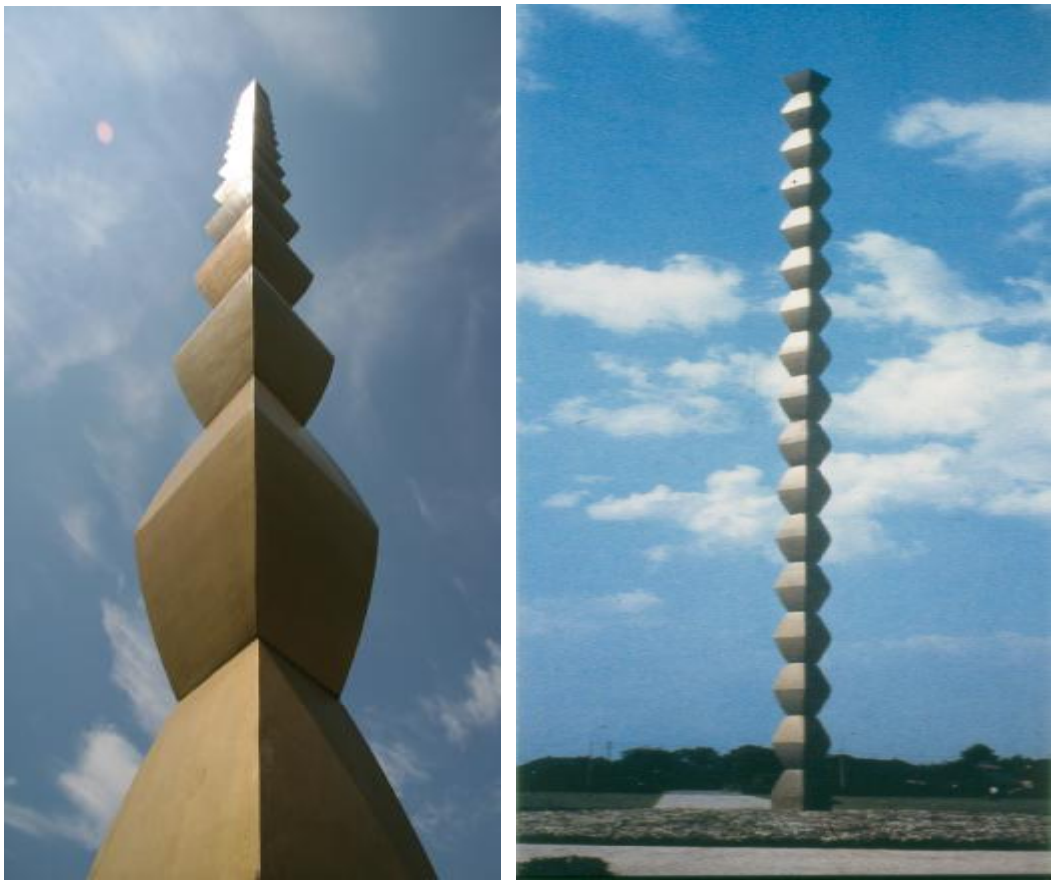
14. yüzyılda heykeller halka açık olan meydanlarda ve büyük aristokratik yapılarda yer almaktadır. Ancak çağın ve milletlerin önemli kişileriyle ilgili heykellerin sergilenmesi, meydanlara konulması bir devlet görevi olarak benimsenmekteydi (Turani, 1983). Bu düşünceyle 1884'de Calais Kasabasından kentin kahramanlarını simgeleyen "Calais Burjuvaları" adlı ünlü heykelin siparişini alan François-Auguste Rodin'in klasik bir anıt olmayan heykeli önce reddedilmiştir. Klasik anıtsal anlatım yerine yaşadıkları gerilimi gösteren yoğun ifadelerle yüklü

insanlar ve farklı kompozisyon oluşturan heykel uzun yıllar sonra kabul edilerek kent meydanda yerini almıştır (Şekil 1.5) (Anonim, 2008a).

Şekil 1.5. Rodin'in Calais Kasabasında Bulunan "Calais Burjuvaları" Heykeli (Anonim, 2008a)

Heykel sanatında form denemelerine geçildiği dönemde resimde olduğu gibi materyalin bünyesine yani onun yapısal etkilerine de yöneliş başlamıştır. Sanatçıların kişisel laboratuar çalışmaları sayesinde birçok materyal heykel sanatına dahil olmuştur. 20. yüzyıl heykeltıraşlarından Constantin Brancusi'nin "Sonsuz Sütun" isimli yalın ve ileri derece soyutlamanın görüldüğü bir anıt niteliği taşıyan 37m. yüksekliğindeki eseri Romanya'da Tirgu Jiu Parkı'ndadır (Şekil 1.6) (Anonim, 2009a).

Şekil 1.6. Constantin Brâncuşi'nin Sonsuz Sütun (Endless Column) Heykeli (Anonim, 2009a) (Anonim, 2005a)

Birbirini etkileyen köklü değişimlerin gerçekleştiği günümüzde, bilim, endüstri, teknoloji ve politika toplumların dünya algıları üzerinde önemli rol oynarken insanları sanata bakış açılarında da yeni arayışlara yöneltmiştir.

Kentsel mekânlarda heykel çalışmaları içinde klasik malzemelerle yapılmış eserler dışında buzdan ve kumdan yapılan heykeller de son yıllarda önem kazanmıştır. Zaman boyutu bulunmayan bu heykel sanatı dünya ülkelerinde giderek yaygınlaşmaktadır. Buzdan yapılan heykellere büyük önem veren ülkelerin başında Çin, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç ve Kanada gelmektedir. Japonya'nın Hokkaido adasındaki Sapporo şehri çok katlı yapılar içerisindeki kış karnavalı ile ünlü olurken, Çin'in Heilongjiang Eyaleti buzdan heykeller için en önemli bölgedir. İklimi oldukça soğuk olan bölgede bol miktarda buz bulunmaktadır.

Her yıl Harbin'de düzenlenen Uluslararası Buz ve Kar Heykeli Festivali dünyadaki en büyük organizasyondur (Şekil 1.7). Festival her sene daha geniş alanlara yayılarak heykel yapımında kullanılan tekniklerin gelişmesinde de etkili olmaktadır (Yücel, 2007).

Şekil 1.7. Çin'de Düzenlenen Harbin Buz Festivalinde Yapılmış Napolyon Heykeli (Anonim, 2010d)

1989'dan beri her yıl Alaska'da düzenlenen Dünya Buz Sanatı Şampiyonası'na dünyanın değişik ülkelerinden gönüllü heykeltıraşlar katılmaktadır. Soyut ve somut çalışmaların yapıldığı şampiyonada basit bloklar ve çoklu bloklar kategorileri bulunmaktadır. Buzdan yapılan Çocuk Parkı şampiyona içerisindeki en popüler alandır (Şekil 1.8) (Yücel, 2007).

İsveç'te Kiruna'da bulunan Buz Otel soğuk ülkelere ait bilinen en iyi örnektir (Şekil 1.9). Bu otelin kuruluş yılı 1989 'dur. Otelin tamamı (yataklar dışında) Torne Nehri'nin sularıyla elde edilen buz bloklardan oluşturulmuştur. Sadece kasım-mayıs aylarında açık olan otelin oda ve süit sayısı 60'ın üzerinde olmakla birlikte otelde bar, resepsiyon ve küçük bir kilise bulunur (Yücel, 2007).

Şekil 1.8. Alaska'da Buzdan Yapılan Çocuk Parkı (Anonim, 2006)

Şekil 1.9. İsveç'te Kiruna Buz Oteli (Anonim, 2010e)

Kanada'nın Quebec Şehri Kış Karnavalı süresince üç hafta kadar süren Buzdan Heykeller Festivaline yaklaşık yarısı Kanada'dan olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinden heykel sanatçısı katılmaktadır (Yücel, 2007).

Her geçen gün daha çok ilgi çeken ve kullanılan malzemeler nedeniyle efemera (kısa ömürlü) sanatlar arasında yer alan kum heykel sanatı, Eski Mısırlılara kadar dayanan bir geçmişe sahiptir. O dönemde piramitlerin inşasından önce kumdan modellerinin yapıldığı bilinmektedir. Hint mitolojisindeki kum heykellere tapınma törenleri de bu sanatın doldukça eski bir uğraş olduğunu göstermektedir. Yalnızca nehir kumu ve suyla, özel teknik kullanılarak yapılan ve sanatçıların bu konudaki sıra dışı becerileri ile birleşen kum heykelciliği özgün bir sanat olarak Avrupa'da 15 yıl önce yeniden gündeme gelmiş ve kum heykel festivalleri düzenlenmeye başlamıştır. Türkiye'de de ilk defa 2006 yılında Antalya'da kum heykel festivali düzenlenmiştir (Şekil 1.10).

Şekil 1.10. Antalya Lara'da Düzenlenen Uluslararası Kum Sanatı Festivali'nde Yapılmış Kumdan Heykel (Özler, 2006)

Anadolu'da Plastik Sanat Eserlerinin Gelişimi;

Türkiye'deki Türk sanatının ve mimarlığının oluşma süreçleri Türklerin Orta Asya'da başlayıp Anadolu'da devam ettirdikleri ve zaman içerisinde Balkanlarda gelişen etkinliklerine bağlı olarak gelişen bir sentezin sonucu olarak ortaya konmaktadır (Tansuğ, 1997).

Türk heykel sanatı için Batı'da olduğu gibi antik zamanlara dayanan bir geçmişten söz edilemeyeceği gibi gelenekleşmişlikten de söz edilemez. Uzakdoğu, Hint, Mezopotamya, Mısır, Antik Yunan ve Hıristiyan Batı gibi birçok medeniyetin heykel sanatı eserleri, yapıldıkları dönemlerden günümüze kadar ulaşabilmeyi başarmışlardır. Bu eserler sayesinde sayılan medeniyetler belli bir gelenek oluşturmayı da başarmışlar, dünyaya kazandırdıkları eseleri bir basamak taşı olarak kullanarak sanat anlayışlarında ilerlemeyi başarmışlardır. Türk toplumu Türk heykel sanatının çıkış noktasını oluşturabilecek eserlerle ancak 19. yy da tanışabilmiştir.

Türk tarihine bakıldığında her ne kadar heykel sanatı için bir gelenek oluşturabilecek yoğunlukta eserlerden söz edilemese de İ.Ö 6.- 8. yy. da Göktürklerin diktikleri Orhun Yazıtları (Şekil 1.11), Göktürklerde ve Uygurlarda öldürülen düşmanı temsil için mezarlara dikilen "balbal"lar (Şekil 1.12) önemlidir. Ayrıca koç biçiminde mezar taşları, Uygur heykel ve kabartmaları, Selçuklularda mimari tezyinat içinde görülen stilize figürlü kabartmalar olmak üzere heykele yönelik bazı örneklere de rastlanmaktadır. Ancak bu veriler Türk heykelinde bir gelenek oluşmasında veya Türk heykelinin temelini oluşturmada yeterli değildir.

Şekil 1.11. Orhun Yazıtları (Anonim, 2009b)

Şekil 1.12. Tuva, Aktoprak-Yazılıkaya Köyünde, Mezarlık Alanındaki 'Balbal' (Anonim, 2010f)

İslam öncesi Türk topluluklarının insan figürlerini sıkça kullanmadıkları, onun yerine ahşap, maden süslemeciliği, geometrik spiral düzenlemelere eğildikleri görülmektedir. Soyut hayvan süslemeciliğini dış mekânlarda kullanmak yerine iç mekânlarda kullandıkları bilinmektedir.

Türklerin heykel sanatıyla bu kadar geç tanışmasının nedenlerden biri Türk toplumlarının göçebe yaşam tarzlarıdır. Göçebe yaşayan Türk toplulukları daha çok küçük el sanatlarında, ahşap ve maden işlemelerinde gelişmişlerdir. Diğer bir nedense Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte söz konusu olan figürlü betimleme yasağıdır.

Yerleşik hayat tarzıyla birlikte insanlar bilgi birikimlerini, deneyimlerini daha rahat aktardıkları kentlerde kültürel ve teknolojik alanlardaki ilerleme yanında uygarlığın ve sanatın ilerlemesinde de çok önemli bir yere sahip olmuşlardır. İslamiyet'le birlikte yerleşik düzene geçen Türkler cami, türbe, medrese, saray, kervansaray, darüşşifa gibi birçok mimari yapıt ortaya koymuştur. Ancak gerek düşünsel, gerekse teknik olarak çok yönlü olanaklarını kullanan, çoğunlukla da mimari ve kent yapısıyla birlikte varlık gösterebilen heykel sanatında Kuran'ın Maide Suresi'nin 93. ayetinde canlıların resmedilmesinin yasak olduğuna ilişkin bilgi nedeniyle gelişme olanağı bulamamışlardır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).

Anadolu Selçuklu sanatında da İslamiyet'le birlikte figüratif şekillerden uzak durulduğu, mimari eserlerde hayvan, bitki ve geometrik şekillere yer verildiği görülmektedir. Osmanlı'da dış mekânlarda çeşme, sel sebil, havuz fıskiyesi gibi taş plastik yontular oldukça sık görülmektedir (Turani, 1983).

Osmanlı'nın yüzünü Batı'ya dönmeye başladığı 18.y.y.'da Osmanlı Mühendishanesi'nde resim dersi konmuştur. II. Mahmut döneminde Mühendishane geliştirilmiş resim dersi daha çok önemsenmeye başlanmıştır (Turani, 1983).

19. yy Osmanlı'sında heykel sanatının canlanmaya başladığı görülmektedir. Heykeller iç mekânlarda kullanılmaya başlandığı gibi açık ve yeşil alanlarda, bahçelerde de kullanıldığı bilinmektedir. Yeniliklere açık bir padişah olan Sultan Abdülaziz, Viyana seyahati sırasında gördüğü heykellerden etkilenerek kendi heykelini yaptırmak istemiş ve bunun üzerine heykeltıraşı C.F. Fuller'i İstanbul'a getirterek bugün Beylerbeyi Sarayı'nda yer alan at üzerindeki heykelini yaptırtmıştır.

1871 tarihli bu heykelin yapıldığı dönemde büyük tepkiler aldığı bilinmektedir (Şekil 1.13) (Okay, 2009).

Şekil 1.13. Sultan Abdülaziz'in At Üstündeki Heykeli (Okay, 2009)

Ülkemizde heykel sanatının başlaması ve gelişmesi 1883 yılında açılan Sanayi-i Nefise Mektebi ile gerçekleşmiştir. Cumhuriyet öncesi dönemde Sanayi-i Nefise' de öğrenim gören heykel sanatçıları arasında İhsan Özsoy (1867–1944), İsa Behzat (1875–1916) ve Mehmet Mahir Tomruk (1885–1949) bulunmaktadır. Heykel alanında Cumhuriyet öncesi dönemde yetişmiş Nijad Sirel (1897–1959) ise kendi olanaklarıyla Almanya'ya heykel öğrenimi görmüştür. Çağdaş Türk Heykel Sanatı'nın bu ilk öncüleri, genel olarak klasik heykel formlarında natüralist eserler, özellikle büstler meydana getirmişler ve malzeme olarak çoğunlukla alçı, taş ve bronz kullanmışlardır (Okay, 2009).

Cumhuriyet öncesi heykel çalışmalarının akademi ile sınırlı kalması, Türk halkının heykel sanatına karşı ön yargılı tutumunu devam ettirmiştir. Cumhuriyet'in ilanından önce Atatürk'ün konuya duyarlı yaklaşımı ile heykel sanatının yaygınlaşması ve halka benimsetilmesi amacıyla yaşanan zaferleri ve değerli komutanları konu alan anıt heykeller yaptırılmış ve önemli meydanlara konulmuştur. Ancak anıt heykel yapımı konusunda teknik olanakların olmaması ve tecrübeli

heykel sanatçılarının bulunmaması nedeniyle yabancı sanatçılara görev verilmiştir. Bu sanatçılardan Krippel'in yapmış olduğu İstanbul Sarayburnu Parkı'nda bulunan 1926 tarihli Atatürk Anıtı ülkemizdeki ilk anıt heykeldir (Şekil 1.14). 1928 tarihinde yapılan İstanbul, Taksim Cumhuriyet Anıtı ise Canonica tarafından yapılan diğer bir eserdir (Şekil 1.15) (Anonim, 2009c).

Şekil 1.14. İlk Yapılan Atatürk Anıtı (Yılmaz, 2009)

Şekil 1.15. Taksim Cumhuriyet Anıtı (Anonim, 2009c)

Türk halkının yaşadığı zorlukları, Cumhuriyetin önemini, çağdaşlığı ve laikliği yansıtan heykeller Türkiye'nin her tarafında yaygınlaşmıştır. Zaman içerisinde serbest içerikli soyut heykeller de kent meydanlarında, bulvarlarda, parklarda, peyzaj çalışmalarında, evlerin bahçelerinde kendini göstermeye başlamıştır.

1.2. Mekân - Plastik İlişkisi

Boşluğu sınırlandıran elemanların arasında kalan hacim olan mekân, bütün fiziksel yapısı ile toplumun kaliteli yaşaması için belirli ölçütlerle düzenlenmesi gereken alanlardır. Plastik sanat eserinin sergilenebileceği en uygun boşluk olan mekân çeşitlilik göstermektedir. Belirli öğelerle sınırlanmış boşluğa kapalı mekân ya da mimari mekân, nesnelerin uzay içinde birbiri ardınca derinlemesine sıralanması ve bunun gözün alabileceği mesafeye kadar olan kısmı ise açık mekân olarak tanımlanabilir (Özdem, 1990).

İnsanların yaşadığı çevrede, halka açık mekânlarda yer alan plastik sanat eserleri, kentin kültür simgeleri olmaktadır. Kent kültürüne yeni anlamlar ekleyen, kent açık mekânlarında kullanılan plastik sanat eserleri yaşanan dönemin kültür ve gereksinimlerine göre farklı amaçlarda kullanılmaktadır (Başer, 2006).

Kentte yaşayan İnsanların serbestçe zaman geçirebildiği, sosyalleştiği, kendilerini yeniledikleri, toplandıkları yerler olan kent açık mekânları aynı zamanda kültürlerini, anılarını, kimliklerini ifade eden sembolik anlamlar da taşımaktadır. İnsanlar birbirileri ile karşılıklı etkileşim içinde oldukları bu mekânları tasarlar ve oluştururlar, mekânlar da insanları yönlendirirler. Gelişmiş ülkelerde, mekânlar özgürlüğün ve demokrasinin simgesi haline gelmiştir (Yılmaz ve Çakcı, 2009).

Kent kimliğinin tanımlayıcı adresi konumunda olan bu mekânlar, mekâna kimlik kazandıran tasarımlarının yanı sıra, içlerinde barındırdıkları plastik sanat eserleriyle de tanımlanmakta, aynı zamanda çekim unsuru olması nedeniyle önemli rol oynamaktadırlar. New York, Manhattan'da ki "Times Meydanı" ya da Londra'nın "Trafalgar Meydanı" (Şekil 1.16) kentte yaşayan halk için, kente gelen

turistler için hatta kente hiç gitmemiş kişiler için bile tanım noktalarıdır (Yılmaz ve Çakcı, 2009).

Şekil 1.16. Trafalgar Meydanı (Anonim, 2009d)

Toplumsal kültürün önemli bir parçası olan, günümüzde görsel kültür olarak nitelendirilen plastik sanat eserleri sanatçının hayal gücüne bağlı olarak, doğal yaşam, dini inanç, gelenek ya da eğlence gibi temalar üzerine yapılırlar. Yapılan eserler zaman içerisinde gerek konusu gerekse bulunduğu mekânla oluşturduğu uyum sayesinde bundukları şehrin bir simgesi durumuna gelmişlerdir. Frederic Bartholdi tarafından Fransa'da yapılan ve ABD'ye Fransa tarafından 100.yıl nedeniyle hediye edilen New York'taki Özgürlük Heykeli (Şekil 1.17) ve Paris'te Rodin müzesinde sergilenen ve dünyanın birçok ülkesinde kopyası bulunan Rodin'in Düşünen Heykeli (Şekil 1.18) dünyada en iyi bilinen örneklerdir (Yücel, 2007).

Şekil 1.17. Özgürlük Heykeli (Anonim, 2009e)

Şekil 1.18. Rodin'in Düşünen Adam Heykeli (Anonim, 2009f)

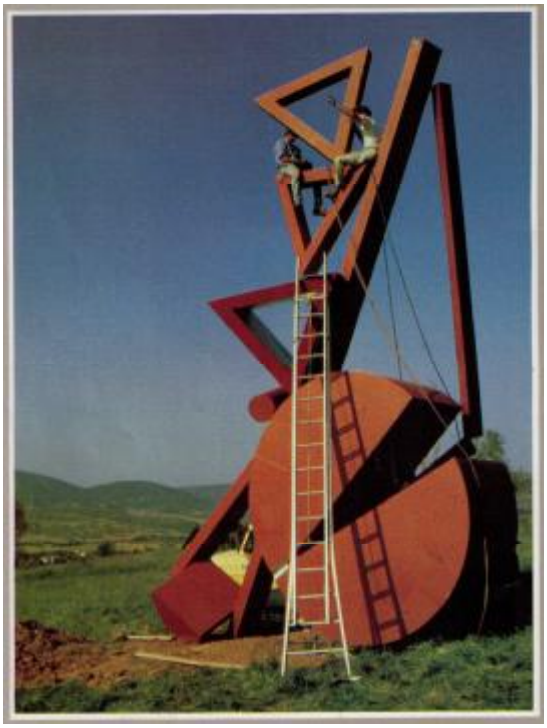
Günümüzde soyut ve figüratif heykellerin yer aldığı kamusal mekânlarda önemli referans noktaları olmaktadır. Bunun en iyi örnekleri Amerika'da yüksek katlı iş bloklarının arasında ünlü sanatçıların heykellerinin yer aldığı meydanlarda ve açık alanlarda görülmektedir. Mekânı, binalar arasında bırakılmış bir boşluk olmaktan çıkartarak kentli üzerinde merak duyguları uyandıran, hayal gücünü geliştiren, dokunsal ve görsel deneyim olanakları yaratan, keyifli mekânlara çeviren en iyi örnekleri arasında yer alan Chicago'da Calder'in Flamingo'su (Şekil 1.19), soyut figürü, rengiyle, biçimiyle, ölçeğiyle Picasso'nun İsimsizi (Şekil 1.20) ve renk, ölçü, form bakımından dikkat çeken Fletcher Benton'un San Francisco'nun açık alanında sergilenen eseri (Şekil 1.21) gösterilebilir (Bakçay, 1977).

Şekil 1.19. Calder's Flamingo, Chicago (Picken, 2007)

Şekil 1.20. Picasso'nun İsimsiz'i, Daley Plaza - Chicago (Anonim, 2007b)

Şekil 1.21. "Balanced Unbalanced Three Triangles" Fletcher Benton – San Francisco (Anonim, 1983)

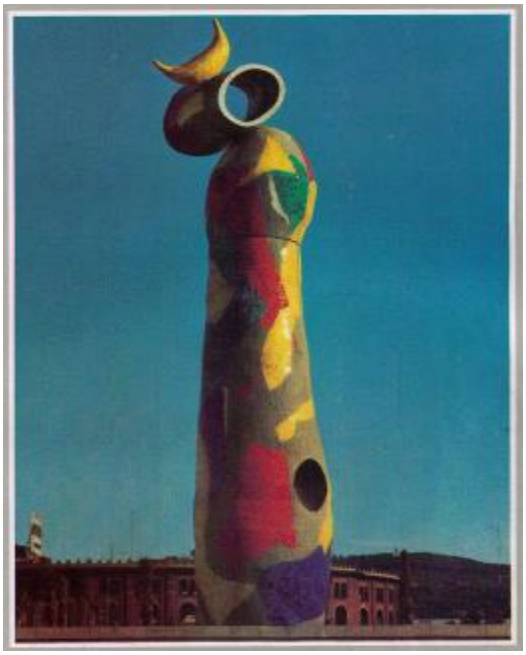
Georgo Segal'in New York açık havada sergilenen, bale gösterisi yapan balerinlerin tasvir edildiği eser, renkleri ve biçimleriyle bulundukları çevrede vurgu yaratmaktadır (Şekil 1.22).

Şekil 1.22. "The Dancers", George Segal – New York (Anonim, 1983)

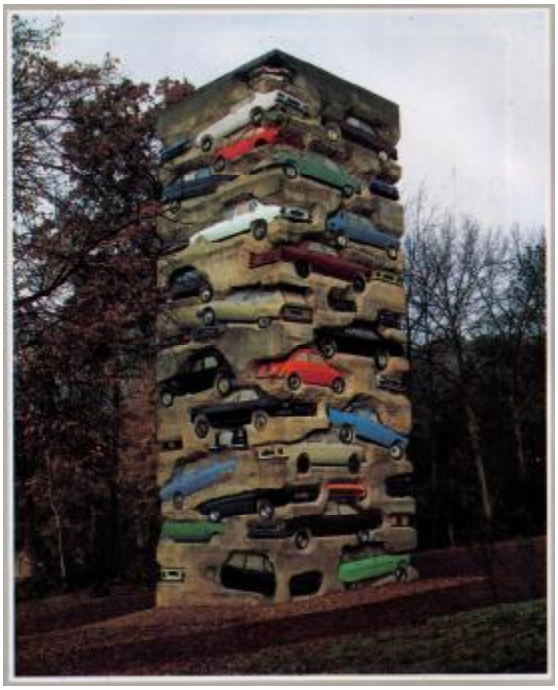
Kamusal alanlarda yer alan soyut heykellere Avrupa Ülkelerinde de önem verilmekte ve bu amaçla Amerika'da olduğu gibi heykel parkları tasarlanmakta ve ünlü sanatçıların yapıtları sergilenmektedir.

İspanya da Miro'ya ait tek mozaik kaplamalı örnek olma özelliğini de taşıyan Kuşlu Kadın heykeli sarı, kırmızı, yeşil, siyah mozaik kaplama heykel, biçimi ve renkleriyle Miro tarzını en iyi şekilde temsil etmektedir (Şekil 1.23).

Şekil 1.23. “Kuşlu Kadın heykeli” Joan Miro – İspanya (Anonim, 1983)

Arman’ın Paris’te “Long Term Parking” adıyla sergilenen eseri ülkenin trafik sorununa değişik ve modern bir bakış açısıyla yaklaşmıştır (Şekil 1.24).

Şekil 1.24. “Long Term Parking” Arman – Fransa (Anonim, 1983)

Batı plastik sanatları incelendiğinde, sanat - teknoloji beraberliği ve zıtlığı, çevresel sanat gibi unsurlar Türkiye'ye yabancı kalmıştır. Ülkemiz endüstri devriminin bütün evrelerini tam anlamıyla geçirmediği için sanatın teknolojik çağdaki sorunlarıyla da karşılaşamamıştır (Ögel, 1977). Batı ülkelerinde plastik eserler yaşamın bizzat içine işlemişken bizde sadece süsleme unsuru olarak kullanılmakta, geniş hacimli eserler tercih edilmemekte, kültürümüzün bir getirisi olarak mimari yüzeyde daha çok seramik malzemeler kullanılmaktadır. Türkiye'nin dünyadaki konumu, kültürel, ekonomik birikimi göz önünde bulundurulduğunda ülkemizin plastik sanat eserleri bakımından oldukça fakir bir ülke olduğu görülmektedir.

1.3. Kuramsal Çerçeve

Kentsel mekânlarda yer alan plastik sanat eserlerini toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ilişkileri, görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri olmak üzere üç grupta değerlendirebiliriz.

1.3.1. Kentsel Mekânlarındaki Plastik Sanat Eserlerinin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre İle İlişkileri

Toplumsal Açıdan Çevre İlişkileri;

Plastik sanat eserlerinin toplumsal açıdan çevre ilişkilerinde eserin konusu, zaman dilimi, yararı ve sosyo-kültürel kabul edilebilirliliği önemli faktörlerdir (Kurtaslan, 2005).

Konu; Plastik sanat eserlerinde bir hikâye, temsil ettiği bir simge aranmaktadır. Konusu olan plastik sanat eserlerinin çabuk kavranabildiği ve toplum tarafından benimsendiği bilinmektedir. Plastik sanat eserinin konusunda yerleştirildiği mekânın dokusu ve etrafındaki diğer yapıların işlevleri ile uyumlu olması beklenmektedir

Zaman Dilimi: Zaman dilimi plastik sanat eserinin temsil ettiği dönemi ve döneminin sanat akımını tanımlamaktadır. Ülkemiz kent mekânlarındaki çoğu heykel

Atatürk ve Cumhuriyet Dönemini temsil etmektedir. Kent mekânında kullanılacak plastik sanat eseri ile zaman dilimi açısından uyum ya da zıtlık olabilmektedir. Klasik bir yapı ile soyut anlam taşıyan bir plastik eser birlikte kullanılabilmektedir.

Yarar: Kentsel mekânlarda kullanılan plastik sanat eserlerinin seyirciye olumlu anlamda kazandırdıkları yarar şeklinde ifade edilmektedir. Toplumun bakış açısını, duygularını, kültür seviyesini olumlu anlamda etkilemesi, toplumu birleştirici etki yaratması plastik sanat eserlerinin yararları olarak sıralanabilmektedir. Yararlı plastik sanat eserleri için eserin bilinçli tasarlanıp, doğru mekâna yerleştirilmesi gerekmektedir. Seyirci ile iletişim kurabilen plastik sanat eserleri yararlı eserlerdir.

Sosyo-kültürel olarak kabul edilebilirlik: Kent insanının değer yargıları ve beğenilerine uygunluk ile ilişkilidir. Plastik sanat eserinin konusu bu bağlamda önem taşımaktadır. Yine figüratif bir eserin temsil ettiği kişiye benzerliği toplumsal kabul edilebilirlik açısından önemlidir.

Fiziksel Açıdan Çevre İlişkileri;

Plastik sanat eserlerinin hacmi, biçimi, yapıldığı malzeme ve yerleştirilmesi çevresi ile ilişkilerinde fiziksel açıdan ele alınması gereken faktörlerdir (Kurtaslan, 2005).

Hacim: Plastik sanat eserinin hacmi, yerleştirileceği mekânda, çevresi ile doğrudan ilişkilidir. Mekân içindeki nesnelerle bir bütün olarak algılanmaktadır. Doğru algı yaratılabilmesi için mekânın ve içinde yer alan nesnelerin oranlarının doğru olması gerekmektedir.

Küçük Mekânlarda yer alan plastik sanat eserinin, aşırı büyük olması bunaltıcı ve ezici etki yaratırken, büyük mekânlarda küçük yapıtlar algılamayı zorlaştırmaktadır.

Plastik sanat eseri yerleştirildiği mekânın ölçeği ile uyumlu ve orantılı olduğu zaman, bütünde birlik ve denge oluşmaktadır. Hacmi büyük olan eserler canlılık ve hareketlilik etkilerinin yanında ritmi de beraberlerinde hissettirmektedirler.

Biçim: Plastik sanat eserinin biçimi, konusu, yapıldığı malzemesi ve çevrenin fiziksel nitelikleri ile bağlantılıdır. Yatay elemanların çoğunlukla yer aldığı kentsel bir mekânda, yatay bir eserin kullanılması monotonluk duygu yaratırken, yatay ve dikey elemanların birlikte kullanılması zıtlık hissini açığa çıkarmakta ve zıtlıktan

doğan bir uyum meydana gelmektedir. Mekânda bulunan nesnelerin biçimleri bakımından birbirleri arasında denge olmalıdır.

Malzeme: Plastik sanat eserinde kullanılan malzeme, plastik sanat eserin hacmine ve biçimine etki etmektedir. Yerleştirileceği mekânın özelliklerine uygun olarak kullanılacak malzeme seçimi de büyük önem taşımaktadır. Plastik sanat eseri ile çevresindeki yapılar doku bakımından uyumlu olmalıdır. Bu uyum dokular arasındaki zıtlıktan da doğabilmektedir.

Yerleştirme: sanat eserlerinin kentsel mekânlarında yerleştirilmesi farklı zaman dilimlerine, sanatçıların görüşüne göre mekânın yapısına göre farklılıklar göstermektedir. Ancak tüm görüşler heykelin bulunduğu konumda güçlü etki yaratmasının sağlanması ve yerleştirildiği mekân ile bir bütün olarak çevre ile uyumlu olması önemli olmaktadır.

1.3.2. Görsel Tasarım Öğeleri

Nesnelere ait belirli görsel özellikleri, belirli bir takım ilkelere göre sentezleme sonucunda tasarımlar meydana gelmektedir. Tasarımda anlatılmak istenenleri ifade edebilmek için çizgi, biçim, ölçü, doku, renk gibi tasarım öğelerinden yararlanılmaktadır.

Renk: Renk objelerin, üzerlerine gelen ışığın bir kısmını emip, bir kısmını yansıtması sonucu, algılanan görüntüyü ortaya koyan tasarım elemanıdır (Uzun, 1999).

Tarihte, güneş ışığı, İsac Newton tarafından bir prizmadan geçirilerek, ışığın ekran üzerinde 6 renge ayrıldığı görülmüştür. Bu renkler sırayla; Kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor'dur. Bu renkler arasında, KIRMIZI – SARI – MAVİ ana renklerdir. TURUNCU – YEŞİL – MOR ise ara renklerdir. Newton renk halkasına göre (Şekil 1.25), halkada birbirine karşılıklı olan renkler, birbirini tamamlayan renkler olup, bunlar aralarında zıtlık (kontrast) yaratmaktadırlar. Kırmızı ve yeşil, sarı ve mor, mavi ve turuncu zıt renklerdir. Halkada birbirilerinin yanında olan renkler ise uyumlu renklerdir. Birbirine ne zıt ne de uyum bakımından alakası

olmayan renler ise uygunsuz-ilgisiz renklerdir (Sarı – kırmızı, mavi – sarı, kırmızı – mavi gibi) (Pamay, 1971).

Şekil 1.25. Newton Renk Halkası (Pamay, 1971)

Kırmızı, turuncu ve sarı sıcak renklerdir. Yeşil, mavi ve mor ise soğuk renklerdir. Sıcak renkler aktif, soğuk renkler ise pasiftirler. Sıcak renkler hareketlilik, canlılık, neşe hislerini uyandırırken, soğuk renkler, sükûnet, rahatlık, dinlendirici bir etkiye sahiptirler. Kırmızı ve turuncu, dikkat çekici, göz alıcı özellikleriyle, objeleri olduğundan daha büyük algılamamıza neden olmaktadırlar. Mavi ve yeşil ise dikkat dağıtır, objeleri olduğundan küçük gösterir ve enginlik hissi verirler, algıda uzaklaştırıcı bir etki yaratmaktadırlar (Pamay, 1971).

Ana renklerin ışık olarak bütünleşmesinden beyaz renk oluşmaktadır. Beyaz renk, saflığın temizliğin ve ferahlığın simgesidir. Ana renklerin boya şeklinde bütünleşmesinden ise siyah rengi elde ederiz. Siyah renk az kullanıldığı zaman canlılık ve ciddiyet hislerini, çok kullanıldığı zaman ise karamsarlık ve korku hislerini vermektedir (Güney, 1992).

Renkler çeşitli oranlarda birbirilerine karışabilmektedirler. Bunun sonucunda, karışımlardan ortaya çıkan renklerin etkileri göz önünde tutularak, doğru renklerin uygun oranlarda karıştırılması gerekmektedir. Buna renk armonisi denilmektedir. Üç çeşit armoni vardır. Tasarımda, tek bir rengin farklı tonlarının kullanılması Monokrom Armoni (tek renk armonisi)'dir. Birbirine yakın olan renk gruplarının

kullanılması ise Nüans Armoni (uyumlu armoni)'dir. Birbirine zıt olan renklerin kullanılması ise Kontrast Armoni (zıt armoni)'dir (Güney, 1992).

Bütün tasarım öğelerin kullanımında olduğu gibi, tekdüze ya da aşırı farklı renk kompozisyonları, izleyicide olumlu hisler uyandırmaz. Tasarımlarda uyumlu ve zıt renklerin dengeli düzenlenmesi gerekmektedir (Güney, 1992).

Biçim: Hacme ve derinliğe sahip üç boyutlu görünümlerdir (Güney, 1992). Biçim çizgilerin birleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Her biçim şekli ayrı bir ifadeyi anlatmaktadır (Uzun,1999).

Tasarımda, daire ve küre şekilleri, aralıksız görüş hareketini sağlamaktadır. Konik ve piramidal şekiller, algıyı tek bir noktada birleştirip sabitleştirirler. Yatay şekiller, bakışı sağa sola çekerken, dik formlu şekiller ise aşağı yukarı iterler. Sarkık şekiller, algıyı aşağıya yöneltir, düzensiz şekiller bakışa zig-zaglar çizdirirler (Pamay, 1971).

Geometrik şekiller, disiplin hissi uyandırırken, düzensiz şekiller ise rahatlık serbestlik hislerini açığa çıkarmaktadırlar. Dik şekiller; yükselme, salkım şekiller; sakinleştirme, yumuşama hislerini uyandırmaktadırlar (Pamay, 1971).

Çizgi: Hislerimizi şekillendirmenin, görsel olarak somutlaştırmanın en önemli aracı çizgidir. Çizgi tasarımda başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Uzun, 1999).

Düz, eğri, kırık ya da kesişen çizgi çeşitlerinin her biri farklı duyguları ifade etmektedirler. Düz çizgiler durgunluk, eğri çizgiler ise canlılık, hareket, yumuşaklık hislerini simgelemektedirler. Farklı açılarda zig-zaglı çizgiler düzensizliği ve kararsızlığı ifade etmektedirler. Tekrar eden çizgiler, estetik ve dikkat çekicidirler. Simetrik çizgiler monotonluk, asimetrik çizgiler ise canlılık ve çekicilik hislerinin uyandırmaktadırlar. Aynı noktaya yönelen çizgiler dikkati o yöne yoğunlaştırırlarken, bir noktadan uzaklaşan çizgiler koruma, fedakârlık gibi hisleri açığa çıkartmaktadırlar. Işınsal çizgiler ümit, sevgi gibi tatlı duyguları yaratmaktadırlar. Düz ve eğri çizgilerin bir arada uyum içinde kullanılması tasarımı çekici hale getirmektedir. İçbükey çizgiler davet edici, dışbükey çizgiler ise itici etkiler yaratmaktadırlar. Benzer biçimli çizgilerin uyuşma oranı daha yüksektir (Güney, 1992).

Doku: Objelerin dokunulabilen yüzeylerinin pürüzlük derecesi, objenin dokusu olarak adlandırılmaktadır. Pürüzsüz olanlar yumuşak dokuludur ve sakinleştirici, rahatlatıcı etki yaratmaktadır, pürüzlü olanlar ise sert dokulu olarak tanımlanmaktadırlar, bunlar ise canlandırıcı, dikkat çekici özellik taşımaktadırlar (Güney, 1992).

Gerçek dokular, dokunup hissedebildiklerimizdir. Gözümüzle algıladığımız dokular ise vizuel (görsel) dokulardır (Uzun, 1999).

Ölçü: Tasarımda kullanılan objelerin boyutlarının uyum içerisinde olması gerekmektedir. Tasarımda dikkatleri üzerine toplamak istenilen obje ya da objelerde, diğerlerine göre farklı ölçülerde düzenlemeler yapılarak bu etkiye ulaşılabilir. Tasarımda benzer ölçülü objelerin birlikte kullanılması uyumlu sonuçlar oluşturmaktadır (Güney, 1992).

Tasarımda kullanılan objelerin birbiriyle kıyaslanmasıyla ölçü algılanabilmektedir. Büyük ölçülü objenin, kendinden küçük bir obje ile karşılaştırılması, aralarındaki oranın algılanabilmesini sağlamaktadır. “Mekânda ölçü birimi insandır.” Yanlış ölçülendirme, fiziksel olarak başarısız tasarımların oluşmasına sebep olabilir ve psikolojik sıkıntılar ortaya koyabilir (Uzun, 1999).

“Klasik yazarlara göre, bir yapı ya da yapıtın algılanabilmesi için yapının (ya da yapıtın) boyunun, izleme mesafesinin yarısı kadar olması gerekmektedir” (Kurtaslan, 2005).

1.3.3. Fiziksel Tasarım İlkeleri

Tasarım, uygun şart ve koşullara, isteklere ve malzemenin niteliğine göre tasarım öğelerinin, tasarım ilkeleri ile çeşitli birleşimleri sonucunda kompoze edilmektedir. Başarılı tasarımların oluşturulmasında tasarımcının yeteneğinin büyük payı vardır. Tasarım öğelerini oluşturmada ritim, denge, zıtlık, uyum, egemenlik, birlik, hiyerarşik yapı gibi tasarım ilkelerinden yararlanılmaktadır (Güney, 1992).

Ritim: Mekân içinde yer alan biçim bakımından benzer nesnelerin veya grupların birbirlerini ahenkli bir biçimde izlemesine ritim denilmektedir. Tasarımda objeler, sürekli ya da kesikli olarak belirli aralıklarda yer alabilir (Uzun, 1999).

Ritim, mekânı, ölçeği, dokuyu, rengi ifade etmede etkin bir rol üstlenmektedir. Mekânda oluşturulan ritim, devinim ve enerji duygusunu hissettirmektedir (Aydınlı, 1992'den Kurtaslan, 2005) Tasarımda ahenk ve hareket ritim ile sağlanmaktadır (Çağlarca, 1999). Ritim düzeni sağlayıcı önemli bir unsurdur. Bu düzen, şekil, doku ve renk gibi elemanların vurgu, aralık ve yönleri açısından sınıflandırılarak, belirli bir ritmin elde edilmesi ile oluşturulmaktadır (Uzun, 1999).

Hareket sağlamak için kullanılan ritim, renkler ve desenlerle kuvvetlendirilerek mekânda tekdüzelik yok edilebilir. Tekrar eden nesnelerin, tek başına duran nesneler ile aralarında olumlu bir ilişki sağlanabilmesi yine mekânı tekdüzelikten kurtarmada yardımcı olabilmektedir. Ritim tasarım değerlendirmede bir araçtır, tek başına estetik niteliği yoktur. Ritmin yanlış uygulanması sonucunda başarısız tasarımlar ortaya çıkabilmektedir (Uzun, 1999).

Heykelde hareket, kitlenin üzerindeki yön farklılıklarından ve kitledeki ışık-gölge farklılıklarından doğmaktadır. Heykel bulunduğu mekânın hareket öğesi olarak düşünülmelidir. Ritim, heykellerin birbirleriyle ve çevreyle ilişkilerinin uyumunun, tasarım öğelerinin aynı ya da farklı olmaları ve çeşitli yönlerde ve aralıklarda konumlandırılmalarının üzerimizdeki etkileridir (Çellek, 2009).

Tasarımda nesnelerin, tüm tasarım öğelerinin aynı olarak tekrar edilmesine "tam tekrar" denilmektedir. Bazı tasarım öğeleri farklı olan, ancak tekrar eden öğelerini aynı olan nesnelerin belirli aralıklarla birini izlemesine "aralıklı tekrar" (Güney, 1992), tasarım öğeleri aynı olan nesnelerin, yön ve aralık bakımından farklı tekrar edilmesine ise "değişken tekrar" denilmektedir (Uzun, 1999).

Denge: Görselliğiyle ön planda olan nesnelerin eşit dağılımlarının bir türü olan denge, tasarım ilkelerinden biridir. Nesnelerde, denge etkisini algılayabilme, nesnelerin biçim, ölçü, doku ve renklerinin uygun değişleri ile sağlanmaktadır (Çellek, 2009).

Nesneler arasında dengenin sağlanabilmesi, insanları olumlu etkilemektedir. Dengeyi oluşturmada kitle ve ölçü unsurları önemli rol oynar. Renk ve form dengeyi kuvvetlendirir (Pamay, 1971). Denge, başarılı bir çalışma için tasarımda uygulanması gereken ilk adımlardan biridir.

Nesnelerin, tasarım öğeleri özelliklerinin birbirleri ile uyum içerisinde olması gerekmektedir. Tasarımda ağırlık merkezinin, bütünde dengeli bir yerde olması şarttır. Görsel algılamada eşitlik bütünde sağlanmalıdır (Uzun, 1999).

Görsel uyarı, dengedeki bozukluk ya da rahatsız edicilikten dolayı oluşmaktadır. Olumlu bir algılama için anlatımda dengenin sağlamlığı şarttır. İki türlü denge vardır: Simetrik Denge (bakışık) ve Asimetrik Denge (bakışımsız) (Çellek, 2009).

Simetrik denge, tasarım öğelerinin yatay, düşey ya da eğik bir eksene göre nesnelerin aynı durumda tekrar etmesi ile oluşturulmaktadır (Güney, 1992).

Asimetrik denge, tasarım öğelerince benzer olmayan, görsel olarak eşit hacim ve formlardaki nesnelerin düzenidir (Uzun, 1999). Uygulaması oldukça zor, ancak simetrik dengenin hareketsiz ve sıkıcı etkisinden uzak, insanlar üzerinde daha çekici bir etki yaratan düzendir. Tasarımda herhangi bir zorunluluk olmadıkça asimetrik dengeyle çalışma, seyirciyi etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Güney, 1992).

Zıtlık: Tasarımda yer alan nesnelerin karşıt olma, ortak ya da benzer niteliklerinin bulunmaması durumudur (Uzun, 1999). Evrende her şey karşıtlıklar dengesi içinde oluşmaktadır ve zıtlığın olmadığı yerde hareket, varlık, süreç yoktur demektir. Sanatsal değeri olan her tasarımda, çok iyi çözümlenmiş bir zıt denge bulunmaktadır (Çellek, 2009). Zıt nesnelerin birlikte kullanılması, tasarımda, fikrin kuvvetlenmesini ya da olduğundan daha kuvvetli olarak sunulmasını sağlamaktadır. Zıt nesneler arasında görsel ilgi kurmak zor bir durumdur. Tasarımda dağınıklık ve uyuşmazlık yaratır ancak ölçülü kullanılması tek düzeliği ortadan kaldırır ve görsel algıyı artırır, uyarıcı etki yaratır (Uzun, 1999). Ölçü zıtlığı, renk zıtlığı, doku zıtlıkları vb. tasarıma canlılık katmakta ve ilgiyi artırmaktadır (Çellek, 2009).

Uyum: Tasarımda, aynı ya da benzer renk, biçim, ölçü ya da dokudaki objelerin tekrarı ile bir veya daha fazla bileşenin baskın unsur olarak kullanılması uyum yaratmaktadır (Moughtin,1999: Kurtaslan, 2005'den).

Egemenlik: Tasarımda yer alan objelerin ya da grubunun, tasarım öğeleri açısından diğer objelere ya da grubuna göre üstünlük sağlamasına "egemenlik" denilmektedir. Ölçü doku ve renk egemenliği kuvvetlendiren öğelerdir. Zıtlığı oluşturan obje, egemenliğin göstergesidir çünkü her türdeki egemenlikte zıtlık

bulunmaktadır. Tasarım içinde zıtlığı oluşturan obje haricindeki objelerin arasındaki uyum bir üstünlük oluşturarak konumsal egemenlik sağlayabilmektedirler (Uzun, 1999). Tekdüze bir tasarım dikkat çekmez, amaç izleyicinin ilgisini çekmek ve haz uyandıran bir çalışma gerçekleştirmektir. Bu da tasarımda herhangi bir odak noktası oluşturmakla gerçekleşebilir. Algıda, dikkat çekici olup, görsel heyecan uyandırabilme de, egemenlik ilkesinin rolü büyüktür (Çellek, 2009).

Tasarımların bütünlüğünün sağlanmasında egemenlik ilkesi çok önemli bir rol üstlenmiştir. Tasarımda kullanılan obje ya da grubunun renk, doku, biçim ya da ölçeği bakımından hissedilen egemenlik tasarımın bütün halde algılanmasını sağlayan unsurdur (Güney, 1992).

Birlik: Tasarımda kullanılan objelerin bulunduğu mekân ile dengeli bir bütünlük oluşturmasına birlik denir. Birlik, tasarımda kullanılan objelerin tasarım öğeleri bakımından birbirleriyle uyum içinde olmaları sonucu doğmaktadır. Objelerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özelliklerinin birbirleri ile çatışmaması, aralarında bütünlüğün bulunması, birlik kavramını ortaya koymaktadır (Uzun, 1999).

Egemenlik ilkesinin tasarımda başarılı uygulanışı, birliğin sağlanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Tekrar ve uyum ilkeleriyle, birlik sağlanması tasarımda ilgi çekici değişik sonuçlar verebilmektedir. Zıtlık ilkesi ile tasarımda birliğin sağlanması zor olsa da egemenlik ve uyum ilkeleri yanında zıtlık sağlayan objeler kullanılması gerekebilmektedir (Uzun, 1999).

Hiyerarşik Yapı: Tasarım öğelerini eşit ya da benzer bir düzende sıralamaya hiyerarşi denilmektedir. Hiyerarşik yapı, tasarım öğelerinden biri (renk hiyerarşisi) ya da birkaçı (renk, ölçü, biçim hiyerarşisi gibi) ile yapılmaktadır (Güney, 1992).

Tasarımda, kullanılacak sistemler görsel açıdan öncelikleri belirlenir ve önem sırasına göre bir sıralama yapılarak hiyerarşik yapı oluşturulmaktadır (Uzun, 1999).

Hiyerarşik yapı; eksensel (öğeler bir eksen üzerinde sıralanır), merkezsel (öğeler bir merkez etrafında sıralanır) ve çevresel (öğelerin çevresel bir kademeleme oluşturması) olmak üzere üç esasa göre yapılmaktadır (Güney, 1992).

2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Kurt (1990), geçmişten günümüze uzanan Arazi Sanatı Uygulamalarına yeni bir yaklaşım getirmek istediği çalışmasında, kent ortamının dışında heykellerin plastik açıdan doğal çevreyle ilişkileri ve kendi içindeki hesaplaşmalarını irdelemiştir. Heykelin müze ve galeri gibi kapalı mekânlardan çıkarılıp, doğa içinde sunulmasını, insanların onu yaşamasını temas etmesini amaçlamıştır. Doğal çevreye fazla müdahale etmeden, 1960 sonrası Arazi Sanatı Uygulamalarını çağrıştıran, çevreye canlı renkleriyle etkileyici görsel katkı kazandıran yapıtlar oluşturmaya çalışmış, heykelin değişik mekânlarda irdelenmesi yapıldığında, görsel algılama biçiminin değiştiği sonucuna varmıştır.

Özdem (1990), çalışmasında heykel sanatçısının yapıtını var olacağı mekânın özelliklerine göre oluşturmak durumunda olduğundan heykelde mekân sorununu, sanatçının yapıtlarındaki plastik çözümlemeleri ve mekân anlayışlarını heykel sanatının plastik öğelerinden olan ışık-gölge, hareket, ritim, boşluk-doluluk vb. kompozisyon unsurları ile birlikte incelemiştir. Çalışmalara plastik sorunlar yönünden değinerek içinde bulunduğu doğal mekân ile olan ilişkisini irdelemiştir. Çalışmalar ister figüratif, ister non-figüratif olsun, temelinin hep aynı öğeler üzerine (kompozisyon, ışık-gölge-hareket, doluluk, boşluk, mekân vb.) kurulduğu, sanatta içerik en uygun biçimle oluşturulduğunda değerlenip amacına ulaştığı sonucuna varmıştır. Kendi yaptığı heykel çalışmalarını da bu doğrultuda geliştirmeye, kendisine heykel yaptıran şeylere uygun biçimler arama kararı almıştır.

Karaaslan (1993), çalışmasında endüstri devrimiyle hızla gelişen ve yapaylaşan çevrede, heykelin kapalı mekândan açık mekâna çıkışındaki sorunları irdelemiştir. Heykelin kendi başına taşıdığı görünümden çok çevresiyle girdiği ilişkinin önemine değinmiştir. Kentsel açık alanlarda kullanılan heykelin hem insana ve toplumsal yaşama neler kattığını hem de heykelin kendi plastik değerleriyle çevresiyle olan bütünlüğünü incelemeyi amaçlamıştır. Heykelin dokunulmazlığını, izleyici ile arasındaki mesafeyi kaldırıp, zor ulaşılan, az anlaşılan bir mit olmaktan çıkarılması gerektiği ve açık alana çıkarılıp, çevre ile bütünleşip insanların arasına girdiğinde gerçek mekânını bulacağı sonucuna varmıştır.

İlhan (1993), çalışmasında itici bir kavram olan çöplük olgusunun çirkinlikten güzelliğe ulaşarak estetik bir haz uyandırmasını, çekici ilginç bir sanat konusu olabileceğinin somutlaştırılmasını amaçlamıştır. Önemsiz ve itici bir kavram olan çöplük olgusunun, sanatçının kendine özgü en uygun teknik ve anlatım dili sayesinde estetik bir haz uyandırmasını, sanatsal değerlerle ele alınabileceğini savunmuş ve çöplük objelerinin oluşturduğu dinamik yapıyı, objelerin biçimlerine bağlı kalmadan plastik açıdan incelemiştir. Çalışmada ele alınan çöplük objeleri konusunun görselleştirilmesinde, anlatımında en uygun teknik olmasından dolayı kazı resmi (gravür) tekniğinin doğuşundan, günümüze kadar uzanan serüveni içerisinde bu tekniğe katkıları olan sanatçıların eserlerinden örnekler vererek gelişme sürecini göstermeyi ve atık malzemelerin resimsel çeşitliliğe getireceği olanakları artırması, bu objelerle oluşturulan resimlerde durağan bir dengeden çok dinamik biçim ilişkilerine dayanan gerilimli bir etkinin yakalanmasını amaçlamıştır. Konusu ne olursa olsun, plastik dilin öneminin ve sanatçının bu dili ifade ediş biçiminde özgün çalışmalar oluşturduğu sonucuna varmıştır.

Nane (1994), çalışmasında tarih boyunca değişen ve gelişen tasarım ilkeleriyle, dış mekânlarda kullanılan plastiklerin çevre ile ilişkilerini araştırmıştır. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin ve bazı yurtdışı plastik eser uygulamalarını incelemiş bunların mekân, plastik ve çevre ilişkilerinden ortaya çıkan sonuçlarını değerlendirmiştir. Peyzaj mimarlığı açık ve yeşil alanlarında plastik uygulamalarına ilişkin prensipler ortaya koymaya çalışmıştır.

Osma (1998), çalışmasında çağdaşlaşma yolunda Türk toplumu için bir değişim sürecinin başladığı 1923-1946 yılları arasında tarihlenen Cumhuriyet Dönemi Anıt Heykellerini incelemiştir. Anıtların türlerini ve konularını hem dönem içindeki heykel sanatı gelişimine katkısı yönünden hem de siyasal, sosyo-kültürel yapılarıyla ilişkilerini araştırmıştır. Erken Cumhuriyet dönemi anıt heykellerini saptamayı, mevcut bilgileri derlemeyi ve dönemi içinde taşıdığı anlamı ortaya koymayı amaçlamıştır. Devletin, siyasal güç ve varlığını, cumhuriyet ideolojisini görsel olarak sunarak, toplumun güven ve inancının pekiştiğini, bu ideoloji etrafında bütünleştiği, ayrıca bu anıt heykelleri sayesinde heykel sanatının kabul görüp yaygınlaşmasında bir adım olduğunu, bugün çağdaş Türk heykelinden söz

edilebiliniyor olmasının, Cumhuriyet devletinin kültür politikaları ve bu anıt heykellerinin sayesinde olduğu sonuçlarına varmıştır.

Alparslan (2001), çalışmasında dünyaca ünlü heykel parklarını incelemiştir. Bu parkları tanıtmış, ulusal ve uluslararası açıdan önemini anlatmış, Türkiye'de yeni yeni gelişen bu olguyu, genişletmeyi ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Ülkemizde 1990'ların başından bu yana heykellerin sergilenmesini de hedeflemek amacıyla yapılan sempozyumların önemini belirterek, kent ve beldelerimizde ulusal ve uluslararası sempozyumların düzenlenmesini, yaygınlaştırılmasını ve geliştirilmesini, bu sempozyumlarda Türk ve yabancı heykeltıraşların birlikte çalışmaları, kentin gelişimini sağlayan daha verimli tasarımlar için belediyelerin sanatçılara kolaylık sağlamaları, alan tahsis etmeleri, kent ve yöre insanının sanat ve sanatçıyla buluşması, halkın modern heykellere karşı ilgisi ve sempatisinin artması görüşlerini savunmuştur. Peyzaj mimarları ve heykeltıraşların ortak çalışması, sanatçıların, peyzaj mimarları tarafından tasarlanmış mekânlarda eserlerini sergilemesi gerekliliğine de değinmiştir. Türkiye'de "Heykel Parkı" yapılabilecek uygun yerlere, heykellerin sergilenmesi için uygun üniversite yerleşkelerine, bu konuda tekrar düzenlenmesi için işlevini yitirmiş parklara heykel müzesi haline dönüştürülebilmesi hakkında önerilerde bulunmuştur. Bu tür çalışmalarla, ülke ekonomisine ve Türk sanatının tanınmasına yararlı olacağı sonucuna varmıştır.

Güç (2005), "Açık Alan Heykellerinin Kent Estetiğine Katkısı" adı altında yürüttüğü araştırmada, kentte yaşayan insanların ve oluşturduğu mekânların sanatla bütünleştirilmesinin önemini vurgulamıştır. Aynı zamanda kentlerdeki görsel bozulma ve bunlara getirilen çözüm arayışlarını da incelemiş, konu ile ilgili çeşitli sorunlara da yanıt getirmeye çalışmıştır. Güç'e göre günümüz kentleri ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda, gelişmekte, sanayileşme yolunda ilerlemektedir ve bu ilerleme, çevreyi olumsuz bir biçimde etkilemekte, insanları da çevreden koparmakta ve çevreye karşı duyarsız kılmaktadır. Güç, kentsel alanlara yerleştirilecek sanat yapıtlarının, bulunduğu mekâna, çevresine olumlu etkiler kazandıracağı ve estetik açıdan yerleştirildiği ortamı zenginleştireceği sonucuna varmıştır.

Zaloğlu (2006), Ankara kent parklarında yer alan su gösterisi elemanlarını irdelemiş, sorunlarını ve eksikliklerini belirlemiştir. Araştırmasında; düzenlenecek

olan su gösterilerinin çevreden iyi algılanmalarına önem verilmesi, kent parklarında farklı özellikte ki su gösterilerinden yararlanılarak bir peyzaj tasarımı oluşturulması gerekliliğini vurgulamıştır. Çocukların öncelikli olarak faydalanabilecekleri eğlenceli su gösterilerine yer verilmesi gerekliliğini belirtmiştir. Su yüzeylerinin ve su gösterilerinin aydınlatılmasıyla estetik amacın yanı sıra güvenliğin sağlanması, kent parklarında su kullanımlarının yer seçimine önem verilmesi ve buralara da yer alacak su kullanımlarının seçimi, su gösterileri tasarlanırken suyun sadece estetik özellikleri yanında fonksiyonel özelliklerinden (kayıkla gezinti, balık tutma, çocuklar için oyunlu gösterileri vb.) de faydalanılması gerektiğini belirtmiştir. Su kullanımlarının temiz görünümler vermesi için su hacmine uygun şekilde fıskiyeler, pompalar vb. ile suyun devridaimi sağlanması sonuçlarına varmıştır. Bunun yanında yapmış olduğu anket çalışmasında Ankara kent parklarındaki su kullanımlarının eksik ve yetersiz, olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Bakçay (2007), çalışmasında 1960 yılından itibaren İstanbul'da açık alana yapılan plastik sanat uygulamalarını saptayarak kent mekânıyla ilişkisini araştırmıştır. Araştırma zemini açık alan olduğu için plastik sanatlar tanımının içini genellikle heykel sanatı doldurmuştur. Açık alan heykellerinin kent mekânıyla kurduğu ilişki, ülkenin sosyal ve ekonomik koşulları içinde sanatçıların, özel sektörün, devletin, yerel yönetimlerin ve bağlı olduğu siyasi iktidarın, halkın kamusallığı algılama, kamusal alanı kullanma biçimiyle bağlantılıdır. Bu araştırmada Türkiye'de, her alanda kırılma noktası niteliği taşıyan 1960 yılı milat olarak alınmıştır. Bakçay 1960–1980 döneminin sanat üretimini karşılaştırma olanağını bulmuştur. Kent mekânlarında; Hans Haacke, Dani Karavan, gibi sanatçılar tarafından yapılan örnek uygulamaları irdelemiştir. Bu çalışmada, İstanbul'da Atatürk ve diğer Türk büyüklerini temsil eden anıtsal heykellerin daha çok yer tutuğu ve sanatsal nitelik taşıyan heykel sayısının az olduğunu gözlemlemiştir. Kent meydanlarının düzenlenmesinin sanatsal nitelik taşıması için sanatçıların özerk olması gerektiği, eserlerin yapımında kültürel özelliklerin ve ekonomik yapılanmanın göz ardı edilmemesi, yapılacak eserin ve yerinin halkın değişik tabakalarından ve meslek gruplarından oluşan kişilerle seçilmesi gerektiği sonuçlarına varmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma alanı olarak seçilen Antalya kentindeki Büyükşehir Belediyesi ve Muratpaşa Belediyesi kapsamındaki açık ve yeşil alanlarda bulunan, 6 anıt heykel, 5 simgesel heykel, 2 su gösterisi, 1 temalı park, 1 temalı sergi, çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır (Şekil 3.1).

Çalışmada, kentin seçilen plastik elemanlarının dağılımının belirlenmesinde Antalya kent haritası ve Google Earth görüntüleri kullanılmıştır, Alanda yapılan yerinde incelemeler de eserlerin çevre ile olan ilişkileri incelenmiş ve mekân ile eserler fotoğraflanmıştır. İncelenen eserlerle ilgili literatür taraması yanında çalışmada Türkiye ve diğer ülkelerdeki plastik sanat eserleri ve kent içinde kullanımlarına ilişkin literatür taraması da yapılmıştır.

Araştırmanın ana materyali olan anıt heykeller;

Ulusal Yükseliş Anıtı: Antalya Kalekapısı bölgesinde ve yaklaşık 20 bin metrekarelik alana sahip, kentin en aktif meydanı konumunda olan Cumhuriyet Meydanı'nda yer almaktadır. 1964 yılında yerleştirilmiş olan Ulusal Yükseliş Anıtı, Heykeltıraş Prof. Dr. Hüseyin Gezer tarafından yapılmıştır. Atatürk'ü konu edinen 6 m. yüksekliğinde ve 12 ton bronz malzeme kullanılarak yapılan heykel, bir dizi zaferle kurulan modern Türk devletini temsil etmektedir (Anonim, 2008b).

Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı: Antalya Cumhuriyet Meydanı'ndan batıya uzanan Konyaaltı Caddesi üzerinde, falezlerin üstünde, tarihi kent merkezi olan Kaleiçi'ni ve yat limanını karşıdan gören Yavuz Özcan Parkı'nda yer almaktadır. Antalya'yı Türklere kazandıran Selçuklu komutanı Gıyasettin Keyhüsrev anıtı Heykeltıraş Meret Öwezow tarafından 2003 yılında yapılmıştır (Anonim, 2005b).

Attalos Heykeli: Tarihteki ilk kent planlamacısı olan ve Antalya'ya ismini veren Bergama Kralı Attalos'un heykeli, Heykeltraş Meret Öwezov tarafından 2004 yılında yapılmıştır. Antalya merkezde ve Antalya'nın simgesi durumuna gelen Saat Kulesi karşısında şehrin en işlek mekânlarından birinde 1.40 m. yüksekliğinde

mermer kaide üzerinde duran bronz heykel 2,60 m. yüksekliğindedir. (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a).

Şekil 3.1. Seçilen Plastik Elemanların Dağılımı (Google Earth, 2009)

Ulusal Birlik Anıtı: Antalya'nın en işlek kavşaklarından biri olan Çallı Kavşağı'nda bulunan Ulusal Birlik Anıtı, Prof. Dr. Tankut Öktem Atölyesi tarafından tasarlanmıştır. Anıtın açılışı Ulu Önder'in 71. ölüm yıldönümü olan 10 Kasım 2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Atatürk'ün at üzerindeki heykelinin bulunduğu anıt, Türk Tarihi Kuvva-i Milliye Destanı'nı ve günümüz Türkiye'sini detaylı bir şekilde temsil etmektedir. Yüksekliği 16.50 m., taban genişliği ise 14.80 m.dir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Türkan Saylan Heykeli: Türkan Saylan'ın öncüsü olduğu eğitimi simgeleyen heykel, heykeltıraş Ayşe Aytaç Katı tarafından tasarlanmıştır. Elinde çiçeği ve kitabı bulunan Saylan 'ın anıt heykeli 2009 senesinde Saylan'ın doğum günü olan 13 Aralıkta Konyaaltı Caddesi Atatürk Parkı'nda geniş bir meydana yerleştirilmiştir. 1,90 m. yüksekliğinde olan Türkan Saylan heykeli bronz döküm, dikdörtgen formlu kaide granit mermer 'black burn' malzemeden yapılmıştır. Kaide 20 cm. yüksekliğinde 3 basamaktan oluşmakta ve heykelin arkasından uzanarak devam eden kaide 3 m. yüksekliğindedir. (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a).

Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker Heykeli: Dünyada ilk uçak gemisini batıran Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker anısına yapılan heykel, Antalya sanayici ve işadamları derneği ile Antalya deniz ticaret odası tarafından Akdeniz Üniversitesi Öğretim Görevlisi Meret Öwezow'a yaptırılmıştır. Anıtsal heykel Konyaaltı Caddesi'ne paralel 1200 m. boyunca uzanan yaklaşık 160 m. eninde ki Antalya Atatürk Parkı'nda alt kottaki meydanda yer almaktadır (Anonim, 2005c).

Araştırma materyali olarak seçilen 5 adet simgesel heykel;

Venüs Heykeli: Antalya Altın Portakal Film Festivali simgesi olan Venüs Heykeli 1963 yılında Behlül Dal tarafından yapılmıştır. Heykel Antalya Kültür Merkezinde kendisine ayrılan bir meydanda yer almaktadır. 3 metre yüksekliğindeki simgesel heykelin malzemesi fiberglas olup üzeri oto akrilik boya ile boyanmıştır. 5 basamaklı kaidesi traverten döşeme olup, 1,30 m. yüksekliğinde, daire formlu kaidenin çapı ise 5 m.dir. Venüs'ün elinde 25 c m. çapında portakal simgesi bulunmaktadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a).

Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri: Cumhuriyet Meydanı yenileme çalışmaları sonucunda Cumhuriyet Meydanı ile Kalekapısı mevkisi arası trafiğe

kapatılmış, yaya yolunun yoğunlaştırıldığı alana 2008 yılında İstanbul Fe Metal Şirketi tarafından pirinçten yapılan oyun oynayan çocuk heykelleri yerleştirilmiştir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a).

İşçi ve Oğlu Heykeli: İşçi ve Oğlu simgesel heykeli, Heykeltıraş Mehmet Aksoy tarafından 1975 tarihinde yapılmıştır. Heykel 12 Eylül döneminde, sergilendiği yerden kaldırılmıştır. "İşçi ve Oğlu Heykeli" 2004 yılında Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul tarafından yeniden Karaalioğlu Parkı'ndaki yerini konulmuştur. Heykel 2,80 m. yüksekliğinde olup kaidesi 70 cm.dir (Anonim, 2007c).

Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli: Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot simgesel heykeli, Mimar Sinan Üniversitesi Heykel Bölümü Öğretim Üyesi Cavhar Göktaş tarafından Eylül 1999 3. taş heykel sempozyumunda yapılmıştır. Eser, Karaalioğlu Parkında, iki meydan arasındaki yürüyüş yolunun denize yakın kısmında yer alan heykelin yapımında mermer kullanılmıştır. Heykel 2,70 m., mermer kaidesi ise 50 cm. yüksekliğindedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

El Heykeli: Heykeltıraş Kuzgun Acar tarafından Haşim İşcan'ın Antalya kentine yaptığı hizmetleri simgelemeyen heykel, 1975 senesinde yapılmıştır. Heykel Karaalioğlu Parkı'ndaki batı meydanında yer almaktadır Heykelin yüksekliği 1,60 m., eni 2,50 m.dir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b)

Araştırmada, Cumhuriyet Meydanı- Su Gösterisi ve Portakallı Havuz olmak üzere iki adet su gösterisi incelenmiştir;

Portakallı Havuz: Antalya havaalanı – şehir merkezi güzergâhında ki 2500 m²'lik Demokrasi Kavşağı'nda bulunan portakallı su gösterileri, şehrin girişlerini daha çekici hale getirmek amacıyla Peyzaj mimarı Meriç Tekinmeriç tarafından tasarlanmış ve uygulaması BLT İnşaat tarafından 2006 yılında yapılmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisi: Antalya'nın kent merkezindeki Cumhuriyet Meydanında yapılmış olan su gösteri havuzunun, gösteri – mekanik – tesisat işleri Fransız firması SSF Jean Pierre KHELİF tarafından 2008 senesinde yenilenen Cumhuriyet Meydanı proje kapsamında yapılmış olup betonarmesi belediye kuruluşlarından ANTEPE İNŞAAT tarafından yapılmıştır. Boyu 40 m., eni

5,50 m. ve derinliği 50 cm. olan havuzun içine yerleştirilmiş, seramik sanatçısı Tufan Dağıstanlı'nın eserleri olan sülün heykelleri bulunmaktadır. Havuz taban ve iç duvarları beton üzeri epoksi boya ile boyanmıştır. Dış duvarla ise beton üzerine andezit kaplamadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Çalışma materyali olarak belirlenen diğer bir eser ise Temalı Park olan Demokrasi Şehitleri Anıt Parkı'nda yer almaktadır.

Demokrasi Şehitleri Maskları: Antalya kentinde Burhanettin Onat Caddesi ile Cebesoy Caddesi´nin kesiştiği noktadaki Demokrasi Şehitleri Anıt Parkı'nda yer alan masklar ve kaideleri, Heykeltıraş Cüneyt Çağlıcan tarafından Demokrasi için suikasta uğramış aydınların anısına 2007 yılının başlarında yapılmıştır. Maskların 1,60 m. yüksekliğindeki kaideleri beton, masklar ise polyester ile mermer tozu karışımı kullanılarak darbelere karşı dayanıklı olacak şekilde üretilmiştir.

Araştırmada, kısa ömürlü olmasına rağmen ulusal boyutlarda olması ve Antalya kent kültürüne ve görsel katkıda bulunması nedeniyle temalı sergi niteliği taşıyan kumdan heykeller araştırma materyalleri arasında incelenmiştir.

Kumdan Heykeller

2006 yılından bu yana Antalya Lara'da düzenlenen ve Türkiye'de bir ilk olan Kum Heykel Festivali için her yıl bir tema belirlenmektedir. Yalnızca nehir kumu ve su kullanılarak devasa heykeller yapmaya dayanan Kum Heykel Sanatı, dünyada yeni gelişmekte olan ve son derece ilgi çeken bir sanat dalıdır.

3.2. Yöntem

Özgün bir dünya kenti niteliği kazanma yolunda olan Antalya'da plastik sanat eserlerinin kent estetiğine ve kültürüne katkısını ortaya koymayı amaçlayan çalışma dört aşamada yürütülmüştür.

3.2.1. Literatür Taraması

Çalışmanın ilk aşamasında plastik elemanların tanımı, tarihsel gelişimi**,** kent sanat ilişkisi**,** mekân-plastik eleman ilişkisi, Türkiye ve bazı batı ülkelerinde kentsel mekânda plastik eleman kullanımı, kente katkıları ve kuramsal çerçeve incelenmiştir.

3.2.2. Ölçütlerin Belirlenmesi

3.2.2.1. Plastik Sanat Eserlerinin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre İle İlişkileri

Bu aşamada plastik sanat eserlerinin toplumsal değerini ve fiziksel özelliklerinin bulunduğu çevre ile ilişkisinin belirlenmesinde rol oynayan ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler;

Toplumsal açıdan;

- Konu
- Zaman Dilimi
- Yarar
- Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik,

Fiziksel açıdan:

- Hacim,
- Biçim,
- Malzeme,
- Yerleştirmedir.

3.2.2.2. Plastik Sanat Eserlerinin Fiziksel tasarım ve Görsel Tasarım Ölçütlerinin Belirlenmesi

Bu aşamada plastik sanat eserlerinin bulunduğu konumda ilişkide olduğu peyzaj elemanları, bu elemanlar ile eserin görüntüsünü oluşturan görsel tasarım öğeleri ve bunların oluşturulmasında kullanılan tasarım ilkelerine ölçütler

belirlenmiştir. Bu işlemde birçok araştırıcı tarafından çalışmalarında kullanılan ölçütlerde yararlanılmıştır. Buna göre;

Plastik sanat eserlerinin peyzaj bileşenleri;

- Zemin
- Yapı
- Bitki
- Su

Görsel Tasarım Öğeleri;

- Renk,
- Biçim,
- Çizgi,
- Doku
- Ölçü,

Plastik sanat eserlerinin fiziksel tasarım ilkeleri;

- Birlik,
- Denge,
- Uyum,
- Ritim,
- Zıtlık,
- Egemenlik
- Hiyerarşik yapıdır.

3.2.3. Anket Çalışması

Araştırmada yürütülen Anket çalışmasında hayata daha farklı gözle bakmaya başladığı düşünülen ve gelecekte çeşitli görevlerde yer alacak ve almış farklı kentlerden ve farklı kültürlerden gelen üniversite öğrencileri ve üniversite mezunu çalışan kesimden denekler seçilmiştir. Turist olarak Antalya'ya farklı ülkelerden gelen yabancı turistlerle de anket çalışması yapılmıştır (EK. 1-2).

Bu aşamada görsel sanatla uğraşan sanatçılar-akademisyenler ile söyleşi yapılarak fikirleri alınmıştır. Anket çalışmasında ve söyleşide plastik sanatlara bakış

açılarını yansıtacak nitelikte sorular yöneltilmiştir. Anket çalışması ve söyleşi yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

3.2.4. Plastik Sanat Eserlerinin Saptanması, Ölçütleri ve Değerlendirme

Araştırma materyali olarak belirlenen 15 plastik sanat eseri seçilmesinde;

- Yerli halk, yerli ve yabancı turistler tarafından kent yaşamına dahil olunduğu anda dikkat çeken şehir girişinde ve merkezi ile şehrin en bilinen parklarında yer almaları,
- Sanat eserlerinin görselliği, boyutları, kullanılan malzeme, yapılış amacı, sosyo-kültürel yararlılığı, bulunduğu mekânla uyumu-dengesi-ritmi itibariyle en dikkat çekici ve konum olarak oldukça bilinen yapıtlar olması,
- Yerel yönetimlerin vizyon ve misyonu etkili olmuştur.

Buna göre Muratpaşa Belediyesi ve Büyükşehir Belediyesinin vizyonu ve misyonu istenilen ölçütlere uygun bulunmuştur. Vizyonunu "ilçenin tarihi, kültürel mirasına ve doğal zenginliklerine sahip çıkan 'İnsanları Gülümseyen, İnsanlara Gülümseyen' yaşam kalitesi yüksek bir kent yaratmak." olarak tanımlayan Muratpaşa Belediyesi son yıllarda açık yeşil alanların düzenlenme çalışmalarına ağırlık vermektedir. Misyonu ise "Antalya halkı ve ziyaretçilerine yüksek kalitede planlı ve sürdürülebilir yerel hizmetleri vererek, çağdaş bir kentte yaşama olanağını sunmak."dır. Büyükşehir Belediyesi'nin hedefi de kent açık mekânların düzenlenmesi sonucu Antalya Kentini daha yaşanabilir bir Dünya Kenti haline getirmektir.

Bu plastik elemanlar yerlerinde incelenmiş, fotoğrafları çekilmiş, Peyzaj bileşenleri ile ilişkileri "Tasarım İlkeleri" ve Görsel Tasarım Öğeleri" açısından irdelenmiştir ve değerlendirme hazırlanan Çizelgeler üzerinden yürütülmüştür (Çizelge 3.1.).

Çizelge 3.1. Plastik Sanat Eserinin Peyzaj Elemanları ile olan ilişkisinin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri açısından değerlendirilmesi.

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
PLASTİK SANAT ESERLERİ- PEYZAJ BİLEŞENLERİ(Zemin-Bitki-Yapı-Su)	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK					
		DENGE					
		UYUM					
		RİTİM,					
		ZITLIK					
		EGEMENLİK					
		HİYERARŞİK YAPI					

Hazırlanan çizelgede plastik sanat eserinin ayrı ayrı peyzaj bileşenleri ile ilişkisi fiziksel tasarım ilkeleri ve görsel tasarım öğeleri açısından tek tek incelenerek olumlu (+) ve olumsuz (-) olarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni olumsuzlukların net olarak ortaya konulması ve çözüm önerilerinin hangi noktalarda ve ne için yapılacağının belirlenmesidir. Sanat eserinin her bir peyzaj bileşeni için aldığı olumlu değerin %'si belirlenmiş ve eserin genel durumu ortaya konulmuştur.

Araştırmanın son aşamasında elde edilen tüm verilere göre plastik elemanların kentsel yaşama ve kent estetiğine kattıkları değerlendirilip sorunlar saptanmış ve öneriler geliştirilmiştir.

4.BULGULAR VE TARTIŞMA

Peyzaj mimarları, açık alanların doğal yapısı ve kültürel öğelerini, estetik bir etki yaratacak biçimde düzenlemektedirler. Bu alanlarda uygulanacak tasarımda ve kullanılacak Plastik Sanat Eserlerinde fiziksel tasarım ilkeleri olan birlik, denge, uyum, ritim, zıtlık, egemenlik ve hiyerarşik yapı kavramlarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Mekânsal yapı içinde bulunan plastik sanat eserleri, mekânla bir bütünlük oluşturmalıdır (Pamay, 1971).

Kent açık mekânlarında, su içinde ya da döşeme üzerinde sunulacak plastik sanat eseri, topluma ait veya geleneksel bir takım mesajların iletiminde bir araç olmaktadır. Kent açık mekânlarında kullanılan plastik sanat eserleri yer belirleyici, işaret edici gibi anlatım özelliklerinin yanı sıra, estetik değere de sahip nesnelerdir ve mekânda görsel değeri artırıcı unsur olmaktadırlar. Estetik değeri arttırıcı tasarım öğeleri olan renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü özellikleriyle plastikler sanat eserleri, tasarımı daha etkili ve algılanabilir yapan elemanlar olmuşlardır.

Kompozisyonda estetik dengenin sağlanması için en önemli ilke her şeyin bütüne ait ve uyumlu olması, hiçbir öğenin birbirinden uyumsuz olmamasıyla sağlanmaktadır. Mekânda kullanılacak plastik sanat eserinin karakteristik özellikleri mekânın şekli ve yapısıyla harmoni ve zıtlık sağlamalı ve estetik denge kurulmalıdır (Çellek, 2009).

Mekânda bütünlüğü yakalamak ve bütünlük içinde çeşitliliği dengeli bir şekilde elde etmek gerekmektedir. Bu dengeyi yakalamak oldukça zordur, ancak bu denge sağlandıktan sonra da ortaya çıkan tasarımın sanat değeri çok yüksek olmaktadır. Dengeyi kurma aşaması zamanla ve çok dikkatli çalışmalar sonucu elde edilebilmektedir (Pamay, 1971).

4.1. Antalya'daki Heykellerin Toplumsal ve Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri

4.1.1. Ulusal Yükseliş Anıtı

Cumhuriyet Meydanında yer alan Ulusal Yükseliş Anıtı (Şekil 4.1) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.1. Antalya Cumhuriyet Meydanı Ulusal Yükseliş Anıtı Konumu (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Atatürk'ü konu edinen heykel bir dizi zaferle kurulan modern Türk devletini anlatmaktadır. Heykelin konusu ile mekâna adını vermiş olan "Cumhuriyet" kavramı konu açısından uyum göstermektedir.

Zaman Dilimi: Ulusal Yükseliş Anıtı'nda, yerden birdenbire yükselen kaidenin en uç noktasında yer alan figürler kurtuluşu, birlik ve beraberliği, yüce Atatürk'ün önderliğinde bir dizi zaferle kurulan modern Türk devletini temsil etmektedir (Şekil 4.2) (Anonim, 2008b).

Şekil 4.2. Ulusal Yükseliş Anıtı (Orijinal, 2009)

Başka bir yapının bulunmadığı meydanda, anıtın doğu tarafında Selçuklu Dönemi'ne ait olan Yivli Minare bakış açısına girmektedir. Meydanın çevresinde tarihsel yapı ile uyumu bulunmayan modern yapılar mevcuttur. Heykel ile mekân arasında zaman dilimi açısından uyum ya da zıtlıktan söz edilememektedir.

Yarar: Cumhuriyet Meydanı, heykel ile tanımlanmış, Antalya kent halkı için belirleyici bir nokta özelliği taşımaktadır. Bu meydan resmi törenlerin, kutlamaların da yapıldığı anlamlı bir mekâna dönüşmüştür. Ulusal Yükseliş Anıtı, tarihsel bir süreci günümüze taşıyarak kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Trafiğe kapalı olan Cumhuriyet Meydanı, insanların alanda toplanmalarını sağlamakta, insanları kaynaştırıcı-birleştirici etki oluşturmaktadır. Bu yönüyle

insanlar arasında sosyal iletişimin kurulabilmesinde olumlu bir etkiye sahiptir. Heykelin yarar işlevi trafik etkinliği ile uyumsuzluğu söz konusu değildir.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Ulusal kahramanların anıt heykellerinin, kenti simgeleyen meydanlara dikilmesi gelenek haline gelmiştir. Bu yönden Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Ulusal Yükseliş Anıtı sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilmektedir. Heykelde Atatürk'ün fiziki görünüm açısından gerçeğine benzerliği de yine sosyo-kültürel bağlamda kabul edilebilirliğini gösteren başka bir unsurdur.

Fiziksel Tasarım İlkeleri Açısından Çevre ile İlişkileri:

Hacim: 6 metre yüksekliğinde olan Ulusal Yükseliş Anıtı (Anonim, 2008b), bulunduğu Cumhuriyet Meydanı'nda rahatça algılanabilmektedir. Heykelin Kaleiçi'ne giden yürüme yolu üzerinde olması ve araç trafiğine yakın bir konumda olması nedeniyle eser daha fazla kişi tarafından görülebilmektedir. Hacmi ile algılanabilirliği artarken, dikey formu ile meydana hareket katmaktadır. Heykelin güney kısmının denize bakması nedeniyle oluşan siluet heykele daha da güçlü bir anlatım kazandırmaktadır.

Meydan yakınında anıt heykeli ezici etkide ve orantısızlık sağlayacak yapı bulunmamaktadır.

Heykel kaidesinin anıtın ritmine, plastik düzenine ve ifadesine katılan bir eleman olarak kullanılması görüşünden hareketle tasarlanmış olması diğer plastik eserlerden ayrılmaktadır.

Biçim: Anıt heykelin, kaidesi geometrik bir biçime sahiptir. Kaidenin keskin geometrik biçimi heykeldeki yuvarlak biçimdeki figürler ile zıtlık oluşturmaktadır. Bulunduğu meydan geniş dikdörtgen bir biçimdedir. Heykel konumu, hacmi ve biçimi ile meydana egemendir.

Anıttaki figürlerin dengeli ve uyumlu dizilişleri hiyerarşik yapı oluşturmaktadır.

Malzeme: 12 ton bronz malzeme kullanılarak yapılan heykelin kaidesi granit taş döşemedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Kaide ile anıttaki figürler arasında bir bütünlük vardır. Farklı tasarıma sahip kaide tek düzeliği ortadan kaldırmış anıtı ifade etmede güçlü bir rol oynamaktadır.

Cumhuriyet Meydanı'nın tabanı diyabaz ve andezit döşeme olup, seyir terası çakıl mozaik döşemedir (Anonim, 2008b). Kullanılan doğal malzemeler meydan ile anıt arasında uyumu sağlamaktadır.

Yerleştirme: Anıt heykel, Antalya kentinin merkezindeki Cumhuriyet Meydanı'nın batı kısmına daha yakın, doğu kısmını daha geniş bırakılacak şekilde yerleştirilmiştir. Bulunduğu meydanın ölçeği ile uyumlu ve orantılıdır, bu durum bütünde birlik ve denge oluşturmaktadır, bakıldığı her akstan rahatlıkla algılanabildiği bir konumdadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Cumhuriyet Meydanı Ulusal Yükseliş Anıtı (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.1. Ulusal Yükseliş Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	+	+	+
		DENGE	-	+	+	+	-
		UYUM	+	+	+	+	-
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	-	+
		EGEMENLİK	-	+	+	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 69 / OLUMSUZ DEĞER % 31							
HEYKEL - YAPI	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	-	-	-	-
		UYUM	-	-	+	-	-
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	-	+	+
		EGEMENLİK	-	+	-	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	+	-	-
OLUMLU DEĞER % 40 / OLUMSUZ DEĞER % 60							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	+
		DENGE	-	+	+	-	+
		UYUM	+	+	+	-	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	-	+	+	-	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 66 / OLUMSUZ DEĞER % 34							

Anıt heykelin fiziksel tasarım ilkeleri ve görsel tasarım öğeleri açısından yapılan değerlendirmesine göre;

Ulusal Yükseliş Heykeli en iyi ilişkiyi % 69 oranında zeminle oluşturmaktadır. Zemin döşemesi yapımında heykelin göz önünde bulundurulmadığı, renk ve biçim de zemin ile birlik oluşturulamadığı görülmektedir. Zeminde renk, doku ve ölçü açısında heykelin egemenliği bulunmamaktadır.

Heykelin çevresinde bulunan yapılarla ilişkisi olumsuzluk göstermektedir. Renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü öğeleri bakımından birlik ve denge

bulunmamaktadır. Yapılarla çizgi uyumu bulunmakla birlikte renk, biçim, doku ve ölçü açısından uyum bulunmamaktadır.

Heykelin bitki ile olan ilişkisinde görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri açısından % 66 oranında olumludur. Renk ve dokuda birlik ve dengede oluşturulamadığı için olumsuz bir yapı söz konusudur.

4.1.2. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı

Antalya Yavuz Özcan Parkı'nda yer alan anıtsal nitelik taşıyan Gıyasettin Keyhüsrev (Şekil 4.4) fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.4. Yavuz Özcan Parkında Bulunan Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Antalya'yı Türklere kazandıran Selçuklu komutanı Gıyasettin Keyhüsrev heykelinin şehre dikilmesi, Antalya'ya kimlik kazandırmakta, Antlaya'nın tarihine atıfta bulundurmaktadır.

Zaman Dilimi: Eserin temsil ettiği dönem ile park içinde bulunan fıskiyeli süs havuzu ve yine park içinde bulunan simgesel nitelikteki tek bir heykel arasında herhangi bir bağlantı bulunmamaktadır. Heykel ile mekan arasında da zaman dilimi açısından bir uyum ya da zıtlıktan söz edilememektedir.

Yarar: Heykelin bulunduğu alan mekan etkisine sahiptir. İnsanları toplayıcı etkisi ile kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Temsil ettiği kişiye benzerliği açısından sosyo-kültürel bağlamda kabul edilebilir özelliktedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Daha önceden bu park için tasarlanmayan kaidesi ile birlikte 14metre yüksekliğinde olan heykel, bulunduğu meydana göre daha büyük olarak algılanmaktadır.

Ağaçlar arasında sıkıştırılmışlık hissi vermesi ve meydana büyük gelmesi ile görsel olarak rahatsızlık vermektedir.

Biçim: Teknik olarak incelersek heykel, ters perspektif kullanılarak yapılmıştır. At figürüne göre insan figürünün daha büyük durması eleştirilse de bu Orta Asya'ya özgü bir at cinsinin figür olarak seçilmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca kaide heykele göre küçük kalmıştır. Genel anlamda heykel her ne kadar güzel bir meydan heykeli olma özelliklerini taşısa da, çevresel faktörlerin ve kaidenin uygunsuz olmasıyla mekân ile birlik sağlayamamıştır.

Şekil 4.5. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı'nın Meydandaki Konumu (Orijinal, 2009)

Malzeme: Fiber olarak yapılan ve Meydan Kavşağı'na dikilen heykel, ulaşım çalışmaları nedeni ile yerinden sökülüp, Yavuz Özcan Parkı'na taşınmış ve bronz ile kaplanmıştır (Anonim, 2005b). (Şekil 4.5). Ayrıca, betonarme kaidede sadece atın yere değen ön ayağının altında bir parça doğal taş kullanılması da eleştiri konusu oluşturmuştur.

Şekil 4.6. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı (Orijinal, 2009)

Yerleştirme: Park, kent merkezinde olması nedeniyle şehre ziyarete gelen kişilerin de uğrak yeridir. Trafiğe açık bir alanda bulunan parka yerleştirilen heykel daha görkemli görülmektedir (Şekil 4.6). Ulusal Yükseliş Anıtı gibi bu heykelin de güney kısmının denize bakması sonucunda oluşan siluet görüntüsü heykeli daha da ihtişamlı göstermiştir.

Çizelge 4.2. Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	-	-	-	-
		UYUM	-	-	-	-	-
		RİTİM	+	+	+	+	-
		ZITLIK	-	-	+	-	-
		EGEMENLİK	-	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 29 / OLUMSUZ DEĞER % 71							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	+	+	+	-	+
		ZITLIK	+	-	-	+	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 20 / OLUMSUZ DEĞER % 80							

Gıyasettin Keyhüsrev Anıtı'nın bulunduğu konumda peyzaj elemanlarından zemin ve bitki ile ilişkisi bulunmaktadır. Anıtın zemin ve bitki ile ilişkileri oldukça zayıftır. Zeminle %29 olumlu bitki ile de % 20 oranında olumlu ilişki göstermektedir. Görsel tasarın öğeleri ile tasarım ilkelerinden birlik, denge ve uyum açısından olumlu hiçbir unsur bulunmamaktadır. Aynı uyumsuzluk renk uyumu hariç bitki heykel arasında da görülmektedir. Bu olumsuzluğun nedeni heykelin farklı bir mekan için tasarlanmış olması, mekanında heykel için tasarlanmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

4.1.3.Attalos Heykeli

Antalya kent merkezinde yer alan, Antalya kurucu Attalos Heykeli (Şekil 4.7) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.7. Antalya- Kale Kapısı Attalos Heykeli (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Attalos, tarihteki ilk kent planlamacısı ve Antalya'ya ismini veren Bergama Kralı'dır. Klasik Yunan heykellerinden esinlenerek yapılmış, klasik bir duruşa sahip olan Attalos heykeli estetik görünüşünün yanında, Antalya'nın tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkarması açısından da önemlidir. Antalya'ya adını veren kişinin heykelinin şehrin tam merkezine konması, eser ve mekânı arasında uyum sağlamaktadır. Bu bağlamda heykel, bulunduğu mekâna estetik değer katmakla kalmayıp, kentin tarihine saygısını da ifade etmektedir.

Zaman Dilimi: Heykel, Antalya Kenti'nin kurucusunu simgelemektedir. Çevresinde, kalın kare sur kütlesi üzerinde yükselen kare gövdeye sahip Saat Kulesi ve Yivli Minare bulunmaktadır. Kentin en yoğun olduğu bu alanda yine bu tarihsel yapıya uyum sağlamayan binalar bulunmaktadır. Heykelin hemen ön tarafında küçük bir su oyunu bulunmaktadır. Klasik bir duruşa sahip olan heykel, modern bir su oyunu ile zıtlık oluşturmaktadır. Heykel ile mekan arasında ise zaman dilimi açısından bir uyum ya da zıtlıktan söz edilememektedir.

Yarar: Heykel, Antalya kentinde belirleyici bir nokta özelliği taşımaktadır. Anıt niteliğindeki Attalos Heykeli, tarihsel bir süreci günümüze taşıyarak kültür

alışverişine katkıda bulunmaktadır. Heykelin hemen ön tarafında bulunan su oyunu başta çocukları olmak üzere insanları toplayıcı özelliğe sahiptir. Ancak suyun ve heykelin birlikte kullanılmaması sonucunda hareketli obje olan su insanlar tarafından dikkate alınmakta ve heykel istenilen etkiyi yaratamamaktadır. Bu bağlamda heykel yerine su insanlar arasında sosyal iletişimin kurulabilmesinde olumlu etkiye sahip olmuştur.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Anıt heykel niteliğinde olan Attalos Heykeli, bir anlamda Antalya Kenti'ni simgelemektedir. Bu yönden heykel sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilmektedir. Figüratif bir eser olması da temsil ettiği kişiye benzerliği açısından yine sosyo-kültürel bağlamda kabul edilebilirliğini gösteren başka bir unsurdur.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: 2,60metre boyunda olan heykelin kaidesi ise 1,40 metredir (Şekil 4.6.) (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Mekâna bakıldığında heykel rahatlıkla algılanmaktadır. Heykel ile mekan birbirleri arasında orantılıdır. Bu durum bütünde birlik ve denge oluşturmaktadır. Kaidesinin hacmi, heykelin boyutlarına orantılıdır.

Heykelin bulunduğu alanın boyutları bakımından ve çevresinde bulunan tarihi Saat Kulesi ve Yivli Minare ile görsel etkinin zenginleştiği ve bu bölgenin mekansal etki (toplama-birleştirici etki gibi) tanımladığı görülmektedir. Ancak heykelin arka kısmında yer alan düzensiz modern yapılar meydanın siluetini olumsuz yönde etkilemektedir (Şekil 4.8)

Biçim: Heykelin kaidesi kare formludur ve heykel ile orantılıdır. Heykele bakıldığında, kaidesi ile heykel arasındaki renk zıtlığı göze çarpmaktadır, bu durum tek düzeliği ortadan kaldırmış ve algıyı uyarıcı etki yaratmaktadır.

Malzeme: Bronz olan heykelin kaidesi mermerden yapılmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Heykelin yer aldığı meydanda farklı döşemeler yer almaktadır, mekanı ile heykelin malzemesi arasında karşılaştırma yapılamamaktadır.

Şekil 4.8. Attolos Heykeli (Orijinal, 2009)

Yerleştirme: Heykelin bulunduğu meydanın belirli bir biçimi yoktur. Meydan trafiğe kapalı ve yaya trafiğinin oldukça yoğun olduğu bir yerdir. Heykel meydanın kuzey orta kısmına yerleştirilerek, ön tarafında geniş bir alan bırakılmıştır. Heykelin arka kısmındaki yüksek boylu ağaçlar, heykelin arka tarafında ki yaya yolu aksından gelen izleyiciler için olumsuz bir etki yaratmaktadır. Diğer akslardan heykel rahatlıkla algılanabilmektedir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Attolos Heykeli'nin Meydandaki Konumu (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.3. Attalos Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	-	+	-	-
		DENGE	+	-	+	-	-
		UYUM	+	-	+	-	-
		RİTİM	+	-	-	+	+
		ZITLIK	-	-	-	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	+	-	+	-	-
OLUMLU DEĞER % 31 / OLUMSUZ DEĞER % 69							
HEYKEL - YAPI	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	+	-	-
		DENGE	-	-	+	-	-
		UYUM	-	-	+	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	-	-	+	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 11 / OLUMSUZ DEĞER % 89							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	-
		DENGE	-	+	+	-	-
		UYUM	+	+	+	-	-
		RİTİM	+	+	+	-	-
		ZITLIK	+	+	+	+	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 40 / OLUMSUZ DEĞER % 60							
HEYKEL - SU	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	+	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	-	-	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 23 / OLUMSUZ DEĞER % 77							

Attalos Heykeli'nin fiziksel tasarım ilkeleri ve görsel tasarım öğeleri açısından bulunduğu mekândaki peyzaj elemanları zemin, çevresinde bulunan

yapılar, bitki ve zeminde hareketli su ile ilişkisinde zemim ile % 69, yapılarla % 89, bitkisel materyalle % 60 ve su gösterisi ile % 77 oranında olumsuzluk göstermektedir.

Heykel bulunduğu zeminde renk, biçim, çizgi doku ve ölçü öğeleri yönünden egemen değildir. Biçim, doku ve ölçü açısından birlik denge ve uyum gösteremeyen heykel görsel tasarım öğeleri yönünden oluşturduğu zıtlık olmaması heykelin zeminde algılanmasını zorlaştırması nedeniyle olumsuzluk yaratmaktadır.

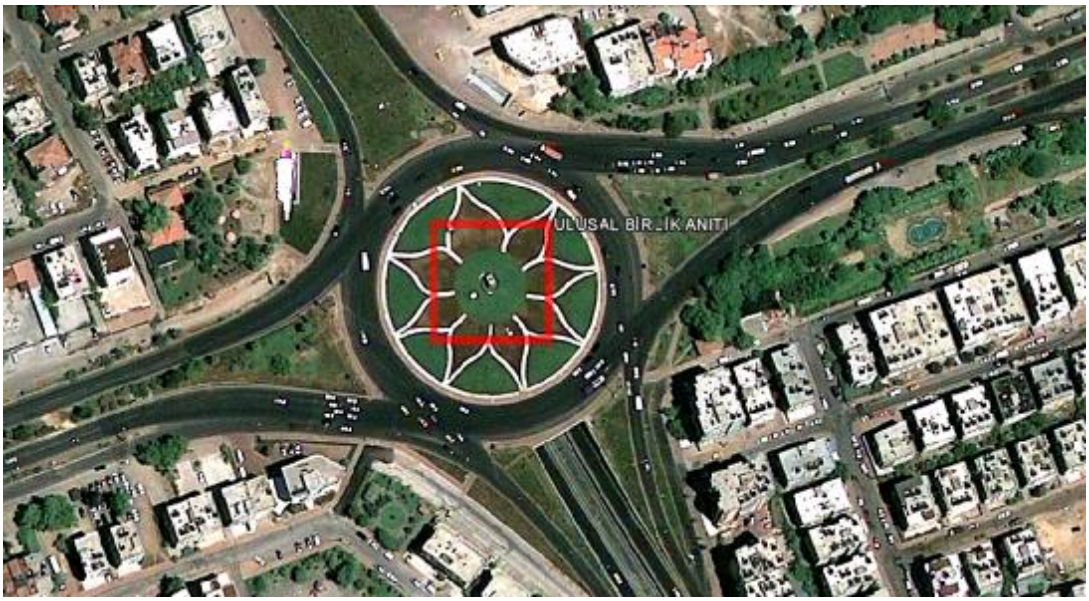
Heykel yapı ilişkisi açısından yapılan değerlendirmede % 89 oranında olumsuzluk söz konusudur. Sadece çizgide birlik, denge, uyum ve zıtlık olumluluk göstermektedir.

Heykel bitki ilişkisinde ise % 60 oranında olumsuzluk söz konusudur. Heykel görsel tasarım öğeleri dikkate alınarak tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde egemenlik ve hiyerarşik yapı açısından olumsuzdur.

Heykelin mekânda bulunan su gösterisi ile ilişkisi % 77 oranında olumsuzdur. Renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü yönünden su ve heykel arasında hiyerarşik bir yapı olumluluk yaratmaktadır.

4.1.4 Ulusal Birlik Anıtı

Antalya Çallı Kavşağı'nda yer alan Ulusal Birlik Anıtı (Şekil 4.10.) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.10. Çallı Kavşağı Ulusal Birlik Anıtı (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Anıt heykel, Atatürk'ü ve 3 bölümde Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı, milli mücadeleyi, Ulu önder Atatürk'ün devrimlerini ve Türk halkının birlik ve beraberliğini temsil etmektedir. Atatürk heykelinde, Atatürk'ün sağ eli Antalya'ya gelenleri selamlar şekilde tasarlanmıştır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Ulusal Birlik Anıtı (Orijinal, 2009)

Anıtın ilk bölümde, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Milli mücadeleyi anlatan figüratif kompozisyon bulunmaktadır. Bu bölüm, 5 metre yüksekliğinde 2 adet atlı, 3 metre yüksekliğinde 5 adet farklı Kuvva-i Milliye asker heykelinden meydana gelmektedir (Şekil 4.12) (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Şekil 4.12. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, Birinci Bölüm Kabartması (Orijinal, 2009)

Figürlerin geri plandan ve yukardan öne doğru gelişi anlatımına derinlik katarak dinamik bir ifade elde edilmiştir. İkinci bölümde Ulu önder Atatürk'ün devrimleri ile Atatürk'ün kadın ve çocuk konularında düşüncelerinin tasvir edildiği heykel grubu yer almaktadır. Cumhuriyet Devrimlerini temsil etmek amacıyla harf devrimi anlatılmıştır (Şekil 4.13). Bu bölümde Atatürk ve karşısındaki figüratif grupta modern bir Türk kadını, gelecek nesilleri temsilen iki adet öğrenci çocuk ve sancağı devralmış üniversiteli genç kız ve erkek figürleri bulunmaktadır.

Şekil 4.13. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, İkinci Bölüm Kabartması (Orijinal, 2009)

Üçüncü bölümde ise, Türk halkının birlik ve beraberliği içinde doğan güç birliği anlatılmaktadır. Her biri 3m. yüksekliğinde, farklı meslek gruplarından insan heykellerinin bütününden oluşan bu bölümde, 9 figür bulunmaktadır (Şekil 4.14). Bu detay tasarlanırken tüm anlatımların görsel algılamada birbirinden tamamen kopmamasına, eş zamanda geçişlerin her yönden algılanabilir olmasına büyük önem verilmiştir. Figürler yukarıdan aşağı kararlı ve barışçı ifadeyle inerek derin, dinamik ve etkileyici anlatım elde edilmiştir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Şekil 4.14. Ulusal Birlik Anıtı, Kaide, Üçüncü Bölüm Kabartma (Orijinal, 2009)

Zaman Dilimi: Atatürk'ün at üzerindeki heykelinin bulunduğu anıt, Türk Tarihi Kuvva-i Milliye Destanı'nı ve günümüz Türkiye'sini detaylı bir şekilde temsil etmektedir.

Yarar: Anıt heykel, Antalya kent halkı için belirleyici bir nokta olma özelliği taşımaktadır. Kuvva-i Miiliye Destanını ve Türkiye'yi konu edinmesi kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Anıt heykel konusuyla ve Atatürk'ün fiziki görünümüne olan benzerliği ile sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilirdir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Anıt yüksekliği 16.50 metre, taban genişliği ise 14.80'dir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Ulusal Kurtuluş Savaşının dönemeçlerini oluşturan detaylardaki insan büyüklükleri normal insan ölçülerinin 1,5 katı olarak tasarlanmıştır. Anıtın boyutlarının büyüklüğü Çallı Meydanı'nın ölçüleri ile orantılıdır.

Biçim: Antalya'nın en önemli ve en büyük meydanlarından biri olan Çallı Kavşağı'na uyum sağlaması amacıyla trafiğin aktığı her yönden algılanması için daire formunda bir kaide üzerine oturtulan heykel bulunduğu alanının formu ile uyumludur.

Malzeme: Heykel çamurla şekillendirilmiş, alınan alçı kalıpları kullanılmış, jelkot, polyester, cam elyafı, aerosil, kalsit gibi malzemelerle hazırlanan bir karışım ile dökülerek ve parça parça birleştirilerek fiberglas olarak tamamlanmıştır. Anıtın içi demir konstrüksiyonla donatılıp sağlamlaştırılmış, kullanılan karışımın renklendirilmesi yanı sıra akrilik boya ve vernikler kullanılarak heykel tamamlanıp bronz görünüm kazanmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009b).

Tüm bu hiyerarşik yapıdaki anlatımları ayıran eğrisel duvarlar heykelin malzemesine ve rengine zıt beton malzemesi kullanılmıştır. Bu ayırıcı duvarlar heykelin önüne geçmekte ve heykele yoğunlaşmayı engellemektedir.

Yerleştirme: Bu heykelin şehrin ana girişindeki yol ile çevre yolunun kesiştiği Çallı Kavşağı'nda olması heykele ve kente çok değer katmaktadır. Ayrıca heykel ile beraber kavşakta değer kazanmıştır. Heykelin boyutunun büyük oluşu ile hem görünürlüğü artmış hem de konusu ile uyum sağlamıştır.

Heykeli çevre ile beraber değerlendirdiğimizde heykelin güneybatısındaki eski yapıların çirkin bir görüntü oluşturduğu gözlemlenmektedir. Şehrin girişindeki bu eski yapılar heykelin görsel etkisini olumsuz yönde etkilemektedir.

Heykelin etrafında sürekli dönen trafik, yaya yaklaşımını kısıtlamaktadır. Heykeli incelemek veya törene katılan insanların heykele ulaşımı için meydanda sert zemin yoktur. Çimle kaplanan meydanda heykelin etrafına ulaşım için sert zemin, yürüyüş yolu yapılmamıştır. Bu durum özellikle yağmurlu, yağmur sonrası çamurlu havalarda çelenk koymak, heykeli yakından incelemek ve açıklamalı yazıları okumak için sorun teşkil etmektedir.

Geometrik, tam orantılı bu meydanda heykelin çevresinde peyzaj içinde bulunan mekanik işlev kutuları, plastik kaplamalı panolar görselliği çirkinleştirmektedir. Bu hoş olmayan görüntü, panoların kaldırılması veya peyzaj elemanlarıyla çevrelenmesi ile engellenebilir.

Kavşak aydınlatmasının yeterli olmasına rağmen, heykelin aydınlatması yetersizdir. Bu nedenle akşam saatlerinde dikkat edilmedikçe heykelin en üst kısmında bulunan atın üzerindeki Atatürk'ün algılanması zor olmaktadır.

Daha önce bu kavşakta kaidesi küçük bir Atatürk Heykeli bulunmaktaydı. Bu heykelin boyutlarının oldukça küçük olması nedeniyle birçok eleştiriye sebep olmuş ve Ulusal Birlik Anıtı ile değiştirilmiştir. 2009 yılında açılışı yapılan Ulusal Birlik Anıtı ise, boyutları, kompozisyonu ve ihtişamı ile kente ve kavşağa yakışmaktadır.

Çizelge 4.4. Ulusal Birlik Anıtı'nın Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	+
		DENGE	+	+	+	-	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	-	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 89 / OLUMSUZ DEĞER % 11							
HEYKEL - YAPI	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	+	-
		DENGE	-	-	-	+	-
		UYUM	-	-	+	+	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	-	+	+	-
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 49 / OLUMSUZ DEĞER % 51							

Ulusal Birlik heykeli bulunduğu mekânda sadece zemin ve kavşak çevresindeki yapılarla ilişki içerisindedir. Yeşil alan üzerinde bulunan heykelin

görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri açısından zeminle ilişkisi % 89 oranında olumlu bulunmaktadır. Heykel zeminle renk ve doku açısından birlik oluşturamazken ikisi arasında renkte ritmin olmaması olumsuzdur.

Heykel etrafındaki yapılar uzakta olmasına rağmen heykelle % 51 oranında olumsuz bir yapı oluşturmaktadır. Alanda yapıların heykelin uzağında olması nedeniyle renk, biçim, çizgi doku ve ölçü yönünden mekânda heykelin egemenliği bulunmaktadır. Mekândaki hiyerarşik tasarım öğeleri açısından olumlu bulunmuştur.

4.1.5. Türkan Saylan Heykeli

Konyaaltı Caddesi Atatürk Parkı'nda geniş bir meydana yerleştirilmiş olan anıt niteliği taşıyan Türkan Saylan Heykel'i (Şekil 4.15.) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.15. Türkan Saylan Heykeli (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Türkan Saylan Heykeli, Türkan Saylan'ın öncüsü olduğu eğitimi simgelemektedir. Heykelde Saylan'ın elinde çiçeği ve kitabı bulunmaktadır (Şekil 4.16). Kaidenin ön sağ kısmında, "Gençlerle birlikte üretmek, projelerde çalışmak, onlarla birlikte proje yapmak, alanda, toprağa, insanlara dokunarak, onların gözlerinin içine bakarak, gerçekleri aramak, bulmak, sorunlara çözümler üretmek benim yaşam biçemim ve mutluluğum. TÜRKAN SAYLAN" yazmaktadır.

Şekil 4.16. Türkan Saylan'ın Anıtsal Heykeli (Orijinal, 2009)

Zaman Dilimi: Anıt heykelin çevresinde kendisinden başka herhangi bir eser bulunmamaktadır.

Yarar: Bulunduğu Meydanı simgeleyen belirleyici bir nokta durumundadır. Simgelediği eğitim konusu ile kültür alışverişine de katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği kurucularından Türkan Saylan'ı anımsatan ve çağdaş Türk kadınını temsil eden anmaya yönelik heykel sosyo-kültürel değer taşımaktadır.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Anıt heykel 1,90 metre yüksekliğindedir. Meydan içinde yer alan süs havuzunun içine koyulan heykelin bulunduğu meydana göre oldukça küçük olması algılamayı güçleştirmektedir (Şekil 4.17.). Meydan ölçeği ile heykel hacmi arasında ritim, denge ve birlikten söz edilememektedir. Kaidesi 3 basamaktan oluşmaktadır, bu basamaklar toplamda 60 cm yüksekliğindedir. Heykelin arkasından uzanarak devam eden kaide 3 metre yüksekliğindedir.

Biçim: Heykel yuvarlak hatlarıyla, içinde bulunduğu yuvarlak formlu havuz ile uyum içindedir. Kaidesinin geometrik formuyla da heykelin bulunduğu meydanın geometrik formu birbiri içinde uyumludur.

Malzeme: Anıt heykel bronz döküm malzemesinden yapılmıştır. Dikdörtgen formlu kaide granit mermer 'black burn' malzemeden yapılmıştır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Heykelin yer aldığı meydanın pürüzlü yer döşemesi, heykelin kendi ve kaidesinin yumuşak pürüzsüz dokusu zıtlık oluşturmaktadır.

Yerleştirme: Türkan Saylan'ın kimliğine ve özgürlükçü kişiliğini ifade etmesi bağlamında falezlerin üzerine kurulu mavinin ve yeşilin birleştiği bu park meydanında bulunması doğru bir seçimdir.

Şekil 4.17. Türkan Saylan Anıtı ve Konumlandığı Meydan (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.5. Türkan Saylan Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	-
		DENGE	-	+	+	-	-
		UYUM	+	+	+	-	-
		RİTİM	+	-	-	-	-
		ZITLIK	+	+	+	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 31 / OLUMSUZ DEĞER % 69							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	-	+	-	-
		DENGE	+	-	+	-	-
		UYUM	+	-	+	-	-
		RİTİM	+	+	+	-	+
		ZITLIK	+	+	+	+	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 40 / OLUMSUZ DEĞER % 60							
HEYKEL - SU	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	-	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	+	+	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 83 / OLUMSUZ DEĞER % 17							

Türkan Saylan heykeli bulunduğu mekânda peyzaj elemanlarından zemin, bitki ve su ile ilişki içinde olup görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri ile birlikte değerlendirildiğinde zemin ile % 31, bitli ile % 40, su ile % 83 oranında olumlu bulunmaktadır. Heykel su ile görsel tasarım öğeleri açısından egemenlik ve hiyerarşik yapı oluşturamamaktadır. Heykelin su ile ilişkisinde biçim ve çizgi öğeleri açısından tasarım ilkeleri ile olumlu ilişkisi bulunmaktadır. Renkte denge, uyum, ritim ve zıtlık, ölçüde tasarım ilkelerinden sadece egemenlikte olumsuzluk söz konusudur.

4.1.6. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker Heykeli

Konyaaltı Caddesi Atatürk Parkı'nda bir meydanda bulunan anıt niteliği taşıyan Topçu Yüzbaşı Ertuğrul Aker Heykeli (Şekil 4.18) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.18. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker Heykeli (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Antalya Atatürk Parkı'nda yer alan heykel, dünyada ilk uçak gemisini batıran (Anonim, 2005c) Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker anısına yapılmıştır.

Zaman Dilimi: Anıt heykelin çevresinde kendisinden başka herhangi bir eser bulunmamaktadır. Ancak bir üst kotta bulunan meydanda Türkan Saylan anısına dikilmiş gümüz olaylarını hatırlatan anıt bulunmaktadır.

Yarar: Bulunduğu parkın meydanını işaret edici belirleyici bir nokta konumundadır. Ayrıca kent için önemli bir kişiyi simgelediği için kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Ulusal kahramanların anıt heykellerinin dikilmesi gelenek halinde olan ülkemizde bu heykel de sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilir olumlu örneklerdendir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Heykel birebir gerçek insan boyutlarındadır. Kaidesi 145cm'dir. Bulunduğu mekan ölçeğine göre heykel hacmi dengelidir, rahat algılanabilmektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker'in Heykeli'nin meydandaki konumu (Orijinal, 2009)

Biçim: Belirli bir geometrik şekle sahip olmayan meydanda yer alan heykel kaidesinin kare formlu bir yapı üzerinde alana yerleştirilmesi zıtlık hissini uyandırmaktadır. Ancak bu yapı olumsuz algılanmamaktadır.

Malzeme: Heykel bronz döküm olup, kaidesi mermerden yapılmıştır. Yazı levhası ise pirinç malzemedir. Malzemeler renk ve doku açısından birbirleri arasında

uyumludur. Heykelin arka kısmındaki taş duvar çok büyük olup heykelin görsel algılanmasında olumsuz etki yaratmaktadır.

Yerleştirme: Parkın eğimli bir meydanına yerleştirilmiş olan anıt heykel orantısızca yerleştirilmiştir ancak mekânda algılanması oldukça rahattır. Heykelin arkasında ise ne amaçla yapıldığı bilinmeyen işlevsiz ahşap kulübe, heykelin etkisini olumsuz yönde etkilemektedir (Şekil 4.20).

Şekil 4.20. Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul Aker'in Heykeli (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.6. Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	+	-	-
		DENGE	-	-	+	-	-
		UYUM	-	-	+	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	-	-	+	+	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 14 / OLUMSUZ DEĞER % 86							
HEYKEL - YAPI	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	-	-	-	-
		DENGE	+	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	+	-	-	-	-
		ZITLIK	+	-	-	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 14 / OLUMSUZ DEĞER % 85							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	-	-	+	-
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 37 / OLUMSUZ DEĞER % 63							

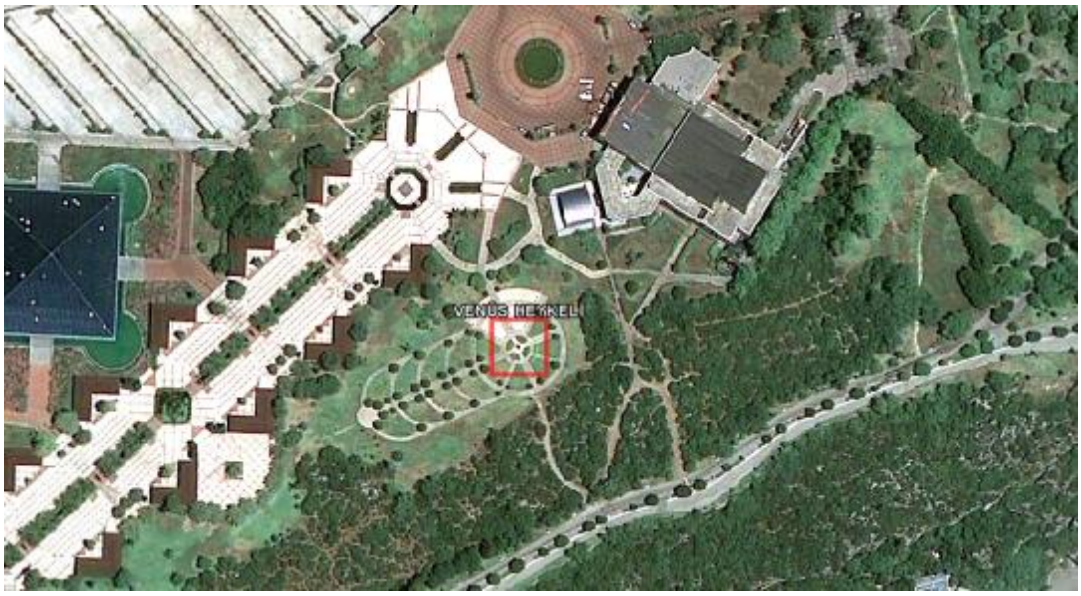
Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker Heykeli'nin peyzaj elemanlarından zemim, yapı ve bitki ile ilişkisi bulunmakta ve bu ilişkiler zemin ve yapı ile % 86 oranında, bitki ile % 63 oranında olumsuzluğu bulunmaktadır. Zeminde çizginin birlik, dengenin uyum ve zıtlık açısından olumlu etkisi yanında dokunun yarattığı zıtlıkta alanda olumlu etki yaratmaktadır.

Heykelin yapı ile ilişkisi incelendiğinde rengin birlik, denge, uyum, ritim ve zıtlık açısından olumlu etkisi bulunmaktadır.

Heykelin bitki ilişkisinde heykelin görsel tasarım ilkeleri dikkate alındığında egemenliği ve hiyerarşik yapısı olumlu etki yaratmaktadır.

4.1.7. Venüs Heykeli

Antalya Kültür Merkezinde kendisine ayrılan bir meydanda yer alan simgesel nitelik taşıyan Venüs Heykeli (Şekil 4.21) fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.21. Antalya Kültür Merkezi- Antalya Altın Portakal Film Festivali Simgesi Venüs Heykeli (Google Earth, 2009).

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Venüs Heykeli Antalya Altın Portakal Film Festivali'ni simgelemektedir. Heykelin elinde tuttuğu portakal Antalya'yı, eteklerindeki dalgalar Akdeniz'i, Venüs güzelliği anlatır. Heykel 1964 senesinden beri festivallerde kullanılmaktadır (Şekil 4.22).

Şekil 4.22. Antalya Altın Portakal Film Festivali Simgesi Venüs Heykelinin Antalya Kültür Merkezindeki konumu (Orijinal, 2009)

Zaman Dilimi: Antalya'nın simgelerinden olan portakalı, ve film festivalinin simgesi olan güzelliği, sanatı, ve masumiyeti simgeleyen heykelin çevresinde başka bir eser bulunmamaktadır.

Yarar: Her sene Antalya kentinde gerçekleştirilen Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin simgesi olmasıyla kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

2009 yılında 46.sı düzenlenen festivalde kentin birçok noktasına Venüs heykeli koyularak heykellerle festival havası kente daha çok yayılmıştır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Antalya Altın Portakal Film Festivalinin simgesi olması nedeniyle sosyo-kültürel açıdan kabul edilmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: 3m. yüksekliğindeki simgesel heykelin kaidesi 1,30m. yüksekliğindedir. Daire formlu kaidenin çapı 5 m.dir. Venüs'ün elinde taşıdığı portakal simgesi ise 25cm. çapındadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Bu

heykel kalıptan tekrar kalıp çıkarılmasıyla yapılmış bir heykel olduğu için heykel orantılarında bozukluk mevcuttur, anatomik olarak dengesizdir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. Venüs Heykeli (Orijinal, 2009)

Biçim: Heykel formu ve kaidesinin formu ile bulunduğu yuvarlak formlu meydan ile uyum içindedir.

Malzeme: Simgesel heykelin malzemesi fiberglas olup üzeri oto akrilik boya ile boyanmıştır. 5 basamaklı kaidesi ise traverten döşemesidir. Antalya kenti için taşıdığı değer ve anlamı açısından kullanılan malzeme uyum içinde bulunmamaktadır. Malzemesi heykelin değerini olumsuz etkilemektedir.

Yerleştirme: Mekan sadece heykele ayrıldığı için rahat algılanabilmekte ve heykel, mekan ile uyumlu bir dengededir. Antalya'nın kültür merkezinde yer alıyor olması konusu bakımından da mekanı ile uyumlu olduğunun göstergesidir.

Çizelge 4.7. Venüs Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	+	+	+	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 100							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	+
		DENGE	+	+	+	-	+
		UYUM	+	+	+	-	+
		RİTİM	+	+	+	-	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	-	-	-	+
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	+
OLUMLU DEĞER % 63 / OLUMSUZ DEĞER % 37							

Venüs heykelinin peyzaj elemanlarından zemin ve bitki ile ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişkide zemin ve heykel arasında % 100'lük bir olumlu tasarım yapılmıştır. Heykelin bitki ile olan ilişkisinde de % 63 oranında olumluluk bulunmaktadır. Bitkisel tasarımın heykelle olan ilişkisinde doku zıtlığının yarattığı olumluluk dışında olumluluk bulunmamaktadır. Heykelin bitkisel tasarımda ölçü hariç renk, biçim, çizgi ve doku yönünden egemenliği bulunmamaktadır. Aynı şekilde bitki heykel hiyerarşisinde de renk, biçim, çizgi ve dokuda olumsuzluk vardır.

4.1.8. Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri

Cumhuriyet Meydanı yenileme çalışmaları kapsamında yerleştirilen oyun oynayan çocuk heykelleri (Şekil 4.24);

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri, Türk kültüründe bulunan çocuk oyunlarını anlatmaktadır.

Şekil 4.24. Cumhuriyet Meydanı ile Kalekapısı Mevkisi Arasındaki Oyun Oynayan Çocuk Heykellerinin Konumu (Google Earth, 2009)

Zaman Dilimi: Günümüz modern heykellerinden olan bu simgesel heykeller bulunduğu yürüme ve dinlenme yolundan tarihi Saat Kulesi ile Selçuklu Dönemi'ne ait olan Yivli Minare görülmektedir. Tarihi ve modernliğin iç içe olduğu alanda heykel ile mekan arasında da zaman dilimi açısından bir zıtlık söz konusudur.

Yarar: Türkiye'de yeni yeni görülmeye başlayan bu türdeki heykeller, yurtdışında oldukça sık rastlanan heykellerdir. Araç trafiğinin olmadığı, yaya trafiğinin yoğun olduğu ve özelliklede bu oyunların oynandığı zamanda yaşamış insanların dinlenme mekânı olarak yararlandıkları mekânda bulunmaları özel bir anlam taşımaktadır.

Ayrıca Türk kültür ve adetlerinin tanınması sağlanmaktadır. Bu heykeller işledikleri temalar ile tarihi dokunun geleceğe taşınması işlevini de yerine getirmektedir (Şekil 4.25, 4.26).

Geçmişi yaşayan insanlar bunları seyrederken anılarını tazelemekte, gençler geçmişi tanıma fırsatı bulmaktadır. Yurdumuza gelen yabancı turistlerin de ilgisini çeken.

Şekil 4.25. Seksek Oynayan Çocuklar (Orijinal, 2009)

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Birçok kişinin sempatisini toplayan simgesel heykeller sosyo-kültürel açıdan kabul görmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Bu simgesel heykeller gerçekçi boyutları ve mekanda bulunan insanlarla iç içe bulunmaları sayesinde mekana egemen olmuş ve birlik sağlanmıştır (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Misket oynayan Çocuklar (Orijinal, 2009)

Biçim: Alanla bütün olmuş bir biçimde gerçekten o anda orda yaşayan hissini ve ritmini veren heykeller mekanıyla birlik içindedir.

Malzeme: Oyun Oynayan Çocuk Heykeller pirinç malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.27). Bulunduğu alan diyabaz ve andezit taşlarla döşenmiştir. Heykel ve yer döşemesi renk ve doku açısından dengelidir.

Şekil 4.27. Beştaş Oynayan Çocuklar (Orijinal, 2009)

Yerleştirme: Bu simgesel heykeller kentin kullanım yoğunluğunun en fazla olduğu, tarihi doku, idari ve ticaret merkezlerinin bulunduğu mekânda konumlanmaktadır.

Heykeller, insan trafiğinin yoğun olduğu ve dinlenme amaçlı olarak tasarlanmış alanın tümüne belirli aralıklarla yerleştirilmiştir. Heykellerin bu ritmik sıralanışı alanda hareketlilik sağlamış ve mekanı tekdüzelikten kurtarmıştır. Mekana eşit dağılımları görsel dengeyi beraberinde getirmektedir.

Yürüyüş yolu üzerinde olması, etrafında dikkati dağıtacak başka yapıların olmayışı ile heykellerin algılanması kolaydır (Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Çember Çeviren Çocuk Heykeli (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.8. Oyun Oynayan Çocuk Heykelleri'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	+	+	-	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 97/ OLUMSUZ DEĞER % 3							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	+	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	-	-	-	-
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 37 / OLUMSUZ DEĞER % 63							

Oyun Oynayan Çocuk heykellerinin peyzaj elemanlarından zemin ve bitki ile ilişkisi bulunmaktadır. Heykellerin zeminle ilişkisinde doku birliği hariç tam bir olumluluk olduğu görülmektedir.

Heykel bitki ilişkisinde olumluluk % 37 dir. Heykelin bitki ilişkisinde görsel tasarım öğeleri açısından egemenlik bulunmaktadır ve hiyerarşik yapı olumlu bulunmaktadır.

4.1.9. İşçi ve Oğlu Heykeli

Karaalioğlu Parkı'nda bulunan İşçi ve Oğlu simgesel Heykeli (Şekil 4.29) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.29. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Konumu (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: İşçi ve Oğlu Heykeli emeğin ve üretimin gücünü simgelemektedir. Açık yeşil alana yaptığı bu çalışma, zamanın çalkantılı siyasi ortamında, halkın büyük ilgisini toplamıştır. Aksoy, baba figüründe iki farklı model kullanmıştır. Bir model yüz, diğeri de damarları ortaya çıkmış üretimi simgeleyen kollarıdır (Şekil 4.30).

Şekil 4.30. İşçi ve Oğlu Heykeli (Orijinal, 2009)

Zaman Dilimi: Emeği ve gücü simgeleyen heykelin çevresinde Antalya'da düzenlenen Taş Heykel Sempozyumlarında yapılmış soyut heykeller bulunmaktadır. Doku ve renk itibariyle birbirleri arasında zıtlık doğmaktadır ancak bu zıtlık tek düzeliği bozduğundan uyumu sağlamaktadır.

Yarar: Yapıldığı dönemini simgelemesi bakımından kültür alışverişinde katkısı bulunmaktadır. Ayrıca bulunduğu yeri belirleyici bir nokta olma özelliğine sahiptir.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Bu heykel döneminin toplumsal, siyasal sorunlarını simgelemesi bakımından sosyo-kültürel bir değer taşımaktadır.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Simgesel heykel 2,80 metre yüksekliğinde olup kaidesi 70cm. dir. Heykel hacmi ile bulunduğu yuvarlak formlu meydan ölçeği dengelidir. Heykel alanda rahatça algılanabilmektedir (Şekil 4.31).

Şekil 4.31. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Karaalioğlu Parkı'ndaki konumu (Orijinal, 2009)

Biçim: Kare formlu kaidesi ile yuvarlak meydanda zıtlık oluşturmakta ve zıtlıktan bir uyum doğmaktadır.

Malzeme: Döneminin siyasi olaylarının etkisiyle heykel yapımı sırasında bazı kişiler tarafından hasara uğrayan simgesel heykelin yapımına sağlamlığını arttırmak için kum yerine demir tozu kullanılarak tamamlanmıştır. Ancak zaman içinde paslanan demir nedeniyle, heykel kızarmıştır. Kızarmış rengi itibariyle çevresindeki

diğer nesnelerle zıtlık oluşturmaktadır. Dikkatleri üzerinde toplamaktadır, bulunduğu meydana egemendir.

Yerleştirme: Heykel 12 Eylül döneminde, sergilendiği yerden kaldırılmıştır. 2004 yılında yeniden Karaalioğlu Parkı'ndaki falezlerin üzerinde Akdeniz manzaralı geniş doğu meydanında yerini almıştır. Alanın ortasına yerleştirilen heykel izleyiciler tarafından rahatça algılanmakta, etrafında dönülebilmekte, her akstan izlenebilmektedir.

Çizelge 4.9. İşçi ve Oğlu Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	+	-	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 91 / OLUMSUZ DEĞER % 9							

İşçi ve Oğlu heykeli peyzaj elemanlarından sadece zeminle ilişkisi bulunmaktadır. Zemin heykel ilişkisinde % 91 oranında olumlu bir yapı görülmektedir. Sadece renk, biçim ve doku birlikteliğinin olumsuzluğu söz konusudur.

4.1.10. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli

Karaalioğlu Parkı'na yerleştirilen Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot heykeli (Şekil 4.32);

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Hikâyesinde tek başına yel değirmenleriyle savaşan Don Kişot bulunduğu konum itibariyle taşıdığı mızrağı ve kalkanıyla adeta Akdeniz'i tek başına korumaktadır. Konusu bakımdan koyulması gereken mekân açısından uyumludur.

Şekil 4.32. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Konumu (Google Earth, 2009)

Zaman Dilimi: Akdeniz'i bekleme – koruma anlamını simgeleyen heykelin bulunduğu alandan yine aynı parkta batı meydanında bulunan El Heykel'i görülebilmektedir. Taş heykel sempozyumlarında yapılmış bazı soyut heykeller de görüş alanına girmektedir. Birbirleri içinde renk ve doku bakımından uyumludurlar.

Yarar: Farklı bir konusu olan heykel, bulunduğu alana hareketlilik kazandırmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Heykelin Don Kişot'u simgelemesi halk tarafından kabul edilebilir olmaktadır. Sosyo-kültürel kabul edilebilmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Heykel 2,70metre ve mermer kaidesi 50cm. yüksekliğindedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Yanında bulunan ağacın dağınık taç formu

ve heykelden yüksek oluşu heykelin alana egemen olmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Şekil 4.33).

Şekil 4.33. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Konumu (Orijinal, 2009)

Biçim: Doğal bir görünüme sahip heykel ve kaidesi, yine herhangi bir yer döşemesiyle döşenmemiş tamamen doğal falezler üzerinde bir alana konulması birlik ve dengeyi oluşturmaktadır.

Malzeme: Heykelin yapımında mermer kullanılmıştır. Heykelin kaidesinin de doğal bir mermer kütlesinden olduğu görülmektedir. Heykel ile kaide birbirleri içinde malzeme, renk ve biçim açısından dengelidir (Şekil 4.34).

Şekil 4.34. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli (Orijinal, 2009)

Yerleştirme: Konulduğu alan ile uyum içinde olan plastik sanat eseri, Karaalioğlu Parkında, iki meydan arasındaki yürüyüş yolunun denize yakın kısmında yer almaktadır. Çoğunlukla insanlar tarafından fark edilemeyen bu heykel aslında konusu bakımdan koyulması gereken mekân açısından uyumlu bir tercihtir.

Çizelge 4.10. Akdeniz'i Bekleyen Don Kişot Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	+	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 94 / OLUMSUZ DEĞER % 6							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	+	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	-	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 20 / OLUMSUZ DEĞER % 80							

Akdeniz'i bekleyen Don Kişot heykeli peyzaj elemanlarından zemin ve bitki ile ilişkilidir. Heykelin zemin ile ilişkisi renk ve biçim birliği hariç olumlu bir yapıdadır.

Heykelin bitki ile olan ilişkisi ise olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Heykel renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü açısından bitki ile oluşturduğu zıtlık nedeniyle olumlu bulunmaktadır. Bu zıtlık heykelin fark edilebirliliğini sağlamaktadır.

4.1.11. El Heykeli

Antalya Karaalioğlu Parkı'nda kendisine ayrılan bir meydanın ortasında yer alan simgesel nitelik taşıyan El Heykeli (Şekil 4.35) fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.35. El Heykeli'nin Konumu (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Heykel zamanının Belediye Başkanı olan Haşim İşcan'ın Antalya kentine yaptığı hizmetleri simgelemektedir. Heykelin üzerinde "1940-1945 Antalya'ya hizmetlerinden Haşim İşcan'a saygılar" notu yazmaktadır.

Zaman Dlimi: Heykelin bulunduğu meydanın çevresinde parkta yer alan soyut nitelikli taş heykeller bulunmaktadır. Bu heykeller ile doku ve konu olarak birbirileriyle zıtlık oluşturmaktadırlar. Ayrıca heykelin bulunduğu meydanın çevresinde bulunan Hıdırlık Kulesi, heykelin tarihi doku ile iç içe olduğunun bir göstergesidir.

Yarar: Kaleiçi'ne bağlantısı olan Karaalioğlu Parkı'nda her sene Ramazan Bayramı şenlikleri ve halka açık sergiler düzenlenmektedir. İnsanları birleştirici özelliğe sahip bu meydan kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca heykel bulunduğu meydanı işaret edici nitelik taşımaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Antalya Kent'i için önemli bir kişiyi temsil eden El Heykeli'ni izleyenler, üzerine çıkıp fotoğraf çektirmektedirler, bu yönüyle sosyo-kültürel bir değere sahip olduğu görülmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Heykelin yüksekliği 1,60 metre, eni 2,50 metredir (Şekil 4.36) (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Bulunduğu alana hacmi ile egemendir.

Şekil 4.36. El Heykeli (Orijinal, 2009)

Biçim: Elin duruş biçimi derinlik, parmakların farklı açılarda oluşu hareketlilik ve canlılık hislerini uyandırmaktadır.

Malzeme: Heykel, çimento döküm malzemesinden yapılmıştır. El heykeli, sert dokusu ve donuk rengi ile dikkatleri çekmektedir. Ancak heykelin, bulunduğu alan bitkisel tasarımı doğru yapılmamıştır. Bu nedenle El heykeli bazı açılardan istenilen etkiyi yaratamamaktadır.

Yerleştirme: El heykeli Karaalioğlu Parkı'nın batı meydanında yer almaktadır. Parkın Falezlerin üzerine kurulu geniş meydanında yer alması, simgesel heykelin algılanabilmesinde olumlu yapı sergilemektedir (Şekil 4.37).

Şekil 4.37. El Heykelinin Meydandaki konumu (Orijinal, 2009)

Heykelin bulunduğu büyük meydanda, heykele zıtlık oluşturacak herhangi bir nesne görülmemektedir. Heykel bulunduğu meydana egemendir, direk göze çarpmaktadır. Ayrıca heykelin, Haşim İşcan'ın Antalya için yaptığı en önemli eserlerinden olan Karaalioğlu Parkı'nda yer alması konusu itibariyle de meydanına uyumludur.

Çizelge 4.11. El Heykeli'nin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	-	-	-	-
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	-	-
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	+	+	-	+
		HİYERARŞİK YAPI	-	+	+	-	+
OLUMLU DEĞER % 71 / OLUMSUZ DEĞER % 29							

El heykelinin de peyzaj elemanlarından sadece zemin ilişkisi vardır. Bulunduğu alanda çok az miktarda çalı türü değerlendirmede dikkate alınmamıştır. Zeminle ilişkisinde % 71 oranında olumluluk bulunmaktadır. Biçim, çizgi doku ve ölçü açısından birliğin olmaması olumsuz etki yaratırken diğer bir olumsuzluk doku ve ölçüde ritim yoktur. Renk ve doku açısında da egemenlik ve hiyerarşik yapı olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

4.1.12. Portakallı Havuz

Demokrasi Kavşağında yer alan Portakallı Havuz (Şekil 4.38) toplumsal ve fiziksel açıdan çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

Şekil 4.38. Antalya Havaalanı-Şehir Kavşağında Yer Alan Portakallı Havuz (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Portakal ve güneşi simgeleyen bu nesneler Antalya Kent girişine değer katmak amacıyla uygulanmıştır. Ancak birçok eleştiriye sebep olan bu yuvarlak nesnelerin başarısız bir tasarım olduğu görülmektedir (Şekil 4.39).

Şekil 4.39. Portakallı Havuz (Orijinal, 2009)

Bir dönem bu nesnelerin üzerine yaprak koyulup portakala benzetilmeye çalışılması fakat daha sonra bunlarında benzetilemeyip kaldırılması, proje sahiplerinin de anlatmak istediklerini tam olarak başaramadıklarını göstermektedir.

Zaman Dilimi: Havuzun olduğu kavşağın çevresinde herhangi bir başka eser bulunmamaktadır.

Yarar: Su gösterisinde yer alan nesneler simgelemek istediği konu itibariyle başarılı olamamaktadır. Su gösterisinin bulunduğu karayolu Antalya kent girişi olması sebebiyle yoğun bir trafiğe sahiptir. Şehre gelen ziyaretçileri ilk karşılayan gösterilerdir. Su gösterisi, bulunduğu karayolu kent girişinde olması sebebiyle de etrafında fazla yapılaşma görülmemektedir. Trafikte seyreden araçlar tarafından rahatça algılanabilir boyutlardadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Bu portakal ya da güneşi simgeleyen nesneler anlatılmak istenileni ifade edemediği için Antalya halkı tarafından çok fazla benimsenmemiştir. Sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilirliğinden söz edilememektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Yuvarlak turuncu renkteki nesnelerin çapı 3metre olup kaidesi 2metre yüksekliğindedir.

Biçim: Antalya kent girişindeki kavşakta bulunan havuz içerisinde hiyerarşik bir yapıda bulunan yuvarlak formlu kaidelerin üzerinde bulunan turuncu renkteki yuvarlak nesneler birbirleri arasında uyumlu ve dengededir.

Malzeme: Yuvarlak nesnelerin malzemesi fiberglastır ve oto akrilik boya ile renklendirilmiştir. Turuncu renk boya ise görüntü kalitesini düşürmektedir. Kaidesi ise beton üzerine küp bazalt döşemesidir.

Yerleştirme: Pürüzsüz dokuya sahip farklı ölçülerdeki nesneler belirli aralıklarla ardı ardına ritmik sıralanmış ve yuvarlak biçimleriyle aralıksız görüş hareketini sağlamaktadır.

Çizelge 4.12. Portakallı Havuz'un Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL ve SU - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	+	+	-	+
		UYUM	-	+	+	-	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	-	-	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	+	+	-	+
OLUMLU DEĞER % 42/ OLUMSUZ DEĞER % 58							

Portakallı havuzun görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesinde heykel ve suyun bir bütün olarak ele alınarak zemin ilişkisi değerlendirilmiştir. Zira peyzajda su da bir plastik eleman olarak değerlendirilmektedir. Buna göre heykel ve suyun zeminle ilişkisi % 42 oranında olumlu bulunurken % 58 oranında olumsuz bulunmuştur. Renk, biçim, çizgi doku ve ölçü açısından birlik ve egemenlik oluşturamamaktadır. Renk ve dokuda denge bulunmazken biçim, çizgi, doku ve ölçüde zıtlık olumsuzluk yaratmaktadır.

4.1.13. Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisi

Cumhuriyet Meydanında yapılmış olan izleyenlere görsel bir şölen sunan su gösteri havuzu (Şekil 4.40), Ulusal Yükseliş Anıtı karşısında yer almakta olup, fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.40. Antalya Cuhuriyet Meydanı – Su Gösteri Havuzu Konumu (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Antalya kent halkına ve kente gelen yabancı turistlere görsel şölen yaşatan su gösterisidir. Antalya'nın merkezine görsel açıdan bu türde bir plastik eserin bulunması mekanı ile uyumunu göstermektedir.

Zaman Dilimi: Günümüzün modern bir anlayışı ile inşa edilen su gösterisi, Antalya kent merkezinde ki Cumhuriyet Meydanı konumu itibariyle tarihi doku ile iç içe bulunmaktadır. Su gösterisi ile mekan arasında zaman dilimi açısından zıtlık söz konusudur.

Yarar: Su gösterisini izlemeye gelen insanları toplayıcı birleştirici bir etkiye sahip olmasıyla kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Antalya kent halkının yaz akşamlarında, özel günlerde ve kışın havanın güzel olduğu akşamlarda müzik eşliğinde fıskiyelerin ve ışıkların dansını izledikleri su gösterisi sosyo-kültürel bakımdan kabul görmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Bulunduğu Meydanı boylamasına kaplayan su gösterisi mekana egemendir.

Biçim: Meydanın üst teras kısmı ile alt koddaki alanını kesen bir çizgi niteliği taşıyan uzun dikdörtgen bir biçime sahiptir. Havuz, üst terasa çıkılan bir merdivenin her iki tarafına uzanmış bir şekilde konumlanmaktadır. Havuz merdiven varlığından dolayı kesime uğramış ve tekrar devam etmiştir yani bir ritim etkisi ortaya koymaktadır. Devinim ve enerji duygusunu hissettirmektedir (Şekil 4.41, 4.42).

Şekil 4.41. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu (Orijinal, 2009)

Şekil 4.42. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu (Orijinal, 2009)

Su gösterisi, gece aydınlatmasındaki ışık-gölge farklılıklarından ve fıskiyelerin ritmik dansları sayesinde bulunduğu mekânın hareket öğesi olmaktadır.

Malzeme: Boyu 40 m., eni 5,50 m.ve derinliği 50 cm. olan havuzun içine yerleştirilmiş, seramik sanatçısı Tufan Dağıstanlı'nın eserleri olan sülün heykelleri görsel güzelliği arttırmaktadır (Şekil 4.43.). Havuz taban ve iç duvarları beton üzeri epoksi boya ile boyanmıştır. Dış duvarla ise beton üzerine andezit kaplamadır (Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2009a). Meydanın tabanı diyabaz ve andezit taşlarla kaplıdır. Seyir terasına da yer yer çakıl taşları döşenmiştir. Su gösterisi, renkleriyle ve kullanılan malzemelerle Akdeniz'e ait bir kültür taşıdığının göstergesi olması açısından uyumludur.

Şekil 4.43. Antalya Cumhuriyet Meydanı Su Gösteri Havuzu (Orijinal, 2009)

Yerleştirme: Kentin en önemli ve en aktif meydanı olan Cumhuriyet meydanında bulunan gösteri havuzu, kentte yaşayan halka ve kente gelen turistlere görsel şölen yaşatmaktadır. Bu gösteri havuzu özel ışıklandırma sistemine sahiptir. Müziğin ritmine uygun olarak hareket eden sular akşamları ışık efekti ile birleşerek güzel bir görünü oluşturmaktadır. Meydanda su gösterilerini izlenebileceği seyir terası bulunmaktadır.

Çizelge 4.13. Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisinin Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

HEYKEL ve SU - ZEMİN			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	+	+	+	+
		DENGE	+	+	+	+	-
		UYUM	+	+	+	+	-
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	-	-	-	-	-
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 66 / OLUMSUZ DEĞER % 34							

Cumhuriyet Meydanı Su Gösterisinin fiziksel tasarım ilkeleri ve görsel tasarım öğeleri açısından incelendiğinde heykel ve suyun zemin ilişkisinde % 66 oranında olumlu tasarım vardır. Görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri arasında zıtlığın olmaması alanda monotonluk yaratmaktadır. Heykel ve suyun zemin de egemenlik yaratamaması da olumsuz bulunmuştur.

4.1.14. Demokrasi Şehitleri Maskları

´Demokrasi Şehitleri Anıt Parkı´ temalı parkında yer alan Demokrasi Şehitleri Maskları (Şekil 4.44) fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.44. Demokrasi Parkında Demokrasi Şehitleri Maskları'nın Konumlandığı Yer (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Demokrasi Şehitleri Anıt Parkı'nda, Hürriyet Gazetesi eski Genel Yayın Müdürü Çetin Emeç, Milliyet Gazetesi eski Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Uğur Mumcu, Atatürkçü Düşünce Derneği kurucusu Prof. Dr. Muammer Aksoy, Prof. Dr. Bahriye Üçok, yazarlar Turan Dursun, Onat Kutlar, Ahmet Taner Kışlalı'nın maskları yer almaktadır. Demokrasi için suikasta uğramış aydınlara ithaf edilmiştir.

Parkta bulunan büstlerin kaidelerinde demokrasi şehitlerimizin özgeçmişleri kısaca anlatılmıştır.

Zaman Dilimi: Masklar döneminin demokrasi için suikasta uğramış aydınlarını temsil etmektedir. Park çevresinde modern yapılar bulunmaktadır. Masklar ile mekân arasında zaman dilimi açısından bir uyum ya da zıtlıktan söz edilememektedir.

Yarar: Temalı Parklar; ortak yaşam ve kullanım alanı olmalarının yanı sıra, tarihi dokunun geleceğe taşınmasını sağlayıcı yönleriyle, parkta bulunan masklar kültür alışverişine katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Demokrasi şehitlerimizi gelecek nesillere tanıtma amacıyla tasarlanan masklar sosyo-kültürel değer taşımaktadır.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Maskların kaideleri 2,15 m. yüksekliğinde ve 55cm enindedir.

Biçim: Yerden 3 aşamada eğri çizgisel bir yol izleyerek yükselen masklar parka ritim katmaktadır. Maskların bakış açılarının da farklı yönlerde olması yine ritim duygusunu açığa çıkarmaktadır (Şekil 4.45, 4.46).

Şekil 4.45. Demokrasi Şehitleri Maskları (Orijinal, 2009)

Şekil 4.46. Demokrasi Şehitleri Maskları (Orijinal, 2009)

Malzeme: Kaideleri beton, masklar ise polyester ile mermer tozu karışımı kullanılarak darbelere karşı dayanıklı olacak şekilde üretilmiştir. Park döşemesinde klinker tuğla, bazalt, granit bordür malzemeleri kullanılmıştır. Yer döşemesi için kullanılan doğal malzemeler ile plastik sanat eserleri malzeme yönünden zıtlık oluşturmaktadır.

Yerleştirme: Masklar, parkta iki kısımda yerleştirilmiştir. 5 tanesi doğu tarafında, 3 tanesi ise batı tarafında yer almaktadır. Maskların arasında kalan geniş alanda fıskiyeli süs havuzu yer almaktadır (Şekil 4.47).

Şekil 4.47. Demokrasi Şehitleri Parkı'nda Maskların Arasında Bulunan Fıskiyeli Süs Havuzu (Orijinal, 2009)

Çizelge 4.14. Demokrasi Şehitleri Masklarının Fiziksel Tasarım İlkeleri ve Görsel Tasarım Öğeleri Açısından Çevresi ile İlişkisi

			GÖRSEL TASARIM ÖĞELERİ				
			RENK	BİÇİM	ÇİZGİ	DOKU	ÖLÇÜ
HEYKEL - ZEMİN	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	+	+	+	+	+
		DENGE	+	+	+	+	+
		UYUM	+	+	+	+	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	+	+	+	+	+
		HİYERARŞİK YAPI	+	+	+	+	+
OLUMLU DEĞER % 100							
HEYKEL - BİTKİ	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	-	-	-	-
		DENGE	-	-	-	-	-
		UYUM	+	-	-	+	-
		RİTİM	-	-	-	-	-
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	+	+	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 26 / OLUMSUZ DEĞER % 74							
HEYKEL - SU	FİZİKSEL TASARIM İLKELERİ	BİRLİK	-	+	+	-	+
		DENGE	+	+	+	-	+
		UYUM	+	+	+	-	+
		RİTİM	+	+	+	+	+
		ZITLIK	+	+	+	+	+
		EGEMENLİK	-	-	-	-	-
		HİYERARŞİK YAPI	-	-	-	-	-
OLUMLU DEĞER % 60/ OLUMSUZ DEĞER % 40							

Demokrasi Şehitleri anısına tasarlanan temalı parkta yer alan Demokrasi Şehitleri Masklarının zemin, bitki ve su ile ilişkisi bulunmaktadır. Heykelin zeminle ilişkisi görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri açısından tamamen uyumlu bir yapı gösterirken bitki ile olan ilişkisinde % 26 gibi düşük oranda olumluluk söz konusudur. Heykel bitki ilişkisinde görsel tasarım öğelerinde birlik, denge ritim ve hiyerarşik yapı olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Heykel su gösterisi ilişkisinde olumluluk % 60 dır. Ancak su gösterisi karşısında heykeller egemenlik

yaratamamaktadır. Tasarım öğeleri ve ilkeleri açısından da hiyerarşik yapı olumsuzdur.

4.1.15. Kumdan Heykeller

Antalya Lara Plajında düzenlenen Kumdan Heykelleri (Şekil 4.48) fiziksel çevre ile olan ilişkileri yanında toplumsal çevre ile olan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Şekil 4.48. Kum Heykellerin Yapıldığı Alan (Google Earth, 2009)

Toplumsal Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Konu: Kumdan Heykeller her sene farklı bir temada sergilenmektedir.

Zaman Dilimi: Dünyada yeni gelişmekte olan, günümüzün ilgi çekici sanat dalı Kumdan Heykeller her sene ayrı bir tema da yapılmaktadır. Sergilendikleri sahilde zaman dilimi açısından incelenecek yapılar mevcut değildir.

Yarar: Kullanılan özel tekniklerle yapılan kumdan heykeller izleyenler tarafından görsel ilgi çekmektedir. Eserlerin yapımı 2 ay sürmektedir. Yaz boyu 3

aylık izlenme süresi vardır. Heykeller yaz döneminin bitimi ile yıkılmaktadır. Kısa ömürlü olmasına rağmen Antalya kent kültürüne katkıda bulunmaktadır.

Sosyo-kültürel kabul edilebilirlik: Her sene farklı bir temada yapılan heykeller, görsel ve kültürel anlamda izleyenlere katkı sağlamaktadır. Simgeledikleri temalar insanların ilgisini çekmekte ve sosyo-kültürel açıdan kabul edilebilmektedir.

Fiziksel Açıdan Çevre ile İlişkileri:

Hacim: Algılanışlarını etkileyebilecek bir etkenin olmayışı ve devasa boyutları görünürlüklerini arttırmaktadır (Şekil 4.49).

Şekil 4.49. Kum Heykeller (Orijinal, 2009)

Biçim: Sergi nitelikli olduğu için heykeller, sahilde ayrılmış belirli sınırlar içinde yerlerini almaktadır. Biçimsel özellikleri ve bulundukları alana dağılımları değişkenlik göstermektedir.

Malzeme: Eserler sadece kum ve su kullanılarak yapıldıkları için mekân ile uyum içindedir.

Yerleştirme: Eserler, Antalya Lara sahilinde sergilenmektedir. Sahillerde görüş alanının geniş olması ve heykellerin devasa boyutlu olması uzak mesafelerden bile görünebilmesini sağlamaktadır. Ziyaret eden kişiler heykellere yaklaşabilmekte ve en ince ayrıntılara kadar heykelleri inceleyebilmektedir. Geceleri düzenlenen ışık ve ses gösterileri ile görsel bir şölen sunulmakta, gece gündüz gibi zaman sınırlaması olmamaktadır (Şekil 4.49).

Şekil 4.50. Kum Heykellerin Gece Görünümü (Orijinal, 2009)

4.2. Antalya Kenti Plastik Sanat Eserlerinin Kent Estetiğine ve Kentsel Yaşam Kalitesine Etkilerinin Belirlenmesi İçin Yapılan Anket Sonuçları

Bu anket çalışması Antalya kentinde yaşayan 19 – 55 yaş arası üniversite öğrenimi gören veya öğrenimini tamamlamış olan yerel halka ve kenti ziyarete gelen yabancı turistler olmak üzere toplam 100 kişiye uygulanmıştır. Bu 100 kişinin 85'i yerel halk, 15'i yabancı turisttir. Yabancı turistlerin 5'i Amerika, 3'ü Çek Cumhuriyeti, 2'si Avusturya, 1' Almanya, 1'i Fransa, 1'i Portekiz, 1'i Slovakya ve 1'i de İspanya vatandaşıdır. Görsel sanatla uğraşan sanatçılar-akademisyenler ile

söyleşi yapılarak fikirleri alınmıştır. Anketin amacı; yerel halkın, kenti ziyarete gelen yabancı turistlerin ve görsel sanatla uğraşan sanatçıların-akademisyenlerin bilgi ve fikirlerini öğrenmek ve irdelemektir.

Anket çalışmasında, kent halkının ve yabancı turistlerin "Plastik Sanat Eseri" kavramını ne kadar bildikleri, çevrelerinde yer alan plastik sanat eserlerin farkında olup olmadıkları, bu eserlerin kendileri için neler ifade ettiği, eserlerin çevreye ne gibi katkıları olduğu, eserlerin türleri ve materyali hakkında fikirleri olup olmadığı gibi sorular yöneltilerek bilgileri öğrenilmiştir. Çevrelerinde hangi tür ya da türlerde plastik sanat eseri görmek istedikleri hakkında soru yöneltilerek düşünceleri alınmıştır. Yabancı turistlere ek olarak, ülkelerindeki ve Antalya kentindeki plastik sanat eserleri uygulamalarını karşılaştırmaları istenmiştir.

Anket çalışmasında hayata daha farklı gözle bakmaya başladığı düşünülen ve gelecekte çeşitli görevlerde yer alacak ve almış farklı kentlerden ve farklı kültürlerden gelen üniversite öğrencileri ve üniversite mezunu çalışan kesimden denekler seçilmiştir. Seçilen deneklerden % 45 'i Üniversite Öğrencisi % 55'i Üniversite mezunu çalışan kesimden oluşmaktadır. Bu oran bilinçli olarak seçilmemiştir. Yabancı turistlerde ise % 60'ı Üniversite öğrencisi % 40'ı ise Üniversite mezunudur.

Anket çalışmasında ve söyleşide plastik sanatlara bakış açılarını yansıtacak nitelikte sorular yöneltilmiştir.

Ankete katılan deneklerin cinsiyet durumları Çizelge 4.16 'de görülmektedir.

Çizelge 4.16. Ankete Katılan Kişilerin Cinsiyeti

Cinsiyet Grupları	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Erkek	54	40
Kadın	46	60
Toplam	100	100

Ankete katılan 85 yerel halkın % 54'ü erkek, % 46'sı kadın, 15 Yabancı turistlerin ise % 40'ı erkek, % 60'ı kadın denektir. Cinsiyet faktörü, alınan cevaplarda sonuçları etkileyecek bir etmen olmayacaktır.

Ankete katılan kişilere yaşları sorulduğunda alınan yanıtlar Çizelge 4.17'de verilmiştir.

Çizelge 4.17. Ankete Katılan Kişilerin Yaş Grupları

Yaş Grupları	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
20 – 25	45	60
25 – 35	35	20
35 – 45	11	13
45 – 55	7	7
55 ve üzeri	2	–
Toplam	100	100

Çizelge 4.17.'de ankete katılan yerel halkın % 45'i 20 – 25 yaş gurubu % 35'i ise 25-35 yaş grubundan olmak üzere % 80'i gençlerden oluşmaktadır. Yabancı turistlerde % 60'lık oranla 20 – 25 yaş gurubunun katılımda ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Ankete katılan deneklere Plastik Sanat Eserinin ne olduğunun bilinip bilinmediği sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 4.18'de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Plastik Sanat Eserinin Ne Demek Olduğunun Bilinip Bilinmediği.

	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Biliyor	73	93
Bilmiyor	20	7
Soyut Kavramlarla İfade Eden	7	-
Toplam	100	100

Ankete katılan yerel halkın % 73'ü "Plastik Sanat Eseri" tanımını bilmekte, % 20'si bilmemektedir. % 7'lik kesim ise bu soruya soyut kavramlarla cevap vermiş, "devingen bir sürecin işleyişidir.", "var olmak.", "güzel sanatların bölümleri arasında

yer alan ve bu bölümlerde devingen bir süreçte meydana gelen sanatsal çalışmalar", "insanları etkileyen eserlere denir." Tanımlamalarını yapmışlardır.

Çizelge 4.18'de görüldüğü gibi ülkemizde artan ve gelişen eğitim ve kültür seviyesine bağlı olarak "Plastik Sanat Eseri" tanımını bilen kişiler % 80 oranındadır. Bu oran büyük bir çoğunluğu oluştursa da anketin uygulandığı kesimin öğrenim durumları göz önüne alındığında % 20'sinin plastik sanat eserlerinin ne olduğunu bilmemesi düşündürücü bir durumdur.

Ankete katılan yabancı turistlerin % 93'ü "Plastik Sanat Eseri" tanımını bilmektedir. Bu sonuç, yabancı ülkelerin tarihlerinden günümüze sanat ile iç içe olduklarını, insanlarının sanat konusunda daha bilinçli ve kültürlü olduğunu göstermektedir.

Plastik sanat eserleri size ne ifade ediyor sorusuna verilen yanıtlar Çizelge 4.19'de verilmiştir.

Çizelge 4.19. "Plastik Sanat Eserleri Ne İfade Ediyor.

	%
	Yerel Halk
Güzellik – Görsellik-Estetik-Huzur-Hayal Gücünün Sınırsızlığı	74
Süreç	8
Cevap yok	18
TOPLAM	100
	%
	Yabancı Turist
Çevrelerindeki Gördükleri Sanat	32
Heykel, Resim vb.	47
Güzel Duygular Uyandırmalıdır	7
Hayal	7
Cevap Yok	7
Toplam	100

Ankete katılan yerel halkın % 74'ü plastik sanatların "güzellik, görsellik, estetik, huzur, hayal gücünün sınırsızlığı" şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Deneklerin % 8'i plastik sanat eserlerini süreç olarak ifade etmiştir. % 18'i bu soruya cevap vermemiştir.

Ankete katılan yabancı turistlerin % 32'si plastik sanat eserlerinin Çevrelerinde gördükleri sanat olarak tanımlarken % 47'si heykel resim gibi sanat eseri olarak tanımlamıştır. Deneklerin % 7'si ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Deneklere çevrelerinde plastik sanat eserlerini yeterli bulup bulmadıkları ve görmek isteyip istemedikleri sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar Çizelge 4.5'de verilmiştir.

Çizelge 4.20. Çevrenizde Plastik Sanat Eserlerini Yeterli Bulan ve Görmek İsteyip İstemedikleri.

	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Yeterli Bulan – Görmek İsteyen	74	7
Yeterli Bulmayan – Görmek İsteyen	8	86
Cevap yok	18	7
TOPLAM	100	100

Çizelge 4.20'da görüldüğü gibi ankete katılan yerel halkın % 74'ü çevresinde plastik sanat eserlerini yeterli bulduklarını ve görmek istediklerini belirtmiştir. % 8'i çevresinde plastik sanat eserlerini yeterli bulmayıp, bu eserlerin arttırılması konusunda düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Katılımcıların % 18'i ise bu konuya ilgisiz kalmış ve soruyu cevaplamamıştır. Bu sonuçlara göre kent açık alanlarında plastik sanat eserleriyle karşılaşmak isteyenlerin çoğunluğu oluşturmasına karşın plastik sanat eserlerine karşı ilgisiz olan kişi oranı azımsanmayacak derecededir.

Bu soruya yabancı turistlerin cevapları değerlendirildiğinde deneklerin % 86'sı plastik sanat eserlerini yeterli bulmamaktadır. Katılımcıların %7'si ise bu soruyu cevaplamamıştır.

Ankete katılan deneklere plastik sanat eserlerinin çevreye ve topluma katkıları sorulduğunda alınan cevaplar Çizelge 4.6'da görülmektedir.

Çizelge 4.21. Plastik Sanat Eserlerinin Çevreye ve Topluma Katkıları

	%
	Yerel Halk
Çevreyi Güzelleştirirken İnsanları Düşünmeye ve yorumlamaya iter	30
Tarih Bilinci yaratır	24
Toplumu Birleştiricidir. Uygarlık Göstergesidir	13
Toplum Tarafından Anlaşılmadığını Belirtmiştir.	5
Çok Fazla Katkısı Yoktur	5
Fikir Belirtilmedi	23
Toplam	100
	%
	Yerel Halk
Çevreyi Güzelleştirir, Güzel duygular Uyandırır	33
Tarih Bilinci yaratır	33
Yanlış Kullanılmadığı Sürece Çevreyi Güzelleştirir	13
Duyguları İfade Eder	7
Estetik Özellikleriyle İnsan Hayatı İçin Vazgeçilmezdir.	7
Fikir Belirtmedi	7
Toplam	100

Katılımcıların % 30'u "Plastik sanat eserlerinin çevrenize ve topluma katkıları nelerdir?" sorusuna verdiği ortak yanıt "Çevreyi güzelleştirirken, insanları düşünmeye ve yorumlamaya iter" olmuştur. Bu bilinci, yeterli olmasa da gelişmekte olan plastik sanatlara verilen önemin artmasına bağlayabiliriz.

Ülke genelinde olduğu gibi Antalya kentinde de anıt heykellerinin diğer türdeki heykellere oranla daha yoğun kullanılmasının etkisi olarak, katılımcıların % 24'ü plastik sanat eserlerinin "Tarih bilinci yarattığını" belirtmişlerdir.

% 13'ü "Toplum birleştiricidir, uygarlık göstergesidir" yanıtını vermiştir. Burada da plastik sanat eseri bilincinin var olduğu görülmektedir.

Katılımcıların % 5'lik kesimi "Çok fazla bir katkısı yoktur" yanıtını vererek, plastik sanat eserleri kullanımlarından memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. % 23'lük kesim ise herhangi bir fikir belirtmemiştir.

Yabancı turistlerin % 93'ü "Plastik sanat eserlerinin çevrenize ve topluma katkıları nelerdir?" sorusuna kendi fikirlerini belirtmiştir. Bunların % 33'ünün verdiği ortak cevap "Çevreyi güzelleştirirken, güzel duygular uyandırır" olmuştur. Diğer bir % 33'lük kesimde tarih bilinci yarattığını belirtmiştir. % 13'ü ise plastik sanat eserlerinin yanlış kullanımları sonucu göze batan, ahengi bozan etkilerine dikkat çekmiştir. Bu cevaptan da anlaşılacağı gibi yurt dışında yaşayanların, plastik sanat eserlerine daha bilinçli ve irdeleyici bakış açılarına sahip olduklarıdır. %7'lik kesim ise herhangi bir fikir belirtmemiştir.

Çevrelerindeki plastik sanat eserlerinin hangi materyallerden yapıldığı hakkında bilgilerinin olup olmadığı sorusuna deneklerin verdiği yanıtlar Çizelge 4.22'de verilmiştir.

Çizelge 4.22. Plastik Sanat Eserlerinin Materyali Hakkında Bilgi.

SORU 5	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Bilmiyor	43	7
Biliyor, Örnek veren (kil, mermer, cam, alçı, vb.)	35	93
Biliyor, Örnek veremeyen	22	-
TOPLAM	100	

Çizelge 4.22'de görüldüğü gibi, katılımcıların % 43'ü plastik sanat eserlerinin yapıldığı materyal hakkında herhangi bir fikre sahip değildir. % 35'i materyallerin neler olabileceği hakkında bilgisi olup örnek vermiştir. % 10'u ise materyal hakkında bilgisi olduğunu söylemiş ancak herhangi bir örnek vermemiştir.

Yabancı deneklerin %7'si plastik sanat eserlerinin yapıldığı materyal hakkında herhangi bir fikre sahip değilken % 93'ü materyallerin neler olabileceği hakkında bilgiye sahiptir.

Deneklere çevrelerinde gördükleri plastik sanat eserlerinin çoğunlukla hangi türde olduğu sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 4.23'de verilmiştir.

Çizelge 4.23. Deneklerin Çevrelerinde Gördükleri Plastik Sanat Eserlerinin Türü.

	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Anıtsal	33	20
Tarihi	24	33
Simgesel	16	20
Sanatsal	13	20
Cevap yok	14	7
TOPLAM	100	100

Ankete katılanların % 33'ü çevresinde çoğunlukla anıtsal plastik sanat eserleri gördüklerini belirtmişlerdir. % 24'lük kesim tarihi, % 6'lık kesim simgesel, % 13'lük kesim sanatsal cevabını vermiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi Antalya kentinde anıtsal heykel yoğunluğu diğer heykellere oranla fazladır. Katılımcıların % 14'ü ise bu soruya cevap vermemiştir.

Ankete katılan yabancı turistlerin % 33'ü Antalya kentinde çoğunlukla tarihsel eserler gördüklerini tarihi Hadrian Kapısı'nı, Saat Kulesini, Yivli Minareyi örnek vererek belirtmişlerdir. % 20'lik kesim tarihi eserleri gördüklerini belirtmiştir. Şehir merkezinde bulunan Ulusal Yükseliş Anıtı'nı, Attalos Heykelini ve Gıyasettin Keyhüsrev Heykelini örnek olarak vermişlerdir. Yine % 20'lik bir kesim simgesel eserleri, portakallı havuzları örnek vererek belirtmiştir. % 20'lik diğer bir kesim de sanatsal cevabını vermiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi Antalya kentinde kente gelen yabancı turistler için tarihsel eser yoğunluğu diğer heykellere oranla daha fazla göze çarpmaktadır. Katılımcıların %7'si ise bu soruya cevap vermemiştir.

Hangi tür ya da türden plastik sanat eseri görmek istersiniz sorusuna deneklerin yanıtları Çizelge 4.24'da görülmektedir.

Çizelge 4.24. Çevrenizde hangi tür ya da türlerde Plastik Sanat Eserleri görmek istedikleri.

	%	
	Yerel Halk	Yabancı Turist
Anıtsal Olmayan	2	-
Mekânın karakterine uygun olan	2	-
Huzur Verici ve Çevreyi Güzelleştiren	6	-
Anıtsal	3	7
Tarihi	12	7
Simgesel	16	26
Sanatsal	25	53
Türü Fark Etmez	22	-
Anlaşılabilir Türde Olsun	2	-
Minimalist	2	-
Fikri yok	8	7
TOPLAM	100	

Çizelge 4.24'da görüldüğü gibi anket katılımcılarının, sanatsal ve simgesel türdeki plastiklerin sanat eserlerinin kullanılmasını, anıtsal ve tarihsel türlerdeki plastiklere tercih etmektedirler. Katılımcıların % 2'si "yeter ki anıtsal heykel olmasın" fikrini özellikle belirtmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi, anıt heykellere karşı olan ilginin azaldığı, sanatsal içerikli soyut heykellere ilginin arttığı görülmektedir.

Yabancı deneklerin Antalya Kentinde sanatsal ve simgesel türdeki plastiklerin sanat eserlerinin kullanımının artması gerektiğini belirtmektedirler.

Katılımcıların bazıları bu soruya kendi fikir ve düşüncelerini belirtmiştir. Bunlar; " Antalya Kenti'nin daha çok soyut içerikli plastik eserlere ihtiyacı vardır", "Antalya Kenti, Portakal simgesinin kullanımını arttırmalıdır", "Parklarda daha çok heykel kullanılmalıdır", "Su gösterilerine daha çok yer verilmelidir" şeklindedir.

Yabancı turistlere son olarak kendi ülkelerindeki ve Antalya kentindeki plastik sanat eserleri uygulamalarını karşılaştırmaları istenmiştir. Bu karşılaştırmalar yaşları, meslekleri ve memleketleriyle aşağıda verilmiştir.

İspanya – Barselona (26 – araştırma görevlisi – kadın) : "Benim yaşadığım yerde heykeller estetik ve güzel. Gaudi, (Barselona'nın en ünlü mimari eserlerinin yaratıcı İspanyol mimar.) Güell Park'ı için birçok eser tasarlamıştır. Bu parkta birçok

hayvan figürleri ve su gösterileri bulunmaktadır. Antalya'da bunlara benzer, sanatsal heykeller yok. Mesela Gaudi'nin eserleri ve başka eserler de çok renkli eserler ama Antalya'daki eserler genellikle bunaltıcı bir renk olan gri renkteler…"

Avusturya – Viyana (23 – öğrenci – erkek) : "Viyana'da birçok kral ve savaşçı figürleri var. Mesela Schönbrunn Sarayı'ndaki figürleri ve bahçedeki ağaç ve çiçeklerle şekiller verilerek yapılmış eserleri çok seviyorum. Ayrıca bir çok su gösterisi de bulunmakta. Genellikle melek ve yılan figürleri kullanılmıştır. Burada bunlara benzer eserler göremedim ama Antalya çok güzel, doğal güzellikleri çok olan bir şehir. Şehirde yaşayanlar çok şanslı böylesine doğal güzellikleri çok olan bir şehirde yaşadıkları için."

Portekiz – Lizbon (26 – araştırma görevlisi – kadın) : "Savaşçı figürleri, atına binmiş kahraman heykelleriyle, Lizbon ve Antalya eserler bakımından birbirlerine yakın nitelikteler. Ama sanırım Antalya sanatsal eserler bakımından Lizbon'a göre biraz daha fakir kalıyor. Şehrin bazı yerlerinde metalden yapılmış sanatsal eserler gördüm ama bence estetik değillerdi."

Çek Cumhuriyeti – Prag (24 - öğrenci – kadın) : Antalya'da çok az heykel var. Mesela, Prag Charles köprüsü üzerinde, kilise ve diğer birçok bina üzerinde ki siluetler ve yansımalar karşısında Antalya kentinden daha fazla sanatsal eserlere sahip. Antalya'da gördüğüm Saat Kulesi, Hıdırlık Kulesi, Hadrian Kapısı ve özellikle çok beğendiğim Yivli Minare'de işlemeler gördüm."

Çek Cumhuriyeti – Prag (24 – mühendis – erkek) : Prag'da heykeller büyüleyici ve etkileyici bir şekilde aydınlatılmaktadır, ancak Antalya'da ki heykeller hak ettikleri kadar ilgi çekmemektedirler. Aydınlatma sistemleri eserlerin üzerlerindeki küçük detayları görmeyi engelliyor."

Çek Cumhuriyeti – Prag (44 – mühendis – kadın) : "Antalya'da çok fazla plastik eser bulunmamaktadır. Bir şehrin tarihi içindeki heykellerle anlaşılabilir… Yaşadığım yerde şehrin her tarihi olayını anlatan heykeller bulunmaktadır."

Almanya – Berlin (29 – işletme – erkek) : Berlin tam bir tarihi şehir ve burada inanılmaz güzel eserler var. Antalya'da yaşadığım yere göre daha az tarihi eser gördüm. 4 sene önce de Antalya'ya gelmiştim, o zamandan bu zamana, şehir

merkezinde yeni düzenlemelerin yapıldığını ve sanatsal içerikli eğlenceli çocuk heykelleri yerleştirildiğini gördüm. Hoşuma gittiğini söyleyebilirim."

Fransa - Strazburg (42 – ev hanımı – kadın) : "Gözlemlediğim kadarıyla, kentte yaşayan yerel halk, Antalya'daki plastik sanat eserlerine gereken ilgiyi göstermemektedir."

Fransa (22 – öğrenci – erkek) : "Ben Fransa'da yaşıyorum. Antalya, doğu kültürüne sahip bir şehirdir. Sanat eserleri şehrin tarihsel kimliğini yansıtmaktadır. Birbirlerinden farklı olmalarının sebebi tarihsel kültürleridir."

Slovakya (24 – öğrenci – kadın) : "Slovakya, Antalya'ya oranla daha çok tarihi yapıya ve heykellere sahip."

Amerika – Pensilvanya – York (46 – işletme – kadın) : "York, yapısal ve yeşil alanlar olarak Antalya'ya göre daha düzenlidir. Antalya'nın bu durumu göz zevkini bozmaktadır. Antalya'nın şehir merkezinde bulunan Karaalioğlu Parkı'nda simgesel nitelikli eserler gördüm. Bunların dışında Yivli Minare, Saat Kulesi, Hadrian Kapısı gibi tarihsel eserlere sahip. Atatürk Heykeli ve Attalos Heykeli gibi anıtsal heykeller bulunmakta. Gittiğim bazı parklarda çeşitli kişilere ait büstler gördüm. Yaşadığım yerde daha çok tarihi eserler bulunmaktadır."

Amerika – Pensilvanya – York (20 – öğrenci – kadın) : York'ta Antalya gibi eserler daha çok tarihi içeriklidir. Örneğin York'ta şehir merkezinde ki binaların üzerinde York'un tarihini anlatan duvar resimleri bulunmaktadır. Ayrıca, ben Antalya'nın tüm şehir boyunca görsel sanatları iyi bir şekilde kullandığını düşünüyorum. York'ta, sanat eserlerini sadece şehir merkezinde bulabilirsiniz ama Antalya'da her yerde bulunmaktadır."

Amerika – Pensilvanya – York (22 – öğrenci – kadın) : York'ta sanat eserlerine iyi bakım yapılmaktadır. Şehir merkezinde bulunan çoğu tarihi eser yerlerinden bakım yapılmak üzere alınmıştır ve şimdi çevrelerinde ki diğer tarihi yapılarla daha güzel görünmektedirler. Diğer taraftan Antalya'da ise birbirleriyle alakasız birçok eser bulunmaktadır. Bu karışık görünmesine sebep olmuştur. Bence eserler için anahtar sözcük ' az ama öz ' olmalıdır. Çok olup ta, göz zevkini bozacağına az olması daha iyidir."

Amerika – New York (24 – öğrenci – erkek) : New York'ta çok fazla tarihsel heykel yok. Çoğunlukla parklarda sanatsal figürler var. Burada modern sanat eserlerine önem verilmektedir. Antalya'da, tarihi eser var."

Amerika – New York (24 – öğrenci – erkek) : Herhangi bir kıyaslama yapmamıştır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kentsel açık alanlarda bulunan plastik sanat eserlerinin yaşam kalitesinde etkili olabilmesi için kentsel tasarımda da belirleyici ilkeler olan ritim, denge, zıtlık, uyum, egemenlik, birlik ve hiyerarşik yapı yanında görsel tasarım öğeleri açısından önemli olan renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü açısından da tasarlanması gerekmektedir. Bu ilkeler plastik sanat eserlerinin bulunduğu çevre ile fiziksel ve toplumsal ilişkilerinde önemli olmaktadır. Plastik sanat eserlerinin kentsel mekânlarda konumlandırılacağı alanların fiziksel yapısı yanında sosyal yapıda önemlidir.

Bu araştırmanın yapıldığı yerli ve yabancı turist çekim alanı olması nedeniyle dinamik bir yapıya sahip olan Antalya sosyal, kültürel ve ekonomik olarak da gelişme göstermektedir. Kentsel mekânlarda son yıllarda yapılmaya başlanan meydan ve yeşil alan düzenlemelerinde istenilen işlev ve estetik değere ulaşılmasa da gelişmeler söz konusudur. Bu mekânlarda yer alan plastik sanat eserleri incelendiğinde kent genelinde anıt niteliğindeki heykellerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Oysa günümüzde kamuya açık alan heykellerinde yirminci yüzyılın ilk yarısında soyut ifadelere gidilmiş ve böylece, alan heykelleri büyük form kitlelerini kudret ve kuvvet kaynağı haline getirme yönünde bir görselliğe kavuşmuştur. Bulunduğu yeri zenginleştirerek toplumun yaşam niteliklerine görsel ve yaşantısal katkıda bulunma İşlevini üstlenmiştir (Güç, 2005).

Araştırma alanı olarak seçilen Büyükşehir Belediyesi ve Muratpaşa Belediyesinin sorumlu olduğu alanlarda incelenen 15 eserden 6 eser anıt niteliği taşımaktadır.

Araştırmada incelenen Atatürk'ün önderliğinde bir dizi zaferle kurulan modern Türk devletini temsil eden Ulusal Yükseliş Anıtı bulunduğu Cumhuriyet Meydanı aynı zamanda resmi törenlerin yapıldığı alandır. Meydanın bulunduğu yer Antalya'nın tarihi dokusunun bulunduğu kesimde olması açısından uyumluluk yaratmaktadır. Meydanın karşı tarafında bulunan yüksek yapıların heykel üzerinde oluşturabileceği baskı binalar arasındaki mekânda tasarlanmış Cumhuriyet Meydanı

Su gösterisi ve yaya mekânı ile kırılmıştır. Ulusal Yükseliş Heykeli ve çevresi genel olarak tasarım ilkeleri çerçevesinde oluşturulmuştur. Heykelin meydandaki konumu ve yapısı gereği insanların ulaşabileceği ve ağılayabilecekleri nitelikte olması yanında heykelin kaidesindeki hareketlilik ifadeyi güçlendirmekte ve bütünleştirmektedir. Kaidenin bu yapısı aynı zamanda insanları kendine çeken ve mekânın durağanlığına da hareket getirmektedir.

Heykelin tasarım ilkeleri ve görsel tasarım öğeleri açısından yapılan değerlendirmesinde de görüldüğü gibi zeminle olan ilişkisinde zemin rengi ve biçiminin birlik oluşturmaması olumsuzluk yaratmaktadır. Bunun için yapılması gereken döşeme deseninde renk ve biçim olarak heykeli tamamlayıcı tasarımın yeniden yapılması gerekmektedir. Bu tasarım da ayrıca ölçüde de denge ve uyumun sağlanması gerekmektedir. Meydanda heykelin öncelik taşıması gerekirken zeminin dikkat çekici özellikte olması heykelin alanda egemen olmasının önüne geçmesi de bir tasarım hatasıdır.

Heykelin çevresinde bulunan yapılarla da olumsuz ilişkisi bulunmaktadır. Ancak bu durumun düzeltilmesi olası değildir. Bunun için alanda yapılacak bitkisel tasarımla bu olumsuz etki giderilebilir.

Alanda bitki kompozisyonu çok iyi olmamakla beraber mevcut bitki kompozisyonu dikkate alınarak yeni bir tasarım yapılması gerekliliği söz konusudur.

Gıyaseddin Keyhüsrev heykeli Antalya'yı Türklere kazandıran Selçuklu komutanı olması açısından önem taşımaktadır. Heykelin farklı bir mekân için tasarlanmış olması bulunduğu alan ile bazı uyumsuzluklar yaratmaktadır. Mekân-heykel – kaide arasındaki oransızlık ilk dikkati çeken unsurdur. Bu tür anıt heykeller heykeli yapan sanatçı tarafından konumlandırılacakları yere göre tasarlanırlar. Yer değiştirildiğinde de sanatçının görüşünün alınması gerekmektedir.

Heykelin ilişkide bulunduğu peyzaj elemanları zemin ve bitkidir. Tasarım ilkeleri ve tasarım öğelerine göre yapılan değerlendirmeye göre her iki peyzaj elemanı ile heykel arasında olumsuz bir ilişki söz konusudur. Bu görüşten hareketle alanda yeni bir mekan tasarımı yapılması gerekmektedir.

Antalya'nın Kalekapısında yer alan Attolos heykeli yaya mekânında olması nedeniyle insanlar için belirleyici nokta olma özellik taşımaktadır. İlk kent

planlamacısı olan Attolos heykelinin tasarlanmış bir kent mekânında olması ayrı bir anlam taşımaktadır. Ancak meydan tasarımında yetersizlik ve heykelin konumu istenilen etkinin yaratılamamasına neden olmuştur. Bu tür meydanlarda heykellerin alanı tanımlamada önemli rolü bulunmaktadır. Alanda heykelin belirleyici obje olacağı ve algılanabilirliğinin daha fazla olacağı yeni bir meydan tasarımı yapılması uygun olacaktır.

Yeni yapılması gereken tasarımda mekânda bulunan suyun da bir plastik elaman olduğu göz önüne alındığında su ve heykelin bir arada kullanılarak heykelin güçlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Heykel ve suyun bir arada kullanılarak yarattığı güçlü ifadeye Avrupa'da çeşitli sanat akımlarının yaşandığı dönemlerde de sıkça rastlanmaktadır.

Alanda heykelin bitki materyali ile olan ilişkisi değerlendirildiğinde olumluluk görülmemektedir. Alanda çok fazla bitkisel materyal olmamasına rağmen heykelin konumlandırıldığı yerin arkasında bulunan bikri materyali heykele fon oluşturarak onu öne çıkarması gerekirken aksi bir ifade yaratmıştır.

Heykel etrafında bulunan yapılar da heykel ile olumsuz bir durum yaratmaktadır. Yapılacak yeni tasarımda gerek heykelin konumu gerekse bitki kompozisyonu ile bu durum ortadan kısmen kaldırılabilir. Alanda görsel öğeler ile tasarım ilkelerini göz önüne alınarak heykelin ve suyun daha egemen olacağı yeni tasarımda zemin tasarımı da önem taşımaktadır.

Kuvva-i Milliye Destanı'nı ve günümüz Türkiye'sini detaylı bir şekilde temsil eden Ulusal Birlik Anıtı bulunduğu kavşakla orantılı ve uyumlu bir tasarım sergilemektedir. Ancak Kurtuluş Savaşını Atatürk'ün Devrimlerini ve Türk halkının birlik ve beraberliğini anlatan heykel oldukça büyük bir kavşağın ortasında olması nedeniyle insanlardan uzaktır. Oysa bir tarihi anlatan nitelikteki heykeller sadece araç içinden geçerken ya da trafik ışığında beklerken anlaşılmamaktadır. Bu nedenle kavşakta heykele ulaşılabilirliği sağlayıcı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Türkan Saylan Heykeli ve Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker anısın yapılan anıt heykeller Atatürk parkında farklı iki meydanda bulunmaktadır. Üst kottaki meydanda yer alan Türkan Saylan heykelinin bulunduğu konumda algılanırlığı iyi olmakla birlikte meydanla oranı göz önüne alındığında heykel istenilen etkiyi

yaratamamaktadır. Bu amaçla heykelin biraz daha yükseltilmesi ve içinde bulunduğu havuzda özellikle arkada fon oluşturacak şekilde su hareketi yaratarak heykel öne çıkartılmış olacak ve istenilen etki daha güçlü olacaktır.

Türkan Saylan heykelinin bulunduğu merdivenden inilerek ulaşılan ve çok fazla kullanılmayan meydana yerleştirilmiş olan Topçu Yüzbaşı M. Ertuğrul Aker'in heykeli de arkasındaki yüksek duvarın etkisinde kalmaktadır. Fon oluşturması açısından önemli olabilecek duvar istenilen etkiyi yaratamamaktadır. Heykelin zeminle olan ilişkisinde büyük oranda olumsuzluk vardır. Bu alanda da zemin daha egemendir.

Alanda yeni bir tasarımın yapılması gerektiği zemin, yapı ve bitki ilişkilerindeki olumsuzlukların fazlalığı nedeniyle zorunludur. Alanda mekân duygusu yaratacak, heykeli öne çıkartacak zemim döşeme deseni ve malzemesi kullanılmalıdır. Heykelin arkasındaki duvarın ezici etkisini ortadan kaldırmak için ve heykele fon oluşturacak nitelikte heykelin formuyla uyumlu formda bitki materyali ile yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca alandaki mevcut bitki materyali yeniden ele alınmalı ve yeni bitki kompozisyonu ile mekân etkin hale getirilmelidir.

Araştırmada 5 adet simgesel heykel incelenmiştir. Kent genelinde çok yaygın olmayan simgesel heykellerden 47. film festivali için yeniden simge olarak kullanılmaya karar verilen ve kentin çeşitli yerlerine dikilen Venüs heykellerinden birinin yakılması, ya da Kemer'de heykeltıraş Zafer Sarı tarafından yapılan Aşk Yağmuru Heykeli'nin müstehcen bulunarak belediye tarafından kaldırılması toplumun bu konuda hala eğitimsiz olduğunu göstermektedir (Şekil 5.1). Bu düşünce üniversite öğrencileri ve mezunları ile yapılan anket sonucunu da doğrulamaktadır. Eğitimli dediğimiz kesim içinde % 20'lik bir dilimim hala plastik sanat eserleri hakkında bilgisinin olmaması düşündürücüdür. Bunun en önemli sebebi kentte bu tür heykellerin az olmasıdır.

Şekil 5.1. Yakılan Venüs Heykeli ve Kaldırılan Aşk Yağmuru (Kadın Erkek Heykeli)

Altın Portakal Film festivalinin simgesi olarak kullanılan Venüs heykeli Antalya Kültür merkezinde yeşil alanda tasarlanmış mekânda yer almaktadır. Heykel yeşil alan içinde tasarlanmış mekânda yer almaktadır. Heykelin bulunduğu konuma giden aks heykeli tariflemektedir. Arka kesimde dikilmiş olan ağaçlarla form bütünlüğü oluşturmasının yanında yeşil doku heykele fon oluşturmakta ve heykelin algılanabilirliğini vurgulamıştır.

Demokrasi şehitleri anısına tasarlanan Demokrasi Şehitleri Anıtı aynı adı taşıyan park alanında yer almaktadır. Ancak bu anıt kent merkezinde insanların yoğun kullandıkları parklardan birinde ya da onların anısına oluşturulacak bir meydanda yapılmış olsaydı doğru bir karar olurdu. Anıt niteliği taşıyan heykellerin amacı hem heykeli yapılan kişilere saygı hem de insanlarda tarih bilincinin yaratılmasında ve devamında etkili olmasıdır. Bu nedenle bu heykellerin dikildiği yerlerin seçiminde de gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Parkta yer alan anıtları parkın ortasında yapılmış olan su gösteri havuzunun her iki tarafında bulunmaktadır. Direkt olmasa da su ile ilişkisi bulunan anıtlar

tasarım öğeleri ve ilkeleri açısından bir çok noktada olumluluk gösterirken özellikle egemenlik ve hiyerarşik açıdan olumsuz ifade yaratmıştır. Alanda anıtların bitkisel tasarımla olan ilişkisinde de ciddi ölçüde olumsuzluk söz konusudur. Bitki kompozisyonu yapılırken park tasarımının dikkate alınarak düzenlendiği görülmektedir. Oysa bu tür mekânlarda tasarım odağı anıtlardır. Alanda bitkisel tasarımın yeniden ele alınması gerekliliği vardır.

Kale kapısı ile Cumhuriyet Meydanı arasında yer alan oyun oynayan çocuk heykelleri gerek gerçekçi boyutlarda olması gerekse unutulmaya yüz tutan çocuk oyunlarını hatırlatması açısından son derce önemlidir. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde çeşitli temalar içeren kaldırım heykelleri insanlarla günün her saatinde onlarla birlikte yaşayan heykellerdir. Bu tür heykellerin kent genelinde farklı noktalarda farklı temalarda kullanılması insanların heykelle bütünleşmesini sağlaması ve mesaj vermesi açısından son derece önemlidir. Mekânda heykel bitki ilişkisinde tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri dikkate alınmadan yapılan bitki kompozisyonu olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu amaçla mekânda yeni bir bitkisel tasarım gereksinimi bulunmaktadır.

Antalya'nın en önemli parklarından biri olan Karaalioğlu parkında Yer alan İşçi ve Oğlu Heykeli ve El Heykeli park tasarımında yer alan seyir nişlerinde konumlandırılmıştır. Her iki seyir nişinin ortasında açık alanda yer alan Don Kişot heykeli ise bulunduğu yer nedeniyle çok fazla algılanmamaktadır. Bulundukları konum ve verdikleri mesaj açısından doğru konumlandırılmış eserlerdir. Zemin ilişkileri açısından doğru tasarlanmış olmalarına karşın bitkisel tasarım açısından olumsuzluklar söz konusudur. El Heykeli ve İşçi ve Oğlu heykelinin konumlandırıldığı parterlerde dilişmiş olan bitki materyalinin kaldırılması onun yerine heykelleri güçlendirici nitelikte fazla doku hissettirmeyen tek renk yer örtücü bitkilerin dikilmesi gerekmektedir.

Kentlerin tanınmasında rol oynaması istenen plastik sanat eserlerinin istenilen amaca ulaşabilmesi için boyutunun, konumlandırılacağı mekânla ve çevredeki yapısal elemanlarla orantılı ve kent simgesi niteliği taşıyacak nitelikte eserler olması gerekmektedir. Antalya'nın havaalanı girişinde bulunan demokrasi kavşağına yapılmış olan portakallı havuzlar istenilen etkiye alanda yaratamamaktadır. Oldukça

büyük bir kavşak olan mekânın çevresinde de yüksek yapılaşma bulunmamaktadır. Bu mekânda mevcut yapı alanla orantısız ve etkisiz kalmaktadır. Bir plastik unsur olan su gösterisi gereken etkiyi yaratamadığı gibi portakal görüntülü büyük küresel elemanlar da kent simgesi olma özelliği taşımamaktadır. Bir dünya kenti olma çalışmalarını sürdüren yerel yönetimin, heykel sanatçıları, peyzaj mimarları, mimarlar ve şehir plancılarından oluşan yetkin kişilerle beraber alanı yeniden ele alması gerekmektedir. Alanda soyut ya da somut kent simgesi olabilecek yapıtlar ve etkili su gösterisinin bir arada kullanılmasıyla kent girişi istenilen etkiyi yaratabilir.

Antalya gibi sıcak kentlerde en çok aranılan mekânlar su gösterilerinin olduğu yerlerdir. Bu alanların kent genelinde daha fazla olması ışık müzik ve suyun ritmi insanlara farklı duygular ve hareket kazandırmaktadır. Kent merkezinde yer alan Cumhuriyet Meydanı su gösterisi görsel tasarım öğeleri ve tasarım ilkeleri açısından olumlu olmakla birlikte olumsuz özellikleri de taşımaktadır. Renk, biçim, çizgi, doku ve ölçü açısından mekânla zıtlık oluşturamaması monotonluk yaratmakta ve olumsuz etki bırakmaktadır. Su gösterisinin daha güçlü hale dönüştürülmesi alanda yaratılmak istenilen etkiyi daha da arttıracaktır.

Dünyada pek çok ülkede düzenlenen ve çok sayıda sanatçının katıldığı kum heykel sergisinin kente katkısı büyüktür. Yoğun ilginin olduğu yaz aylarında çekim alanı olan bu mekânlarda her yıl farklı temalar işlenmekte olması insanlara estetik yanında kültürel katkısı yadsınamaz.

Kent kültürüne ve estetiğine katkısı bulunan heykeller ister anıt niteliği taşısın isterse soyut ya da figüratif olsun etkisi yadsınamaz. Sanatçılarla yapılan söyleşilerde anıt niteliği taşıyan heykellerin kentlerde mutlaka olması, ancak sayı olarak fazla olmaması gerektiği vurgulanırken figüratif ve soyut heykellerin görsel değerinin kente artı değer katması, geçmişi değil geleceği yansıtması açısından önemi vurgulanmıştır. Kentlerde sanat eserlerinin nitelik ve nicelik yönünden artış göstermesi ve kabul edilebilirliği aynı zamanda gelişmişliğinde göstergesi durumundadır. Çalışmada yabancı turistlerle yapılan anketler ve söyleşilerde kendi ülkelerindeki durumu göz önüne alınarak Antalya'da heykel sayısının azlığı ve gereken önemin verilmediğini vurgulamışlardır.

Oysa Antalya plastik sanat eserleri açısından çok fakir olmayan kentlerimizden biridir. 1997-2000 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi, Çağdaş Heykeltıraşlar Derneği, Antalya Mimarlar Odası ve Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Heykel Bölümü'nün ortaklaşa düzenledikleri sempozyumlarla her yıl on eser kent kültürüne dahil edilmiştir. Bu dört yılın üretimi olan eserler Karaalioğlu parkı içerisinde, yat limanı yolu girişi ve Akdeniz Üniversitesi içi, Antalya Kültür Merkezi ve Cam Piramit yanındaki park alanlarına yerleştirilmiştir (Şekil 5.2). Ancak bir kısım sanat eserlerin olması gereken mekânlarda konumlandırılamamış olması, bir kısmının da ilgisiz mekânlarda olması nedeniyle gereken önemi kazanamamıştır. (Şekil 5.3). Bu sempozyumlarda yapılan heykellerin hak ettikleri değeri yeniden kazanabilmesi için yeni mekân tasarımlarına gereksinim bulunmaktadır. Doğru yerde konumlandırılamayan eserler insanlar tarafından algılanamamakta, üzerine yazı yazılmakta ve herhangi bir taş muamelesi görmektedir (Şekil 5.4). Bu amaçla başta çalışmanın yürütüldüğü belediyeler olmak kaydıyla kent genelindeki tüm plastik sanat eserlerinin yeniden gözden geçirilmesi bulundukları konumla doğu tasarımların yapılması gerekliliği bulunmaktadır. Bu amaçla Büyükşehir Belediyesi bünyesinde heykeltıraş, ressam, peyzaj mimarı, mimar, şehir planlamacısı meslek disiplinlerinden oluşan uzman kadronun yer aldığı sanat komisyonun kurulması gerekmektedir.

Şekil 5.2. Antalya Kültür Merkezi'nde Bulunan Taş Heykel (Orijinal, 2009)

Şekil 5.3. Yanlış Yerde Konumlandırılmış Plastik Sanat Eseri (Orijinal, 2009)

Şekil 5.4. Üzerine Yazılar Yazılmış Plastik Sanat Eseri (Orijinal, 2009)

Bir dünya kenti olma yolundaki Antalya'da yapımı düşünülen parklardan birinin mutlaka heykel parkı olarak tasarlanması ve bu park alanında 2000 yılından sonra devam edilmeyen heykel sempozyumunun yeniden başlatılması ve mevcut eserlere gereken önemin verilmesi gerekliliği ve sorumluluğu bulunmaktadır.

,

KAYNAKLAR

AKSUNGUR, R., 2008. "Kamusal Alanını Özleyen Heykeller", http://www.arkitera.com/sa25525-kamusal-alanini-ozleyen-heykeller.html (Erişim tarihi: 3 Ocak 2009)

ALPARSLAN. İ., 2001. Heykel Parkları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 143s.

ALTINPINAR, H., ÇİÇEK, ÇILDIR, S., "Miradorları Heykeller Süslüyor" http://www.kanalvip.com.tr/haber_detay.asp?ID=3267&baslik_id=6 (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

ANONİM, 1983. Art in America. (E.C. Baker Editor), 850 Third Avenue, N.Y.C., 10022, America, 65-112

ANONİM, 2005a. http://www.westminster.edu/staff/brennie/relandrels.htm (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2005b. "Mimdap Mimarlık Hizmetleri Ltd. Şti", http://www.mimdap.org/w/?p=345 (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009)

_____, 2005c. http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=18265&postdays=0 &posterder=asc&start=0 (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009)

ANONİM, 2006. http://www.hafif.org/yazi/dunya-buz-sanati-sampiyonasi (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

ANONİM, 2007a. "FelsefeEkibi",http://www.felsefeekibi.com/sanat/sanatalanlari/ sanat_alanlari_roma_heykelciligi.html (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2007b. "Picasso'nun İsimsiz'i", http://en.wikipedia.org/ wiki/File:ThePicasso(1967).jpg (Erişim tarihi: 25 Mart 2010).

ANONİM, 2007c. http://tedantalya.k12.tr/images/gazete/aras_saglik/cocugunu_ koruyan_x.html (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

ANONİM, 2008a. http://www.karakutu.com/modules.php?name=Forums&file= viewtopic&t=9439 (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2008b. http://www.antalyada.gen.tr/mekanlar/antalya-cumhuriyet-meydani.html (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

_____, 2008c. http://www.antalyada.gen.tr/mekanlar/antalya-ataturk-parki.html (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

_____, 2008d. http://www.antalyada.gen.tr/mekanlar/antalya-karaalioglu-parki.html#more-285 (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

ANONİM, 2009a. http://weyrauch.tumblr.com/ (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2009b. http://www.edebiyatimiz.net/category/orhun-yazitlari/ (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2009c. http://www.bilgievi.gen.tr/frmContent.aspx?ContentID=4945 (Erişim tarihi:30 Mart 2010)

_____, 2009d. http://www.adrants.com/images/Trafalgar_Square_Turfed/target1.html (Erişim tarihi:3 Kasım 2009)

_____, 2009e. http://www.turkcebilgi.com/%C3%B6zg%C3%BCrl%C3%BCk_heykeli/ansiklopedi (Erişim tarihi:3 Kasım 2009)

_____, 2009f. http://nibiryukov.narod.ru/nb_pinacoteca/nb_pinacoteca_sculpture/nb_sculpture_rodin_the_thinker_1880_tokyo.jpg (Erişim tarihi:3 Kasım 2009)

ANONİM, 2010a. http://www.blogcu.com/etiket/kefren (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____**,** 2010b. http://www.gokyuzuedebiyati.org/showthread.php?p=9178 (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____**,** 2010c. http://www.gorselsanatlar.org/heykel/semadirek-kanatli-zafer-louvre-muzesi/ (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2010d. http://www.hackhell.com/ilginc-resimler/648144-en-garip-heykeller.html (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2010e. http://www.images.com/image/213704/ice-bar-ice-hotel-jukkasjarvikirunalaplandsweden/?&results_per_page=1&detail=TRUE&page=79 (Erişim tarihi:9 Mart 2010)

_____, 2010f. "Atlas", http://www.kesfetmekicinbak.com/fotograf/kultur/06449/?shpcmt=16

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, 2009a. Kültür Şube Müdürlüğü Faaliyet Raporu.

_____, 2009b. İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü Faaliyet Raporu.

ANTALYA MURATPAŞA BELEDİYESİ, 2007. http://www.muratpasa-bld.gov.tr/projeler/temalipark.html (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

APAYDIN, S., 2009. http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=206272 (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

BAKÇAY. E., 2007. İstanbul'da 1960 Sonrası Gerçekleştirilen Uygulamalar Özelinde Plastik Sanatların Kent Mekanıyla İlişkisi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 262s.

BAŞER. D., 2006. Heykelin Kentsel Kamusal Mekana Etkisi: Heykel-Mekan İlişkisinin Kamusallığı Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 115s.

ÇAĞLARCA, S., 1999. Resim – Heykel Plastik Öğeler. İnkılap Yayınevi, Ankara, 160s.

ÇALIKOĞLU, L., 2006. " Kütle, Mekan ve Temsil", http://www.sanatplatformu.com/elestiriroportaj/2006/0000013/default.asp (Erişim tarihi: 3 Ocak 2009)

ÇELLEK, T., 2009. "Kompozisyon", http://www.fotografya.gen.tr/issue-14/T_tasarim_14_index.htm (Erişim tarihi: 3 Ekim 2009)

ÇETİNER, A., 1979. Şehir Planlamasında Çalışma Yöntemleri ve İfade Teknikleri. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul

DEXİGNER, 2006. http://www.turkish-media.com/forum/topic/85149-kum-heykel-sergileri/ (Erişim tarihi: 16 Aralık 2009).

GOOGLE EARTH, 2009, http://earth.google.com/, Görüntü Tarihi: 13 Haziran 2009 (Erişim Tarihi: 10 Mart 2010)

GÜÇ. M., 2005. Açık Alan Heykellerinin Kent Estetiğine Katkısı. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Resim-İş E ğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 75s.

GÜNEY, A., 1992. Temel Tasar, Ege Üniversitesi Ziraat fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bornova-İzmir, 48s.

İLHAN, İ., 1993. Çöplük Objelerinin Plastik Açıdan Analizi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Eseri Raporu, Ankara, Haziran, 41s.

KANALVİP,2009.http://www.kanalvip.com.tr/haber_detay.asp?ID=34981&baslik_id=3 (Erişim tarihi: 22 Aralık 2009).

KARAASLAN, S., 1993. Kentsel Doku İçinde Yer Alan Açık Alanlarda Heykel Tasarımları. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Eseri Raporu, Ankara, 88s.

KURT, E. K., 2007. Kamusal Alanda Sanat ve Kentsel Mekana Etkileri İstanbul'da Heykel Uygulamaları İrdelemesi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Kentsel Mekan Organizasyonu ve Tasarım Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, 136s.

KURT, İ., 1990. Heykel ve Çevre İlişkisi (Doğal Çevrede Heykel Düzenlemeleri). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı Yüksek Lisans Eseri Raporu, Ankara, 21s.

KURTASLAN, ÖZ, B., 2005. Açık Alanlarda Heykel-Çevre İlişkisi ve Tasarımı. Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1):193-222.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2009. "Cumhuriyet Öncesi Türk Heykel Sanatı", http://www.kultur.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7E7F2B691D9F00971F031D581B39C324 (Erişim tarihi: 16 Kasım 2009)

NANE, E. E., 1994. Kentsel Dış Mekanlarda Yer Alan Heykel ve Benzeri Plastik Elemanların Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 160s.

OKAY, S., 2009. "Batılılaşma Süreci ve İlk Heykel", Heykelihttp://www.felsefeekibi.com/sanat/sanatalanlari/sanat_alanlari_cumhuriyet_donemi_heykeli.html (Erişim Tarihi: 12 Ekim 2009)

OSMA. K., 1998. Cumhuriyet Dönemi Anıt Heykelleri (1923-1946). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 156s.

ÖGEL, S., 1977. Çevresel Sanat. İ.T.Ü. Mühendislik – Mimarlık Fakültesi Yayınları:121, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, Gümüşsuyu, 149s.

ÖZDEM. Y., 1990. Mekan Sorununa Yönelik Heykel Çalışmaları. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Anasanat Dalı Yüksek Lisans Eseri Raporu, Ankara, 27s.

ÖZER, B., 1986. Yorumlar Resim Heykel Mimarlık. Mimar Sinan Üniversitesi Yayını, İstanbul, 480s.

ÖZLER, Y., 2006 "Dexigner", http://tr.dexigner.com/tasarim_etkinlikleri/5747.html (Erişim tarihi: 9 Mart 2010).

ÖZTURANLI, G., 2004. Kent Dokusunda Mozaik Uygulamalarından Bir Kesit. Seramik Türkiye Dergisi, Ekim-Aralık 2004, 114.

PAMAY, B., 1971. Park – Bahçe ve Peyzaj Mimarisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Park – Bahçe ve Peyzaj Mimarisi Kürsüsü, Kurtulmuş Matbaası, İstanbul, 256s.

PICKEN, J., 2007. "Calder's Flamingo, Chicago", http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/11/Flamingo_Calder.jpg (Erişim tarihi: 25 Mart 2010).

TANSUĞ, S., 1997. Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar. Bilgi Yayınevi, Ankara, 234s.

TURANİ, A., 1983. Dünya Sanat Tarihi. Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 614s.

UZUN,G.,1999. Temel Tasarım. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Genel Yayın No: 196, Ders Kitapları Yayın No: A-62, Adana, 214s.

YILMAZ, C., 2009. "Gallery.İstanbul", http://gallery.istanbul.gov.tr/Default.aspx?tabid=70&Aranan=Sarayburnunda+Atat%c3%bcrk+Heykeli&qMMG=g5tbw5fbmjo23r33a1ygjba&language=en-US (Erişim tarihi: 30 Mart 2009).

YILMAZ, T., ÇAKCI. I., 2009. Kentsel Tasarım Kapsamında Kent Meydanları Projesi Konyaaltı Kent Meydanı Fikir Projesi. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, (1):8-13.

YÜCEL, G. F., 2007. "Buzdan Yapılan Heykeller", Makale, Yapı Dergisi, http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=29 (Erişim tarihi: 25 Mart 2009).

ZALOĞLU. A., 2006. Ankara Kent Parklarında Suyun Gösteri Elemanı Olarak İrdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 178s.

ÖZGEÇMİŞ

14.09.1983 yılında Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Tavşanlı'da İstiklal İlkokulu, orta ve lise öğrenimini Antalya Anadolu Lisesinde tamamladı. 2002-2006 yılları arasında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2007 yılında Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında, Yrd. Doç. Dr. Berrin Sirel danışmanlığında lisansüstü eğitimine başladı. Şubat 2008'den bu yana "Kentsel Mekanda Plastik Sanat Eserlerinin Kent Estetiği ve Kent Kültürüne Katkısı (Antalya Örneği)" konulu yüksek lisans tezi üzerinde çalışmaktadır.

EKLER

Yerel Halka Uygulanan Anket Formu

YAŞ :

CİNSİYET : KADIN ( ) ERKEK ( )

MESLEK :

ANKET FORMU

Bu anket Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı öğrencisi Ayşe Ezgi Taşkıran'ın Yüksek Lisans Tez Çalışması için yapılmaktadır. Anketin amacı Antalya Kenti dış mekanlarında kullanılan "Plastik Sanat Eserleri"nin kullanım amaçları ve gerekliliklerini araştırmaktır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

1- Sizce Plastik Sanat Eseri nedir biliyor musunuz? Kısaca tanımlar mısınız?

2- Plastik Sanat Eserleri size ne ifade ediyor?

3- Çevrenizde Plastik Sanat Eseri gördünüz mü? Görmek ister misiniz?

4- Sizce Plastik Sanat Eserlerinin çevrenize ve topluma katkıları nelerdir?

5- Çevrenizdeki Plastik Sanat Eserlerinin materyali hakkında bilginiz var mı?

6- Çevrenizde gördüğünüz Plastik Sanat Eserleri çoğunlukla hangi türdedir? (Tarihi, anıtsal, sanatsal, simgesel, …)

7- Çevrenizde hangi tür ya da türlerde Plastik Sanat Eserleri görmek isterdiniz?

Yabancı Turistlere Uygulanan Anket Formu

AGE :
GENDER : FEMALE ( ) MALE ( )
OCCUPATION :

QUESTIONNAIRE

This questionnaire is intended to collect information for the master thesis of Ayşe Ezgi Taşkıran, who is studying Landscape architecture in Cukurova University Institute of Science and Technology. The purpose of the questionnaire is to investigate the usage areas and requirements of the Visual arts performed around Antalya city.

Thanks for your help and contribution.

3- Do you know what "Visual Arts" mean? Can you briefly define it?

4- What does "Visual Arts" mean to you?

5- Did you see any "Visual Arts" around Antalya. Would you like to see?

4- What do you think are the benefits of "Visual Arts" to your surrounding and to the environment?

5- Do you have any information about the materials used in "Visual Arts" performed around you?

6- What type of "Visual Arts" do you commonly see around your area? (Historical, monumental, artistic, symbolic,…)

7- What type of "Visual Arts" would you like to see in your area?

8- Can you compare the "Visual Arts" performed in your city and in Antalya?